

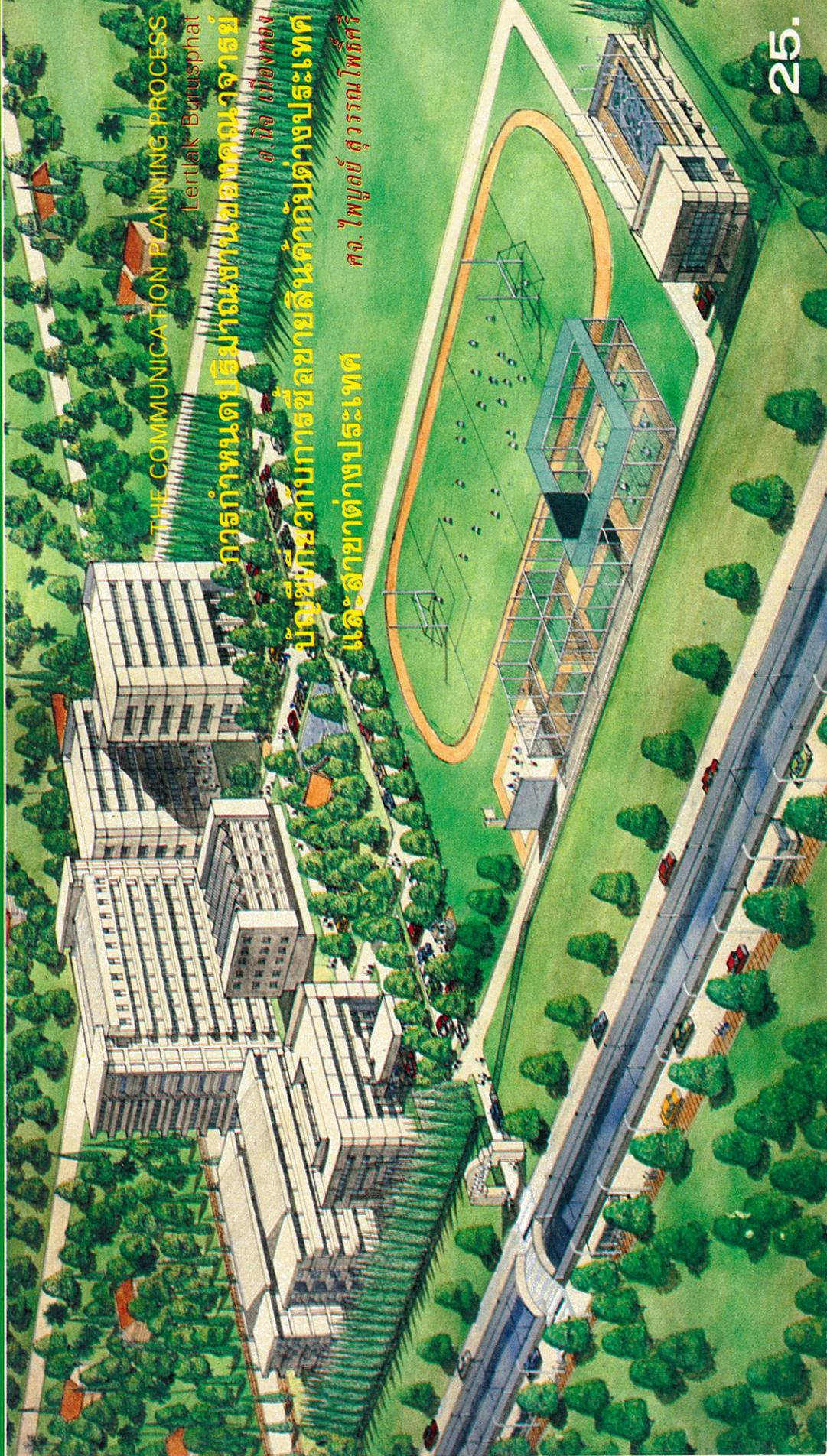


มหาวิทยาลัย
ราชภัฏ
บุรีรัมย์

ธุรกิจบัณฑิต

ฉบับที่ ๓ ปีที่ ๑ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๓๐

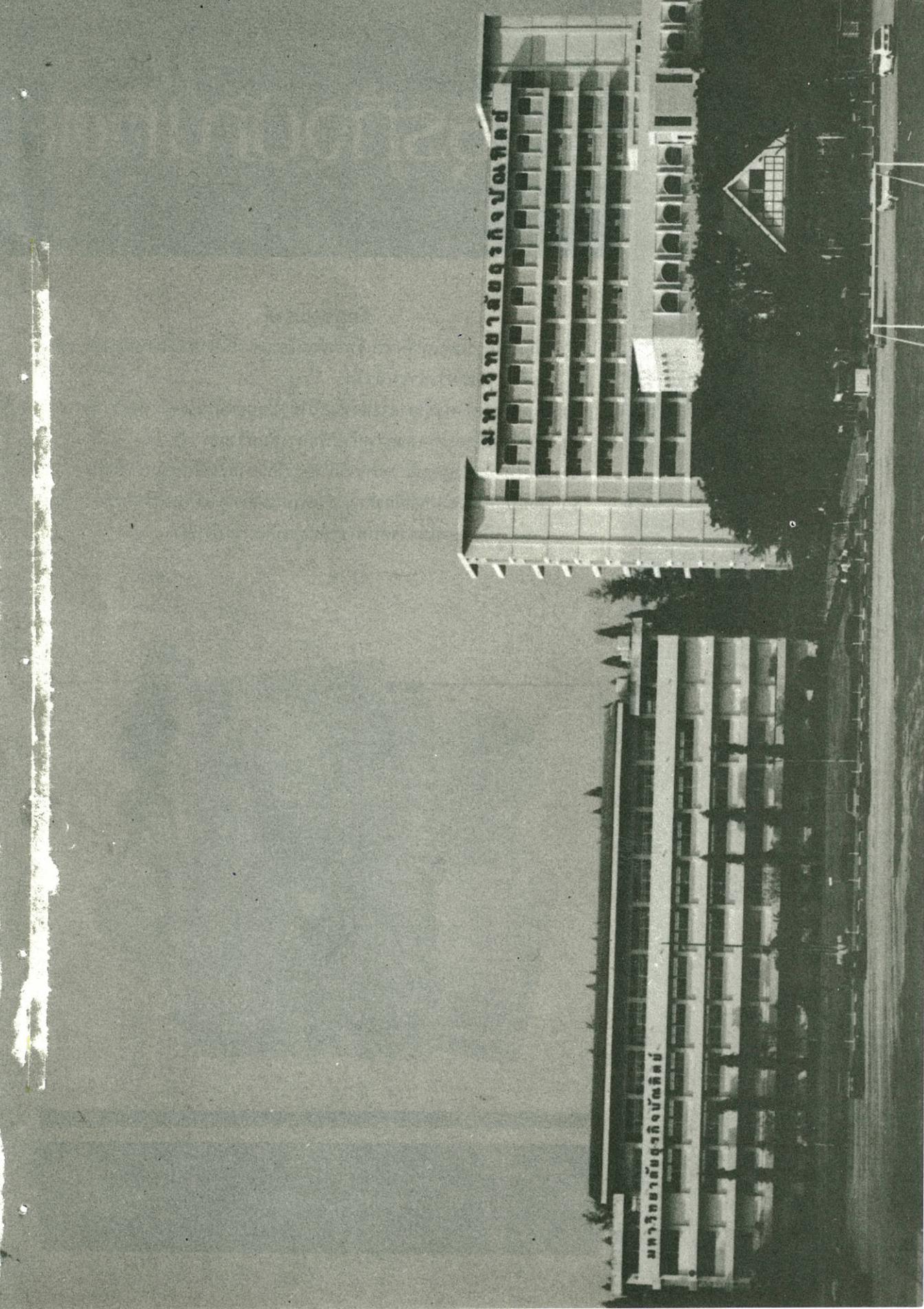
ISSN 0857 - 2670



THE COMMUNICATION PLANNING PROCESS
Lertlak Burusphat

การกำหนดปริมาณงานของกองณาจารย์
ค.ใจ เมืองทอง
บัญชีวิศวกรรมศาสตร์บัณฑิต
และสาขาต่างประเทศ

ศจ. ไพยนต์ สุวรรณไพศรีศรี





ISSN 0857 2670

วารสาร

มหาวิทยาลัย

ธุรกิจบัณฑิตย์

เจ้าของ :

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

คณะที่ปรึกษา

อาจารย์ไสว สุทธิพิทักษ์

อาจารย์ประเสริฐ ประภาสะโนบล

รศ.น.พ.เมื่องทอง แจมมณี

อาจารย์ ดร.เลิศลักษณ์ ส.บุรุษพัฒน์

บรรณาธิการ : ผู้พิมพ์โฆษณา

อาจารย์อรสา กุมารี ปุกหุด

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

อาจารย์ดร.พิรุณ อักษรนิติตระกูล

กองบรรณาธิการ

อาจารย์นิจ เนื่องทอง

อาจารย์ ดร.สุนัย ไชยชนะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประกอบ ทองมา

อาจารย์ชานาญ ปิยวนิชพงษ์

อาจารย์ ดร.พรชัย เลื่อนฉวี

อาจารย์ธนิดา จิตรน้อมรัตน์

อาจารย์จิตรา มลารัตน์

อาจารย์พิพัต แก้วประกอบ

อาจารย์วิศรุต สุวรรณวิเวก

ฝ่ายศิลป์

อาจารย์ธงชัย หงษ์จร

ฝ่ายประชาสัมพันธ์

อาจารย์วีเชียร ชูติมาเทวินทร์

อาจารย์สิริพร วิฑูรเวท

เลขานุการ

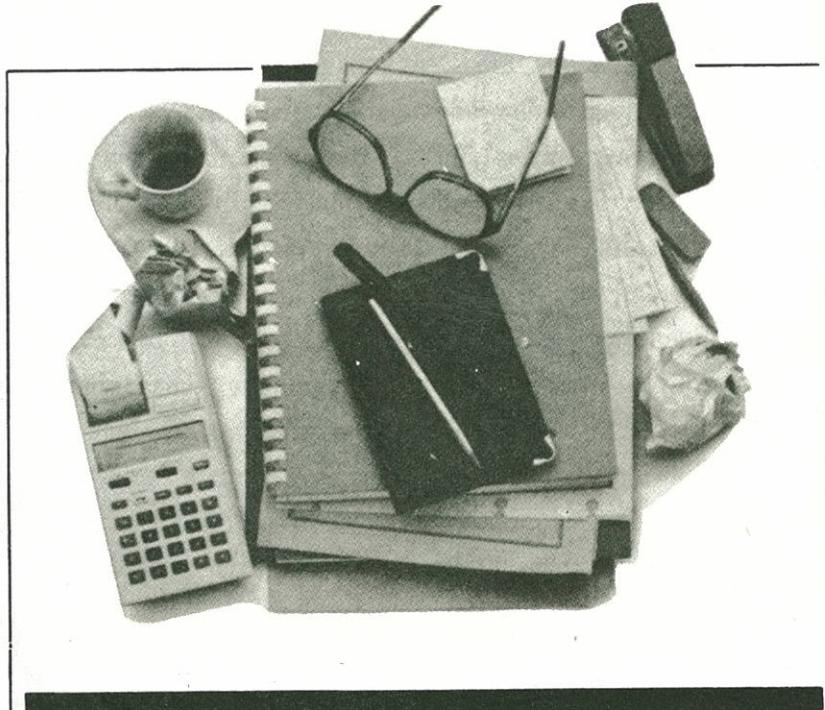
อาจารย์สรสัณฑ์ สุวรรณประกร

ฝ่ายจัดการ และเหรียญฉุก

อาจารย์อรรณ สุทธิพิทักษ์

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้ทางด้านวิชาการในศาสตร์สาขาต่าง ๆ แก่นักศึกษาและประชาชนทั่วไป
- 2) เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคมในรูปแบบของวารสารทางวิชาการ
- 3) เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นการค้นคว้าและวิจัย
- 4) เพื่อให้ ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์ และนักวิชาการได้เผยแพร่ผลงาน
- 5) เพื่อเป็นการเผยแพร่เกียรติคุณทางด้านวิชาการของ มหาวิทยาลัยฯ ในฐานะที่เป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งหนึ่ง



บทความหรือข้อคิดเห็นของผู้เขียนทุกท่านที่ปรากฏอยู่ในวารสารมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ทุกฉบับ เป็นทัศนะ วิจัยกรณีอิสระ ซึ่งทางคณะผู้จัดทำไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

สารบัญ

ประสิทธิภาพ-ธุรกิจ

ดร.ไสว สุทธิพิทักษ์

4

THE COMMUNICATION PLANNING PROCESS

Lertlak Burusphat

6

บัญชีเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้ากับต่างประเทศ

และสาขาต่างประเทศ

ศจ. ไพบุลย์ สุวรรณโพธิ์ศรี

12

การกำหนดปริมาณงานของคณาจารย์

อ.นิจ เนื่องทอง

40

การดำเนินคดีอย่างคนอนาถา

อ.วิไลพร เฉลิมลาภอักษร

55

การครอบครองทรัพย์สิน

อ.พจนารถ เหลืองประเสริฐ

59

เขาทำงานประมาณจ่ายลงทุนกันอย่างไร

ธนิดา จิตรน้อมรัตน์

64

มารู้จักคอมพิวเตอร์กันเถอะ

อ.จุนทร ศรีธรรมรัตน์กุล

84

การบริหารคนแบบญี่ปุ่น ๆ

ปราโมทย์ อธิทกุล

89

แนะนำหนังสือ

อ.สุพดี บรรจงแต้ม

95

ประสิทธิภาพ - ธุรกิจ

โดย ดร.ไสว สุทธิพิทักษ์

อธิการบดี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

คนเราจะมีสมรรถภาพในการทำงาน และในการมีชีวิตอยู่เพิ่มขึ้นอีกเป็นอันมาก ถ้าคนที่ถนัดมือขวารู้จักใช้มือซ้ายให้ทำงานอย่างมือขวา แม้เพียงสักครึ่งหนึ่งของมือขวา

ถ้ารักจะเป็นพ่อค้าแล้ว ก็จงรักที่จะต้องมีความอดทน และจงอดทนอย่างที่สุด เมื่อต้องทำการติดต่อกับข้าราชการในหน่วยราชการต่าง ๆ เพราะที่นั่นเต็มไปด้วยความซัดซ่า และความรู้สึกต่อเราว่าเวลาไม่มีค่าอะไรนัก

เกลือเค็มฉันใด ลูกผู้ชายทุกคนต้องรักษาความดี เหมือนเกลือรักษาความเค็มฉันนั้น

ส่วนมากเราปล่อยเวลาให้ผ่านไปโดยหาประโยชน์อะไรไม่ได้เลย โจนเล่า จะใช้เวลานั้นเพียงสัก 5 นาที คิดทบทวนว่าในวันที่ผ่านมาหนึ่งวันนั้น เราได้ก่อประโยชน์อะไรให้กับตัวเราบ้าง แล้วในวันรุ่งขึ้นเราอาจจะพบอะไรที่ดี ๆ

คำที่ว่า "เป็นไทยต้องสู้" นั้น มีความหมายมากสำหรับคนที่หวังความก้าวหน้าแห่งชีวิตในปัจจุบันและอนาคต

การเป็นพ่อค่านั้น ย่อมมีอนาคตที่มั่นคงกว่าการเป็นข้าราชการ ถ้าเราเป็นพ่อค้าจริง ๆ



คำขวัญของ คุณปทุม สุสังกร์กาญจน์ พ่อค้าอาวุโสของหอการค้าไทย ให้แก่นักศึกษาของ
วิทยาลัยการค้า ในวันทำบุญอายุครบ 70 ปี ก็คือ “ถ้าอยากรวยต้องเป็นพ่อค้า”

โลกการค้าในปัจจุบันนี้กว้างขวางยิ่งนัก เราพ่อค้าติดต่อกันได้ทั่ว ก็เพราะใช้ภาษาเป็นสื่อ
เบื้องต้น

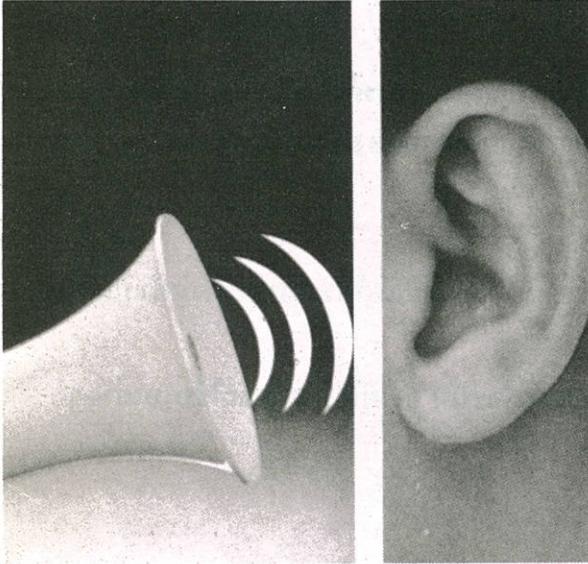
ภาษาเนื้อ ที่เป็นปัจจัยให้การค้ารุ่งเรืองอย่างหนึ่ง ฉะนั้น จงใส่ใจที่จะรู้และใช้ภาษาต่าง ๆ
ที่จำต้องใช้ในการค้าให้มากที่สุด

ในธุรกิจนั้น งานเป็นนายของเรา ถ้าในที่ไม่งานไม่ได้เป็นนายของเรา ที่นั่นคงไม่ใช่ธุรกิจ
จริง ๆ เสียแล้ว

ในนิทานอีสป เรื่องโคหนันทวิศาล นับเป็นคติสอนใจว่าการใช้วาจาดี มีคุณมหาศาลเพราะแม่
แต่โค อันเป็นสัตว์เดรัจฉานยังรู้จักขอบวาจาดี เกิดเป็นคนก็มีหัวใจด้วยกันทั้งนั้น ฉะนั้น หัวหน้า
งานที่ดี ควรยึดคติเรื่องโคหนันทวิศาล คือ ใช้วาจาดีกับผู้อยู่ได้บังคับบัญชา แล้วผลงานจะดีขึ้น

THE COMMUNICATION PLANNING PROCESS

By : Lertlak Burusphat



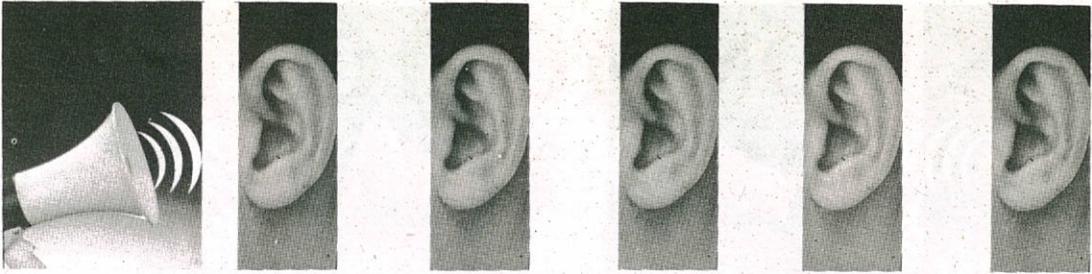
The simplified approach to planning a communication programme which is discussed below represents an attempt to systematically analyze, coordinate and synthesize all factors involved in achieving a measurable change in the target audience's behaviour.

In any development project, attention is first given to the audiences and the desired behaviour, i.e. what would be the behavioural changes in the project audiences that will help them meet the identified needs. Then decisions about the messages that would help convert the audiences' existing behaviour to the desired (end-of-project) behaviour must be made, followed by the selection of a strategy and communication channels on the basis of obtainable resources. Finally the evaluation methodology must be planned. This measures whether or not, and to what degree, the desired behaviour has been adopted by the audience. the planning process therefore takes the form of a cycle, because the evaluation may lead to changes in our messages and strategy in order that the projects objectives are achieved.

We can now look at the components of the planning process in greater detail, not forgetting that they are all interrelated. Decisions made regarding any of the following components are likely to influence all other components.

I. Identification and analysis of target audiences

Before the actual planning process starts, an appraisal of needs will have been conducted and the broad goals of the project must be formulated. After this it is essential that all



types and levels of project audiences be spelled out as precisely as possible.

It is very important that a programme planner gathers as much information about the audiences as possible before going to the next step. The first reason for this is that the project can only bridge the gap between the pre-project behaviour and the desired behaviour of the audiences if the communication is done in a two-way fashion i.e. planners take the needs of the audiences into consideration as well as the objectives of their organization. Secondly, data about the audience will provide baseline information against which any behavioural changes occurred can be measured.

Audience categorizing and analysis must be done in terms of their characteristics i.e. physical (age, sex etc.), psychological (attitude and belief etc.), educational (knowledge of the subject, communication style) and socio-economic (profession, religion etc.). If the information about the audiences is unknown, some type of study is needed, the results of which are feedback to the planner.

Both vertical and horizontal links should be described. "Vertical" in this case means the hierarchical orders of people involved in an organization. Very often this ranges from high level policy makers/administrators in a Ministry down to change agents or field cadre in the rural communities, and the project beneficiaries which are the ultimate target group. "Horizontal" means the parallel groups of persons in the equivalent organizations such as the policy maker and change agents in another ministry which are directly involved in the project activities.

II. Formulation of the terminal behavioural objectives

This is not merely a re-statement the broad goal of the project but the listing of specific behavioural changes needed to take place within the audiences by the end of the project. It describes specifically, in observable and measurable terms, the changes in knowledge, attitude and practice of the audiences.

These objectives will provide a firm basis for the formative and summative evaluation of the project. In addition to this they will facilitate the selection and sequencing of messages that need to reach the audiences and simplify the selection of communication approach and media. In some cases they may also establish clear milestones for the project audiences themselves, i.e. the audiences will know exactly what is expected of them and how to go about achieving these expectations.

Very often, development project objectives are written in terms of what the project (the planner) will do and not what the target audiences need to achieve. More often objectives are written in terms of procedural steps or work plan i.e. what has to be done, or in terms of general goals which only reflect broad government policy. However, to be useful in the ways described above objectives must be broken down into small specific tasks with measurable results; this means that they must describe what changes need to take place in the audiences behaviour

Objectives must of course also be consistent with the government policy and be realistic in terms of audiences' needs and resources available.



Step I and Step II are interchangeable. It is evident that planners cannot consider one without another. Therefore in many planning models these two steps are grouped together, or formulating objectives may come first in the process.

III. Selection and sequencing of messages

Producing messages involves determining what subject matter is needed to achieve the projects behavioural objectives.

A planner generally starts off with identification of all the possible subject matter which relates to the desired objectives, and then later make a specific selection. Very often a planner needs to seek information from various sources such as subject matter specialists, research documents, etc. or undertake a topic study himself. Some of the guidelines in the selection and organization of messages are:

1. The selected subject matter must be essential to the development of required behavioural objectives i.e. it must cover all major knowledge and skills required of the audience, yet not provide unnecessary information.
2. It must be understandable and acceptable to the audiences i.e. not conflict with the audience's social customs and their educational abilities.
3. It must be organized in the best order for learning i.e. from simple to complex, starting with what the audiences already know, etc.

IV. The resources

the planner must know what resources are available or obtainable to make his plan realistic. Therefore an inventory of what exists must be conducted and an utilization plan must be carefully drawn up.

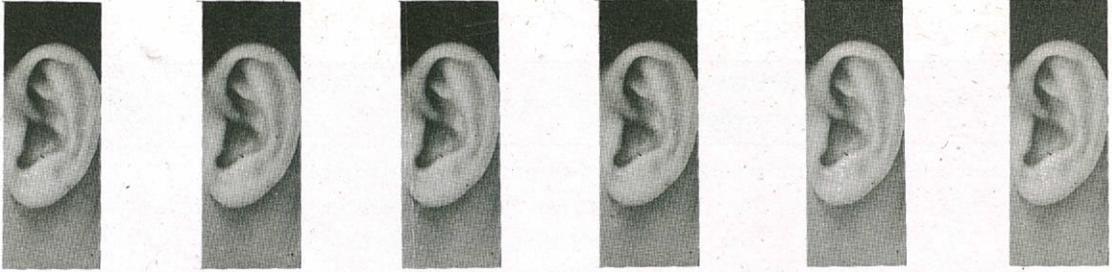
Of the four types of resources - human, organizational, financial and time - the human resources seems to be most vital. Most successful development programmes use existing staffing which is strengthened to become capable of sustaining all activities on a long term basis. These various intermediaries between the planner and project beneficiaries are key human resources. It is important that they become involved and committed. They must be utilized in such a way that two-way communication between all groups is maintained.

the organizational resource are also very important; this includes physical facilities, equipment and materials. A planner must try to use or adapt existing resources though in some cases additional materials may be required.

The planner must also determine the financial requirements and draw up a budget for the project, however, this should be done after the communication strategy is selected.

V. The Communication Strategy

This means analyzing the alternative methods of "how to get the job done" and selecting one of these alternatives in terms of channels, methods, and media. The strategy should include a combination of approaches to reach the target audiences, the selection of which obviously depends upon the previous steps discussed.



The selection of channels for approaching the audience is based on the information gathered about the target audience, their communication skills and practices and the available channels of communication in their community. In most cases a combination of channels are used, such as using individual contact, group methods, and mass media.

Once the channels are identified, the planner must think about the possible methods of communication, which largely depends again on the audience and the setting in which the communication process is taking place. The most effective results are usually obtained when the audience is actively involved in the learning process. Therefore the methods selected should include two-way methods such as group dynamics, radio farm forums, etc.

The choice of method generally influences the type of media materials which supplement the communication process. Media, if produced, should have a research base and must be pretested with a sample of the audience before mass production and distribution/utilization.

VI. Evaluation

Evaluation should help the planner monitor the project, provide an assessment of the impact of various inputs in the project and give indications of the success of the project on a whole. It is therefore important to establish evaluation criteria before implementation begins, and ensure that a system for collecting and assessing this information is built into the project.

If the project fails to attain its objectives (i.e. the audiences did not do the thing they are expected to do) the information gathered must be used to analyze each step in the whole process to determine what went wrong i.e. whether the right audiences and their needs were identified, whether the strategy selected is appropriate, etc. Where the project monitoring system provides continuous feedback useful for project revision, a final evaluation of project impact may be taken at the end of the project.

Evaluation is often overlooked as it is thought to be costly and difficult. This need not be the case if it is planned from the start and project objectives are expressed in measurable terms. Also, in terms of helping achieve these objectives the benefits should far outweigh the costs.

Target Audience	Objectives (change needed)	Message	Strategy Channel + Media	Evaluation
Policy maker/high level administrator	<ul style="list-style-type: none"> - To approve and support the policy of the National Family Planning Programme (NFPP) - To follow-up on current progress in FP and participate in community level motivation. 	<ul style="list-style-type: none"> - The National Policy on FP. - Population problem in Thailand. - The operation of NFPP: <ol style="list-style-type: none"> 1. Providing service 2. Training 3. Motivation 4. Research and Evaluation - Current movement and trends in FP. 	<ul style="list-style-type: none"> Conference/workshop Periodical Newspapers Ratio-TV Orientation film for policy-makers Mass mailing 	<ul style="list-style-type: none"> Long term observation
Health personnel	<ul style="list-style-type: none"> - To provide FP services - To motivate rural communities especially during MCH services. - To cooperate and assist in all phases of work of the NFPP 	<ul style="list-style-type: none"> - The National Policy on FP. - The role and objective of the NFPP. - The workshop of the integrated training/motivation programme. - Contraceptive methods (details of technical aspects). - How to motivate. - How to use simple AV materials for motivators. - Importance of health personnel as motivators. 	<ul style="list-style-type: none"> - In-service training sessions in the provinces supported by mobile units equipped with AV training materials. - Programmed instruction. - Follow-up newsletter and periodicals. - Incorporating FP into monthly regular meeting. - Personal contact and official letter from NFPP Bangkok. - Mass media. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pre-test, post-test at training session. - Short term follow-up at duty stations by trainers with the mobile units. - Long term supervision by provincial supervisors.

<p>Rural communities</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Be able to explain the meaning and concept of FP. - Explain the different methods of FP including details on side-effects (as distinguished from rumours) and how each method is to be used. - Acquire a positive attitude toward FP and can explain the needs for FP to other villagers. - Select a suitable FP method and seek the service. - Successfully practice FP until additional children are desired. 	<ul style="list-style-type: none"> - Population problems in Thailand. - What is FP. - The benefit of FP as it relates to socio-economic conditions, family welfare, mental and physical health etc. - FP methods, good/bad points, side-effects, where and whom to seek services for - The Pill - The IUD - Sterilization - Condom - Injections - Questions/answers on rumours. 	<ul style="list-style-type: none"> - Person-to-person contact by trained health personnel - Group meetings supported by AV aids from the Mobile Unit (when available) such as film, slide, exhibition, etc. - Home visit by health personnel. - Motivation kit can be used in absence of the Mobile Units. (containing wall charts on population problem, uterus models for loop insertion, sample of contraceptives, flip charts on MCH and FP posters and handbills). - Satisfied acceptors and local leaders. - Regionally-attuned motivation film. - Slides for movie theatres. - Radio - TV - Newspaper - Advertising billboard and exhibitions. - FP song contest. - FP picture contest. - Traditional media (if applicable). 	<ul style="list-style-type: none"> - Observation of the interest and questions during motivation sessions. - Follow-up survey and observation. - Clinical record.
--------------------------	---	---	---	--

บัญชีเกี่ยวกับ

การซื้อขายสินค้ากับต่างประเทศ และสาขาต่างประเทศ

(Foreign purchase & Sales and Foreign Branches Accounting)

โดย ศจ.ไพบูลย์ สุวรรณโพธิ์ศรี - คณบดี คณะการบัญชี มธบ.

การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Foreign Exchange)

การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศมีความสำคัญ และเกี่ยวข้องกับกิจการธนาคารนายหน้าที่ทำการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ ตลอดจนทั้งองค์การธุรกิจที่ทำการส่งสินค้าเข้ามาหรือส่งออกไปยังต่างประเทศ (Business concerns exporting and importing merchandise) การลงทุนในต่างประเทศ (foreign investments) การเปิดสาขาในต่างประเทศ (foreign branches or subsidiaries) หรือกิจการอื่นใดที่ทำการเกี่ยวข้องกับการรับเงินและส่งเงินไปมาระหว่างประเทศ

ในด้านบัญชีการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศจะเข้ามาเกี่ยวข้องในเมื่อกิจการแห่งนั้นได้มีการค้าขายกับต่างประเทศหรือมีสาขาเปิดขึ้นในต่างประเทศ หรือได้มาซึ่งเงินตราต่างประเทศหรือต้องชำระหนี้สินเป็นเงินตราต่างประเทศ แต่ในสมุดบัญชีของกิจการแห่งนั้น ๆ จะต้องบันทึกรายการเป็นเงินตราในประเทศที่ตนดำเนินกิจการ เช่น พ่อค้าในประเทศไทยสั่งซื้อสินค้าจากสหรัฐอเมริกาปกติจะต้องชำระหนี้ให้พ่อค้าสหรัฐอเมริกาเป็นเงินเหรียญดอลลาร์ วิธีชำระก็คือไปขอซื้อตราฟรังก์จากธนาคารเป็นเงินเหรียญดอลลาร์ส่งไป การซื้อตราฟรังก์พ่อค้าไทยจะต้องจ่ายเงินบาทซื้อตามอัตราแลกเปลี่ยนเงินในวันซื้อซึ่งอัตราแลกเปลี่ยนเงินนี้ปกติจะไม่คงที่ มีขึ้นลงอยู่ตลอดเวลา หรือพ่อค้าอังกฤษซื้อสินค้าจากพ่อค้าไทยอาจจะตกลงชำระค่าสินค้าให้เป็นเงินบาท โดยพ่อค้าอังกฤษไปซื้อตราฟรังก์จากธนาคารใดธนาคารหนึ่งในเมืองอังกฤษเป็นเงินบาทส่งมาให้พ่อค้าไทยตามจำนวนที่จะต้องชำระ การซื้อตราฟรังก์เป็นเงินบาทส่งมา พ่อค้าอังกฤษก็จะต้องจ่ายเงินปอนด์สเตอร์ลิงซื้อตามอัตราแลกเปลี่ยนในวันนั้น ๆ

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา (Exchange Rate) เป็นเครื่องวัดมูลค่าเงินตราของประเทศหนึ่งกับอีกประเทศหนึ่ง เช่นหนึ่งเหรียญดอลลาร์อเมริกันมีค่าเท่ากับเงินไทยที่บาทหรือเงินตราของไทยหนึ่งบาทมีค่าเท่ากับเงินฝรั่งเศสที่ฟรังก์ดังนี้ เป็นต้น

ก่อน พ.ศ. 2457 (ค.ศ. 1914) ค่าของเงินตราสำหรับประเทศอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในโลกนี้ยึดถือหลักมาตรฐานทองคำ (Gold Standard) คือหน่วยของเงินตรา (monetary unit) ที่ทำขึ้นได้ใช้เทียบค่ากับทองคำ (เช่น

ตามกฎหมาย Gold Standard Act, 1900 ของสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดหน่วยของเงินตราหนึ่งเหรียญดอลลาร์ทองคำ จะต้องประกอบด้วยทองคำบริสุทธิ์ 90% มีจำนวน 25.8 แกรนส์ ราคาตลาดของทองคำกำหนดไว้ 1 แอนส์เท่ากับ 20.67 เหรียญดอลลาร์ สำหรับในประเทศไทย ตาม พ.ร.บ. เงินตรา พ.ศ. 2471 กำหนดเงินหนึ่งบาทมีค่าเท่ากับ 0.66567 กรัมทองคำบริสุทธิ์ ใน พ.ศ. 2484 เปลี่ยนเป็นเงินหนึ่งบาทเท่ากับ 0.32637 กรัมทองคำบริสุทธิ์ และมาใน พ.ศ. 2485 กำหนดอัตราหนึ่งบาทเท่ากับ 0.25934 กรัมทองคำบริสุทธิ์) นอกจากนี้รัฐกำหนดว่าทองคำ แต่เพียงอย่างเดียวที่จะใช้เป็นมาตรฐานการแลกเปลี่ยน และให้สิทธิประชาชนมีเสรีภาพที่จะทำเงินเหรียญทองคำได้ ทั้งให้สิทธินำเข้าหรือส่งออกไปชำระหนี้กับต่างประเทศได้โดยเสรี การชำระหนี้ด้วยเหรียญทองคำทำได้โดยไม่จำกัดจำนวนส่วนเหรียญโลหะประเภทอื่นยอมให้ใช้เป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยนได้เพียงส่วนน้อยและชำระหนี้ได้ภายในจำนวนจำกัด แม้ในเวลาต่อมารัฐจะได้มีการวิวัฒนาการพิมพ์ธนบัตรออกมาใช้แทนเหรียญทองคำ เพราะทองคำมีหมุนเวียนน้อยลง ทั้งไม่สะดวกในการพกติดตัวไปมาเพื่อชำระหนี้ และค่าใช้จ่ายในการทำเหรียญทองคำก็สูงกว่าพิมพ์ธนบัตรและปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ และการชำระหนี้ต่างประเทศก็มีปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ ทุก ๆ ปี ซึ่งเดิมชำระกันด้วยทองคำ ประกอบกับการได้มาซึ่งทองคำของแต่ละประเทศมีน้อยลงและยากยิ่งขึ้น รัฐจึงพิมพ์ธนบัตรออกมาใช้แทนเหรียญทองคำ แต่ก็มีเงื่อนไขให้ประชาชนมีสิทธินำไปขึ้นหรือเปลี่ยนเป็นทองคำได้ครบอัตราที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนยอมรับเอาธนบัตรที่รัฐออกมาเพื่อใช้หมุนเวียนชำระหนี้สินหรือเป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนต่อไป

เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 เกือบแทบทุกประเทศยกเว้นสหรัฐอเมริกาได้เลิกยึดถือหลักมาตราทองคำ แต่ก็ได้กลับหันมาใช้กันใหม่อีกหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ต่อมาภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในปี พ.ศ. 2472-2476 (ค.ศ. 1929-1933) ทำให้ประเทศต่าง ๆ พบภาวะวิกฤตในด้านการเงินการเศรษฐกิจตลอดทั้งปัญหารายจ่ายของรัฐเพิ่มมากยิ่งขึ้นทุก ๆ ปี ปัญหาคนว่างงานมีเป็นจำนวนมาก และอื่น ๆ จึงทำให้ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งสหรัฐอเมริกา เลิกยึดถือหลักมาตราทองคำ หันมาใช้มาตราเงินกระดาษแทน

อนึ่งสำหรับมาตราทองคำ (gold Standard) ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปยังได้กำหนดวิธีปฏิบัติและหลักเกณฑ์แตกต่างออกไปบ้าง ซึ่งอาจแยกเรียกชื่อสรุปเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ 4 ประเภท คือ

(1) **The Gold Coin Standard** มีหลักเกณฑ์วางไว้ดังที่กล่าวข้างต้น

(2) **The Gold Bullion Standard** แตกต่างจากวิธี The gold coin Standard ที่สำคัญคือ มีกฎหมายกำหนดขีดขั้นของการใช้เหรียญทองคำชำระหนี้ทั้งในด้านของรัฐและเอกชนไว้ และกำหนดหลักเกณฑ์ที่จะเลิกใช้เหรียญทองคำเพื่อหมุนเวียนชำระหนี้ตลอดกำหนดจำนวนที่จะนำมาขึ้นเป็นทองคำได้ไว้ ประชาชนไม่มีเสรีภาพในการทำเหรียญทองคำหรือนำเข้าและส่งออกต่างประเทศ เช่น The Gold Coin Standard

(3) **The Managed Gold Bullion Standard** ในแต่ละหน่วยของเงินตราจะกำหนดจำนวนของแร่ทองคำที่หมุนค่าไว้โดยแน่นอน แต่ไม่สามารถที่จะใช้หมุนเวียนได้โดยทั่วไป ฉะนั้นจึงไม่มี free gold market ตัวอย่างเช่น ในสหรัฐอเมริกาได้ออกกฎหมาย The Gold Reserve Act of 1934 ให้อำนาจรัฐบาลที่จะลดเนื้อทองคำในการผลิตเหรียญดอลลาร์ลงเพื่อกระตุ้นให้วงการธุรกิจมีความหวังจากการขึ้นราคาสินค้าเนื่องจากค่าของเงินตราลดต่ำลง

(4) **The Gold Exchange Standard** ตามหลักมาตรฐานแลกเปลี่ยนอาศัยทองคำนี้มีวิธีการเหมือนกับระบบ Gold Coin and Gold Bullion Standards แต่ลักษณะที่เด่นตามระบบนี้ซึ่งแตกต่างจาก 2 ระบบก็คือ ธนบัตรสามารถที่จะนำไปขึ้นเป็น gold draft ซึ่งออกโดยธนาคารต่างประเทศ ในประเทศที่ใช้ gold coin or bullion standard ได้ และตราฟัดังกล่าวนี้สามารถนำไปขึ้นเป็นทองคำในประเทศนั้น ๆ ได้ด้วยวิธีการตามระบบนี้มีหลักการโดยสรุปคือ.-

(ก) แม้ว่าภายในประเทศจะมีเหรียญหรือธนบัตรหมุนเวียน แต่ก็ได้ออกกฎหมายกำหนดค่าของเงินเหรียญและธนบัตรนั้นเป็นทองคำ และรัฐยอมรับแลกธนบัตรกับทองคำตามราคาที่กำหนดไว้เป็นการตายตัวแน่นอน และการกำหนดค่าของเงินก็เป็นไปตามส่วนสัมพันธ์ของอัตราแลกเปลี่ยนกับเงินตราของประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน

(ข) รัฐจะนำทองคำจำนวนหนึ่งไปฝากไว้ในต่างประเทศ เพื่อเป็นประกันในการชำระหนี้ระหว่างประเทศ เมื่อชำระหนี้ระหว่างประเทศก็จะหักโอนบัญชีผ่านทางธนาคาร ผลต่างก็จะชำระให้ซึ่งกันและกันเป็นทองคำที่ฝากไว้

(ค) แม้จะมีเงินเหรียญใช้ภายในประเทศก็เป็นเพียงหน่วยของการแลกเปลี่ยนย่อย ๆ เท่านั้น สำหรับการชำระหนี้ระหว่างประเทศใช้ทองคำเป็นหลักและจำเป็นที่รัฐจะต้องมีทองคำเป็นทุนสำรองไปฝากไว้ในประเทศที่เป็นเจ้าหนี้หรือค้าขายติดต่อกัน

ระบบ Gold Exchange Standard ในภาคเอเชีย ได้นำมาใช้ประเทศแรก คืออินเดีย และต่อมาฟิลิปปินส์ ในราวต้นศตวรรษที่ 20 และแพร่หลายในประเทศเอเชียตะวันออกในเวลาต่อมา

มาตรฐานเงินแต่อย่างเดียว (Silver Standards)

ประเทศที่ใช้มาตรฐานเงินมีหลักเกณฑ์วางไว้โดยสรุปดังนี้ :- รัฐอนุญาตให้มีเสรีภาพในการทำเงินตราโดยใช้เงินเท่านั้น และสามารถที่จะนำออกไปหรือนำเข้ามาในประเทศได้โดยเสรี และเหรียญเงินสามารถใช้ชำระหนี้ได้โดยไม่จำกัดจำนวน ธนบัตรของธนาคารรัฐยินยอมให้นำมาขึ้นเป็นเงินได้ตามอัตราที่กำหนดไว้ เงินจึงใช้เป็นมาตรฐานการแลกเปลี่ยนและถ้าประเทศต่าง ๆ นิยมและใช้ Silver Standards ก็สามารถใช้แลกเปลี่ยนและวัดค่าของราคาเงินตราซึ่งกันและกันได้เช่นเดียวกับ Gold Standard

ปัจจุบันนี้มาตรฐานเงินไม่มีความสำคัญ ประเทศอังกฤษซึ่งเคยเป็นผู้นำในด้านอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมมาก่อนในสมัยศตวรรษที่ 18 และ 19 ก็เลิกใช้มาตรฐานเงินในปลายศตวรรษที่ 18

มาตรฐานเงินตราที่ใช้โลหะ 2 ชนิด (Bimetallic Standard)

ตามมาตรฐานประเภทนี้ได้แก่การใช้ทองและเงินเป็นมาตรฐานในการแลกเปลี่ยนโดยกฎหมายกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเงินและทองไว้คงที่ ธนบัตรจะนำมาขึ้นเป็นเงินหรือทองคำได้แล้วแต่ความต้องการของธนาคารที่ได้ออกธนบัตรไป ระบบนี้นำมาใช้ในยุโรปและอเมริกา เมื่อต้นศตวรรษที่ 19 บัดนี้ได้เลิกใช้ไปแล้ว มาตรฐานเงินตราประเภทนี้พอสรุปหลักได้ดังนี้

(ก) เสรีภาพในการทำเงินตรามีเฉพาะเงินเหรียญเท่านั้น ซึ่งต่างกับวิธี Gold or Silver Standard

(ข) อำนาจการชำระหนี้ได้โดยไม่จำกัดคงใช้ได้เฉพาะทองคำ ส่วนเงินกำหนดขอบเขตไว้โดยแน่นอน

(ค) กฎหมายกำหนดค่าความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยนเงินและทองไว้แน่นอน

(ง) การชำระหนี้ระหว่างประเทศ เงินไม่สามารถนำมาชำระได้เหมือนกับระบบใช้ Gold or Silver Standard

การที่ประเทศต่าง ๆ ได้ใช้มาตรฐาน Bimetallic Standard ก็เพราะเงินทุนสำรองทองคำมีไม่พอ การชำระหนี้ภายในประเทศจึงต้องอาศัยเงิน และการนำธนบัตรไปขึ้นเงินกับธนาคารก็ต้องอาศัยเงินเช่นกัน สำหรับเหตุผลที่

ระบบมาตราโลหะ 2 ชนิด เสื่อมก็เนื่องจากแร่เงินมีมากขึ้น ทำให้การเทียบค่าสัมพันธของโลหะทั้ง 2 ยุ่งยากเพราะราคาของแร่เงินเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และตามกฎหมายของ “Gresham’s Law” ที่ว่า “เงินเลวไล่เงินดีออกจากวงการใช้หมุนเวียน cheaper money drives dearer money out of circulation (out of the country), or bad money drives out good money.” ประเทศต่าง ๆ จึงหันกลับไปใช้ Gold Standard แทน

มาตราเงินกระดาษ (Paper Standard)

เนื่องจากการใช้มาตราทองคำจำกัดการผลิตเงินตราออกมาหมุนเวียนในการดำเนินงานด้านอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม เพราะรัฐจะเพิ่มเงินตราขึ้นมาได้ จะต้องเงินทุนสำรองทองคำเพิ่มขึ้นด้วย ทั้งนี้เพื่อรักษาค่าของเงินตราให้สัมพันธ์กับเงินทุนสำรองทองคำที่มีอยู่ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการขยายตัวของอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรมอย่างมากที่ต้องการเงินมาใช้จ่ายในการลงทุน และเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ในแง่ของรัฐเองก็มีค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงประเทศ และป้องกันประเทศเพิ่มมากขึ้นทุก ๆ ปี ตลอดในภาวะสงครามรัฐจำเป็นต้องใช้เงินมากหลายเท่าของภาวะปกติ ประเทศต่าง ๆ จึงต้องละทิ้งหลักมาตราทองคำ หันมาใช้มาตราเงินกระดาษแทน

การใช้ธนบัตรหรือกระดาษเงินมีมาแต่โบราณกาล เช่นในประเทศจีน แต่เพิ่งนิยมแพร่หลายในต้นศตวรรษที่ 19 ธนบัตรมีคุณลักษณะพิเศษ คือ

1) เป็นเอกสารใช้แทนเงินตราตามจำนวนที่กำหนดไว้ในธนบัตรนั้น สามารถขนได้ง่ายและพกติดตัวไปมาได้สะดวกกว่าเงินตราที่เป็นโลหะเพราะเบา

2) เป็นเครื่องหมายแสดงจำนวนของสินเชื่อโดยเฉพาะเจาะจง (ของรัฐหรือธนาคารซึ่งเป็นผู้ออกพันธบัตร)

3) ออกโดยรัฐ (หรือรัฐมอบอำนาจให้ธนาคารชาติออกแทน) เพื่อให้ใช้หมุนเวียนในท้องตลาด สามารถชำระหนี้สินได้ตามจำนวนที่ระบุไว้ในธนบัตรนั้น ๆ โดยประชาชนยอมรับและเชื่อถือในเครดิตของรัฐที่เป็นผู้ค้ำประกันโดยปริยาย

สำหรับสาเหตุที่ใช้แร่เงินและแร่ทองเป็นมาตรฐานในการแลกเปลี่ยน เพราะแร่ทั้ง 2 มีลักษณะพิเศษและคุณค่าสูงกว่าสินค้าอื่น เช่น

- (1) สะดวกในการขน แม้จำนวนน้อยแต่มีค่าหรือราคาในตัวมาก
- (2) มีความคงทน ทำลายหรือบอบสลายยาก
- (3) มีราคาไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็เหมือนกัน
- (4) ยากแก่การปลอมแปลง
- (5) ค่าคงตัวตามส่วนเมื่อแบ่งแยก

ในบางประเทศแทนที่จะใช้เงินหรือทองเป็นมาตรฐานในการแลกเปลี่ยน แต่โดยความจำเป็นไม่มีเงินหรือทองคำมากพอที่จะใช้เป็นทุนสำรองเงินตรา ได้หันมาใช้ของอื่นเป็นมาตรฐานในการแลกเปลี่ยน อาจเป็นปากเปล่าหรือเครดิต หรือแรงงานก็ได้ตามทฤษฎีของ Dr. Scharcht ในเยอรมันนี่ เป็นต้น

ที่กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับระบบเงินตราของประเทศต่าง ๆ ที่วิวัฒนาการมาตามลำดับก็เพื่อชี้ให้เห็นว่าค่าของเงินตราในประเทศต่าง ๆ ซึ่งใช้เป็นสื่อกลางของการแลกเปลี่ยนชำระหนี้ค่าสินค้า สิ่งของและบริการนั้น อาจใช้ระบบแตกต่างกัน และมีส่วนโยงเกี่ยวกับไปถึงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ ซึ่งจะพิจารณาต่อไป

อัตราแลกเปลี่ยนเงินสำหรับประเทศที่ใช้มาตรฐานทองคำ (Foreign Exchange Rates Under A Gold Standard)

เอกชน องค์กรธุรกิจและหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินกิจการค้าระหว่างประเทศ จะมีการชำระหนี้สินกันตลอดเวลาในระหว่างปีหนึ่ง ๆ ปกติการชำระหนี้มักจะชำระเป็นเงินตราของประเทศที่เป็นเจ้าหนี้เสมอ ฉะนั้น ปัญหาที่จะต้องพิจารณาก็คือค่าของเงินตราในประเทศเจ้าหนี้ที่ลูกหนี้จะต้องชำระให้แก่เจ้าหนี้เมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระ จะเป็นจำนวนเงินมากน้อยสักเท่าใดในเมื่อนำมาคิดเป็นเงินตราของประเทศลูกหนี้ ซึ่งต้องอาศัยอัตราการแลกเปลี่ยนเงินในวันที่จะชำระ และอัตรานี้ก็มีการขึ้นลงเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

มูลค่าการแลกเปลี่ยนเงินตรา (Mint par of Exchange)

การค้าระหว่างประเทศก่อน พ.ศ. 2473 (ค.ศ. 1930) ส่วนใหญ่ทำกันระหว่างประเทศที่ระบบการเงินอยู่ในมาตรฐานทองคำ (Gold Standard) ซึ่งได้มีการกำหนดจำนวนทองคำที่ต้องมีอยู่ในหน่วยของเงินตราทุกหน่วยที่แตกต่างกันไว้โดยแน่นอน ฉะนั้น การเปรียบเทียบค่าของเงินตราหน่วยต่าง ๆ ระหว่างประเทศหนึ่งกับอีกประเทศหนึ่งสามารถทำได้โดยเทียบเนื้อทองคำที่มีอยู่ในหน่วยของเงินตรานั้น ๆ เป็นหลัก ฉะนั้น Mint par of Exchange ตามระบบมาตรฐานทองคำก็คืออัตราส่วนน้ำหนักของแร่ทองคำบริสุทธิ์ที่มีอยู่ในหน่วยเงินตราของประเทศทั้งสอง (the ratio between the weights of the pure metal in the monetary units of two nations) ยกตัวอย่างเช่นก่อนวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2477 (ค.ศ. 1934) ทั้งประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ยังอยู่ในระบบมาตรฐานทองคำ เงินปอนด์ทองคำของอังกฤษหนึ่งปอนด์มีทองคำบริสุทธิ์หนัก 113.0016 แกรนส์ และหนึ่งเหรียญดอลลาร์สหรัฐอเมริกามีทองคำบริสุทธิ์หนัก 23.22 แกรนส์ เพราะฉะนั้นมูลค่าแลกเปลี่ยน (Mint par of Exchange) ระหว่างเงินตราอังกฤษกับสหรัฐอเมริกาคือ หนึ่งปอนด์ทองคำอังกฤษมีค่าเท่ากับ

$$\frac{113.0016}{23.22} = 4.8665 \text{ เหรียญดอลลาร์สหรัฐอเมริกา}$$

Gold points อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราของประเทศที่ใช้ระบบมาตรฐานทองคำอาจจะเคลื่อนไหวสูงหรือต่ำกว่ามูลค่าที่เทียบกันไว้ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความต้องการเงินตราเพื่อชำระหนี้ระหว่างประเทศมีจำนวนมากหรือน้อยกว่าจำนวนหนี้ที่จะต้องชำระ นอกจากนี้สาเหตุที่ทำให้อัตราแลกเปลี่ยนสูงขึ้นก็เกี่ยวกับค่าขนส่งทองคำออกไปชำระหนี้ต่างประเทศซึ่งในจำนวนนี้จะรวมทั้งค่าหีบห่อบรรจุทองคำ ค่าชั่งน้ำหนักทองคำ ค่าเบี้ยประกันภัยในการขนส่ง รวมทั้งการสูญเสียรายได้ที่เป็นดอกเบี้ย และกำไรที่ธนาคารควรจะได้รับเนื่องจากต้องส่งทองคำออกไปชำระหนี้ (ปกติการชำระหนี้ระหว่างประเทศกระทำโดยผ่านทางธนาคารภายในประเทศกับธนาคารต่างประเทศ) ตัวอย่างเช่นในกรณีเงินปอนด์ของอังกฤษ ก่อน พ.ศ. 2474 (ค.ศ. 1931) มีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ดังกล่าวเกิดขึ้นรวมกันคิดเป็นเงินเหรียญดอลลาร์ประมาณ 0.0225 เหรียญดอลลาร์ เพราะฉะนั้นอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราในระยะนั้น ในเมื่อมีความต้องการเงินปอนด์อังกฤษมากเพื่อชำระหนี้ สหรัฐอเมริกาจะต้องซื้อเงินปอนด์อังกฤษหนึ่งปอนด์เท่ากับ 4.8890 เหรียญดอลลาร์โดยสหรัฐอเมริกาจะต้องชำระด้วยทองคำ ในด้านสหรัฐอเมริกาอัตราที่เรียกว่าจุดทองคำออก (The Gold Export Point) และตรงกันข้าม เมื่อทางอังกฤษต้องการเงินเหรียญดอลลาร์มากขึ้นเพื่อชำระหนี้ให้พ่อค้าอเมริกัน เงินปอนด์ก็จะลดค่าลงมาเท่ากับมูลค่าแลกเปลี่ยน (Mint par of Exchange) คือเท่ากับ 4.8665 เหรียญดอลลาร์ ในกรณีนี้ทองคำก็จะถูกขนเข้าสหรัฐอเมริกา และในด้านสหรัฐอเมริกาอัตรา

4.8665 เหรียญดอลลาร์นี้ถือว่าเป็นจุดทองคำเข้า (The Gold Import Point)

อย่างไรก็ดี การขนทองคำออกระหว่างประเทศจะมีผลปรับอัตราแลกเปลี่ยนไม่ให้เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงขึ้นลงมากนักไปในตัว และจะลดปริมาณการขนส่งทองคำไปได้ในที่สุด เนื่องจากการขนทองคำออกไปจะลดความต้องการเงินตราต่างประเทศลงให้มีจำนวนเท่ากับเงินตราต่างประเทศที่มีสนองความต้องการภายในประเทศตลอดทั้งการที่ประเทศต่าง ๆ ได้มีข้อจำกัดเกี่ยวกับการค้าในการส่งสินค้าเข้าหรือออกการตั้งกำแพงภาษีสินค้าเข้าออกก็จะทำให้การค้าระหว่างประเทศต้องลดน้อยลง ตลอดในวงการค้ามีการใช้เครดิตมากขึ้น สิ่งเหล่านี้จะเป็นผลทำให้การขนส่งทองคำออกเพื่อชำระหนี้ในจำนวนที่แตกต่างกันให้ลดน้อยลงไปได้ และผลจะทำให้มี International Equilibrium

อัตราแลกเปลี่ยนเงินสำหรับประเทศที่ใช้ระบบมาตรฐานกระดาษ (Foreign Exchange Rates Under a Paper Standard)

เมื่อประเทศต่าง ๆ ได้เลิกใช้ระบบมาตรฐานทองคำ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในปี ค.ศ. 1929-1933 การกำหนดค่าของเงินตราไม่ได้ใช้ mint par of exchange แต่หันมาใช้ Purchasing Power Parity คืออัตราแลกเปลี่ยนเงินถูกกำหนดขึ้นโดยใช้เทียบมูลค่าอำนาจซื้อแทน ตัวอย่างเช่นมูลค่าแลกเปลี่ยนเงินของอังกฤษกับสหรัฐอเมริกาตามระบบมาตรฐานทองคำหนึ่งปอนด์เท่ากับ 4.8665 เหรียญดอลลาร์ เมื่อมาใช้ระบบมาตรฐานกระดาษ ค่าของเงินหนึ่งเหรียญดอลลาร์สหรัฐอเมริกา ควรเทียบเป็นเงินปอนด์อังกฤษสักเท่าใด สมมติว่าไม่มีการควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา (No exchange Control) ก็ขึ้นอยู่กับราคาของสินค้าในอังกฤษและสหรัฐอเมริกาว่าดัชนีราคา (Price index) เป็นอย่างไร สมมติว่าดัชนีราคาสินค้าทั่วไปในอังกฤษเท่ากับ 100 ขณะที่ดัชนีราคาสินค้าอย่างเดียวกันในสหรัฐอเมริกาเท่ากับ 50 เพราะฉะนั้น ค่าของเงินอังกฤษเมื่อเทียบกับเงินเหรียญดอลลาร์สหรัฐอเมริกาลดลง 50% เพื่อชดเชยระดับราคาสินค้าที่สูงขึ้นในอังกฤษ คืออำนาจซื้อของเงินปอนด์อังกฤษหนึ่งปอนด์จะมีค่าเท่ากับ 2.433825 เหรียญดอลลาร์ ซึ่งอัตราแลกเปลี่ยนนี้เทียบอำนาจซื้อของเงินปอนด์และเงินเหรียญดอลลาร์ทั้งในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาสะเหมือนกัน จำนวนโดยใช้หลักดังนี้

$$\frac{\text{Price index Number of the United States} \times \$ 4.8665}{\text{Price index Number of England}}$$

อัตราแลกเปลี่ยนที่สูงกว่าระดับนี้จะไม่กระตุ้นให้พ่อค้าอเมริกันซื้อสินค้าจากอังกฤษแต่จะกระตุ้นพ่อค้าอังกฤษให้ซื้อสินค้าจากพ่อค้าอเมริกัน และผลสุดท้ายก็จะค่อยดึงอัตราแลกเปลี่ยนเงินปอนด์ลงมาให้เท่ากับมูลค่าอำนาจซื้อ (Purchasing Parity) ต่อไป

ประเภทของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศและการชำระหนี้ (Types of Foreign Exchange Rates and Claims)

การชำระหนี้เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศ ปกติจะชำระกันเป็นเงินตราของประเทศเจ้าหนี้ โดยลูกหนี้จะไปขอซื้อเงินตราของประเทศเจ้าหนี้จากธนาคารในประเทศของตนเพื่อส่งไปชำระให้เจ้าหนี้ในต่างประเทศ ธนาคารพาณิชย์ปกติจะมีเงินตราของประเทศต่าง ๆ ผักไว้ในธนาคารต่างประเทศนั้น ๆ เช่นธนาคาร ก. ในประเทศไทยจะมีเงินดอลลาร์ ผักไว้กับธนาคาร ข. ในสหรัฐอเมริกา เมื่อพ่อค้าไทยสั่งซื้อสินค้าจากพ่อค้า

ในสหรัฐอเมริกาสมมติ 5,000 เหรียญดอลลาร์พ้อค้าไทยก็จะไปซื้อดราฟท์จากธนาคาร ก.เป็นเงิน 5,000 เหรียญดอลลาร์ ส่งจ่ายที่ธนาคาร ข.ในนามพ้อค้าอเมริกันเป็นผู้รับเงินตามอัตราแลกเปลี่ยนในวันนั้น ๆ แล้วส่งดราฟท์ไปให้พ้อค้าอเมริกัน เมื่อพ้อค้าอเมริกันได้รับดราฟท์จากพ้อค้าไทยส่งไป ก็จะนำไปขึ้นเงินจากธนาคาร ข.ในสหรัฐอเมริกาต่อไป ธนาคาร ข.ก็จะหักบัญชีเงินฝากของธนาคาร ก.ลง 5,000 เหรียญดอลลาร์ เพื่อจ่ายให้พ้อค้าอเมริกันตามคำสั่งในดราฟท์

ประเภทอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (The Types of Foreign Exchange Rates)

ที่มีการซื้อขายกันในทางปฏิบัติสามารถแยกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

Free Rate เป็นอัตราที่ซื้อขายกันในท้องตลาดการเงินโดยเสรี ทางรัฐบาลไม่ได้เข้าไปควบคุม อัตราดังกล่าวนี้จะกำหนดขึ้นโดยธนาคารหรือตลาดการเงินเช่นธนาคารขายเงินตราต่างประเทศอัตรามักจะสูงกว่าอัตราที่ธนาคารรับซื้อ สำหรับจำนวนที่แตกต่างเป็นกำไรที่ธนาคารคิดเอา

Official Rate เป็นอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศที่รัฐบาลกำหนดขึ้นไว้ให้ซื้อและขายกัน ถือเป็นอัตราทางราชการ

Spot Selling Rate เป็นอัตราแลกเปลี่ยนขายทันที เช่นธนาคารขายธนบัตรและเหรียญกษาปณ์ต่างประเทศให้แก่ลูกค้าที่จะเดินทางไปต่างประเทศเพื่อนำติดตัวไปใช้จ่ายเล็ก ๆ น้อย ๆ ตามอัตราแลกเปลี่ยนในวันนั้น

Forward Rate เป็นอัตราแลกเปลี่ยนที่กำหนดไว้ในการซื้อหรือขายตัวเงินหรือดราฟท์ในเวลาข้างหน้า เมื่อส่งมอบ (for future delivery)

Sight Rate ดราฟท์หรือตัวเงินที่ธนาคารออกให้เมื่อผู้รับนำไปขึ้นเงินในวันใดก็จะชำระให้ตามอัตราแลกเปลี่ยนในวันนั้น

Cable Rate or Cable Transfers เป็นอัตราที่ธนาคารคิดเอาเนื่องจากได้โทรเลขสั่งให้ธนาคารตัวแทนในต่างประเทศจ่ายเงินให้กับผู้รับตามจำนวนที่ถูกค่าต้องการเป็นเงินตราของประเทศนั้น ๆ ซึ่งทำให้การชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ในต่างประเทศเร็วยิ่งขึ้นกว่าการที่จะซื้อดราฟท์ส่งไปชำระ แต่อัตราที่ทางธนาคารคิดเอาจะสูงกว่าการซื้อดราฟท์ส่งไป

Time Rate เป็นอัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่กำหนดไว้ในตัวเงินหรือดราฟท์ที่มีกำหนดเวลาให้นำไปขึ้นเงินจากธนาคารได้

Market Rate เป็นอัตราที่พ้อค้ารับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศทั่วไปซื้อหรือขายเงินตราต่างประเทศ ปกติอัตราซื้อหรือขายมักจะต่ำกว่าอัตรา The over-the-counter rate

Over-The-Counter Rate อัตราแลกเปลี่ยนเงินซึ่งธนาคารหรือพ้อค้ารับแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศรับซื้อหรือขายให้กับประชาชนทั่วไปในจำนวนไม่มากนัก

ในการชำระหนี้ระหว่างประเทศนอกจากจะชำระโดยซื้อดราฟท์จากธนาคารส่งไปหรือใช้ Cable Transfers ผ่านทางธนาคารแล้ว ยังมีการใช้ตั๋วแลกเงิน (Bills of Exchange) ซึ่งอาจเป็น Banker's bills; Commercial bills หรือเอกสารเครดิต (Letters of Credit) ก็แล้วแต่ความสะดวกของพ้อค้าที่จะชำระหนี้สินระหว่างซึ่งกันและกัน

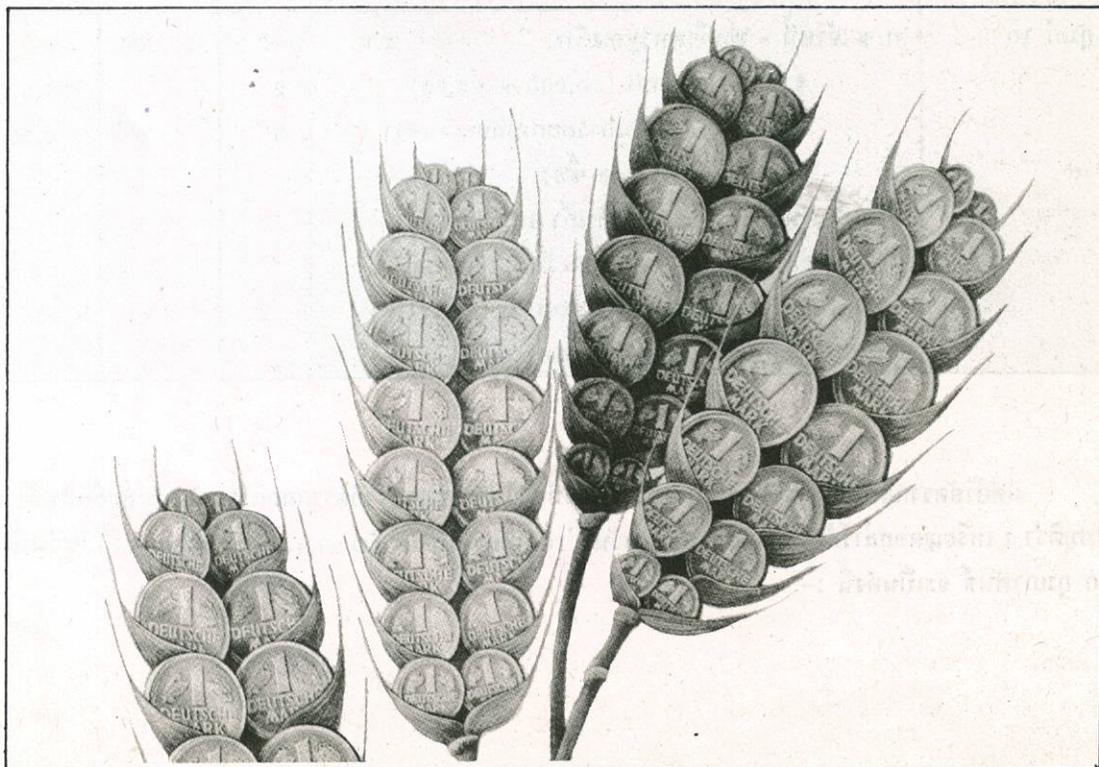
อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Exchange Rates)

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศอาจกำหนดไว้โดยตรงหรือโดยอ้อมก็ได้แล้วแต่ละประเทศจะนำมาใช้ในทางปฏิบัติ

การกำหนดไว้โดยตรง (Direct Quotations) คือ เงินตราต่างประเทศ 1 หน่วยจะแลกเปลี่ยนเป็นเงินตราในประเทศได้เท่าใด ยกตัวอย่างเช่น สหรัฐอเมริกาได้กำหนดตามวิธีนี้ คือ เงินปอนด์อังกฤษ 1 ปอนด์แลกเปลี่ยนสหรัฐได้ 2.80 เหรียญดอลลาร์ และเงินฝรั่งเศส 1 ฟรังก์ส์ แลกได้ 20 เซ็นต์ สำหรับประเทศฝรั่งเศสก็ใช้วิธีกำหนดไว้โดยตรงคือ 1 ปอนด์อังกฤษ แลกได้ 14.00 ฟรังก์ส์ และ 1 เหรียญดอลลาร์สหรัฐอเมริกา แลกได้ 5 ฟรังก์ส์เป็นต้น สำหรับประเทศไทย ถ้าใช้วิธีนี้ ถ้าเทียบกับเงินสหรัฐอเมริกา ก็คือ 1 เหรียญดอลลาร์ จะแลกเปลี่ยนเป็นเงินไทยได้กี่บาท (ปัจจุบันธนาคารขายหนึ่ง เหรียญดอลลาร์ = 26.45 บาท)

การกำหนดไว้โดยอ้อม (Indirect Quotations) คือ กำหนดว่าเงินตราในประเทศ 1 หน่วย จะแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศได้เท่าใด ยกตัวอย่างเช่นเงินตราไทย 1 บาท จะแลกเปลี่ยนสหรัฐอเมริกาได้กี่เซ็นต์ หรือแลกเปลี่ยนอังกฤษได้กี่เพนนี สำหรับประเทศอังกฤษได้กำหนดการแลกเปลี่ยนเงินปอนด์เป็นเงินฝรั่งเศสและเงินสหรัฐอเมริกาไว้ โดยใช้วิธีอ้อม คือ 1 ปอนด์อังกฤษแลกเปลี่ยนฝรั่งเศสได้ 14.00 ฟรังก์ส์ และแลกเปลี่ยนสหรัฐอเมริกาได้ 2.80 เหรียญดอลลาร์ เป็นต้น

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศในท้องตลาดที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (Current Rates) มักจะมีหลายอัตราแตกต่างกันไปตามลักษณะของวิธีการที่นำมาใช้ เช่นอัตราแลกเปลี่ยนสำหรับการโอนเงินทางโทรเลขมักจะสูงกว่าเช็ค และอัตราสำหรับเช็คก็สูงกว่าตราฟัฟที่มีกำหนดเวลาขึ้นเงิน (Time draft) แต่ในด้านบัญชีข้อแตกต่างดังกล่าวนี้ไม่ถือว่ามีผลสำคัญเป็นพิเศษ



เจอร์นัล

วันที่	ประเภทบัญชี	หน้า บ/ช	ล.น.	จ.น.
2529	บ/ช เจ้าหนี้ - พ่อค้าสหรัฐอเมริกา	ล.น.	2	270,000
กุมภาพันธ์ 10	บ/ช ขาดทุนในการแลกเปลี่ยนเงินตรา (หรือ บ/ช ซื้อ) จาก บ/ช เงินสด (10,000 × 27.20) (ซื้อตราฟิวเจอร์ส่งไปชำระค่าสินค้า 10,000 เหรียญดอลลาร์ อัตราแลกเปลี่ยนวันนี้ หนึ่ง เหรียญดอลลาร์ = 27.20 บาท จ่ายเงินซื้อรวม 272,000 บาท ขาดทุนในการแลกเปลี่ยนเงินตรา 2,000 บาท)	3 2+3	2,000	272,000

ข้อสังเกต

(1) ถ้าการชำระหนี้ ชำระเป็นเงินตราของประเทศผู้ขาย ผู้ซื้อจะเป็นผู้ได้รับผลกำไรหรือขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนเงิน แต่ในด้านผู้ขายจะไม่กระทบกระเทือน เพราะได้รับชำระไปเต็มตามจำนวนที่ตกลงขายคือ 10,000 เหรียญดอลลาร์

แต่ถ้าตกลง ชำระหนี้เป็นเงินตราของประเทศผู้ซื้อ พ่อค้าไทยจะไม่ได้รับผลกระทบกระเทือนต่ออัตราแลกเปลี่ยนเงิน เพราะส่งเงินไปชำระเป็นเงินบาทเท่ากับอัตราในวันที่สั่งซื้อ คือ 270,000 บาท แต่พ่อค้าสหรัฐอเมริกา เมื่อได้รับตราฟิวเจอร์จากพ่อค้าไทยส่งไปเป็นเงินบาท จะต้องนำไปขายให้ธนาคารในกรุงนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกาเพื่อเปลี่ยนเป็นเงินเหรียญดอลลาร์ ซึ่งอาจจะขายได้มากหรือน้อยกว่า 10,000 เหรียญดอลลาร์แล้วแต่อัตราแลกเปลี่ยนเงินในวันที่ขายสินค้าคือ 1 มกราคม จะแตกต่างจากอัตราในวันที่ได้รับตราฟิวเจอร์ส่งไปชำระเท่าใด ผลต่างจะเป็นกำไรหรือขาดทุนในการแลกเปลี่ยนเงินตราเกิดขึ้น (Profit or Loss on Exchange)

(2) แต่ถ้าพ่อค้าไทย (ผู้ซื้อ) ประสงค์ที่จะป้องกันการเสี่ยงภัย เนื่องจากการขาดทุนเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนเงิน เขาอาจจะซื้อเงินดอลลาร์ 10,000 เหรียญดอลลาร์ จากธนาคารในกรุงเทพฯ ในวันที่ 1 มกราคม โดยชำระเงินบาทเป็นค่าซื้อในอัตรา 27.00 บาท ต่อ 1 เหรียญดอลลาร์ แต่จะซื้อตราฟิวเจอร์เป็นเงินเหรียญดอลลาร์จากธนาคารในเมื่อถึงวันกำหนดต้องส่งเงินไปชำระให้พ่อค้าอเมริกัน คือ 10 กุมภาพันธ์ก็ได้ คือเป็นการ buy future exchange on New York

การส่งสินค้าไปขายต่างประเทศ (Foreign Sales)

พ่อค้าไทยขายสินค้าให้พ่อค้าในต่างประเทศ อาจจะตกลงชำระค่าสินค้าเป็นเงินตราของประเทศผู้ขาย (เงินบาท) หรือชำระเป็นเงินตราของประเทศผู้ซื้อก็ได้ สมมติว่าพ่อค้าไทยที่กรุงเทพฯ ขายสินค้าให้พ่อค้าอเมริกันในเมืองคาลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2528 ราคาสินค้า 270,000 บาท อัตราแลกเปลี่ยนเงินในวันนี้ 1 เหรียญดอลลาร์เท่ากับ 27.00 บาท หรือเป็นค่าสินค้าที่ขายเท่ากับ 10,000 เหรียญดอลลาร์ ตกลงชำระเป็นเงินเหรียญดอลลาร์ พ่อค้าอเมริกันเมื่อได้รับสินค้าที่พ่อค้าไทยส่งไปให้เรียบร้อยแล้ว ได้ส่งเช็คจำนวน 10,000 เหรียญดอลลาร์ มาชำระให้ในวันที่ 25 มิถุนายน 2529 พ่อค้าไทยนำเช็คไปขึ้นเงินที่ธนาคาร อัตราแลกเปลี่ยนในวันนี้ 1 เหรียญดอลลาร์เท่ากับ 26.80 บาท พ่อค้าไทยจะขาดทุนในการแลกเปลี่ยนเงิน 2,000 บาท การลงบัญชีในด้านพ่อค้าไทยจะเป็นดังนี้.-

เจอร์นัล

วันที่	ประเภทบัญชี	หน้า บ/ช	ล.น.	จ.น.
2528 มิย. 1	บ/ช ลูกหนี้ - พ่อค้าสหรัฐอเมริกา จาก บ/ช ขาย (ขายสินค้าต่าง ๆ ให้พ่อค้าสหรัฐอเมริกาในเมือง คาลิฟอร์เนีย รวมเงิน 10,000 เหรียญดอลลาร์ อัตราแลกเปลี่ยนเงิน วันนี้ 1 เหรียญดอลลาร์ = 27.00 บาท ตามใบอินวอยส์ เลขที่ ...)	ล.น. 1 1	270,000	270,000
มิย. 25	บ/ช เงินสด (10,000 × 26.80) บ/ช ขาดทุนในการแลกเปลี่ยนเงิน (หรือ บ/ช ขาย) จาก บ/ช ลูกหนี้ - พ่อค้าสหรัฐอเมริกา (ได้รับเงินจากพ่อค้าสหรัฐอเมริกาชำระค่าขายสินค้าตาม ใบอินวอยส์เลขที่... จำนวน 10,000 เหรียญดอลลาร์ อัตราแลกเปลี่ยนเงินในวันนี้ 1 เหรียญดอลลาร์ = 26.80 บาท)	ล.น. 2 3 2+3	268,000 2,000	270,000

แต่ถ้าอัตราแลกเปลี่ยนเงินในวันที่ได้รับครีฟท์ชำระมาจากพ่อค้าสหรัฐอเมริกา 1 เหรียญดอลลาร์ เท่ากับ 27.25 บาท พ่อค้าไทยจะมีกำไรในการแลกเปลี่ยนเงิน 2,500 บาท นำลงบัญชีดังนี้:-

เจอร์นัล

วันที่	ประเภทบัญชี	หน้า บ/ช	ล.น.	จ.น.
2528 มีย. 25	บ/ช เงินสด (10,000 × 27.25) จาก บ/ช ลูกหนี้ - พ่อค้าสหรัฐอเมริกา จาก บ/ช กำไรในการแลกเปลี่ยนเงิน (หรือ บ/ช ขาย) (ได้รับเงินจากพ่อค้าสหรัฐอเมริกาชำระค่าขายสินค้า ตามใบอินวอยส์ เลขที่ ... อัตราแลกเปลี่ยนเงิน ในวันนี้ 1 เหรียญดอลลาร์ = 27.25 บาท)	2+3 2 3	272,500	270,000 2,500

ข้อสังเกต

(1) ในด้านผู้ขาย ถ้าการชำระหนี้เป็นเงินตราของประเทศผู้ซื้อ ผู้ขายจะมีผลกำไรหรือขาดทุนในการแลกเปลี่ยนเงินเกิดขึ้น แต่ในด้านผู้ซื้อจะไม่มีผลกระทบกระเทือนเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนเงินตรา เพราะผู้ซื้อชำระจำนวนเดียวกันกับที่ซื้อและเป็นเงินตราของประเทศตน แต่ผู้ขายจะต้องนำเงินที่ได้รับมาเปลี่ยนเป็นเงินตราในประเทศของตนก่อน จึงจะนำมาลงบัญชี

(2) ถ้าพ่อค้าไทยซึ่งขายสินค้าโดยตกลงให้ผู้ซื้อชำระเป็นเงินเหรียญดอลลาร์ต้องการที่จะป้องกันการขาดทุนจากการแลกเปลี่ยนเงินเหรียญดอลลาร์เป็นเงินบาท เมื่อได้รับครีฟท์ชำระหนี้มาอาจจะตกลงขายครีฟท์ 10,000 เหรียญดอลลาร์ให้กับธนาคารในกรุงเทพฯ เป็นการล่วงหน้าไว้ (Sell future exchange on California) ในอัตราแลกเปลี่ยน 1 เหรียญดอลลาร์ เท่ากับ 27.00 บาท โดยขอส่งมอบครีฟท์ของพ่อค้าสหรัฐอเมริกาให้แก่ธนาคารในวันที่คาดว่าจะได้รับชำระหนี้มา คือวันที่ 25 มิถุนายน ก็ได้

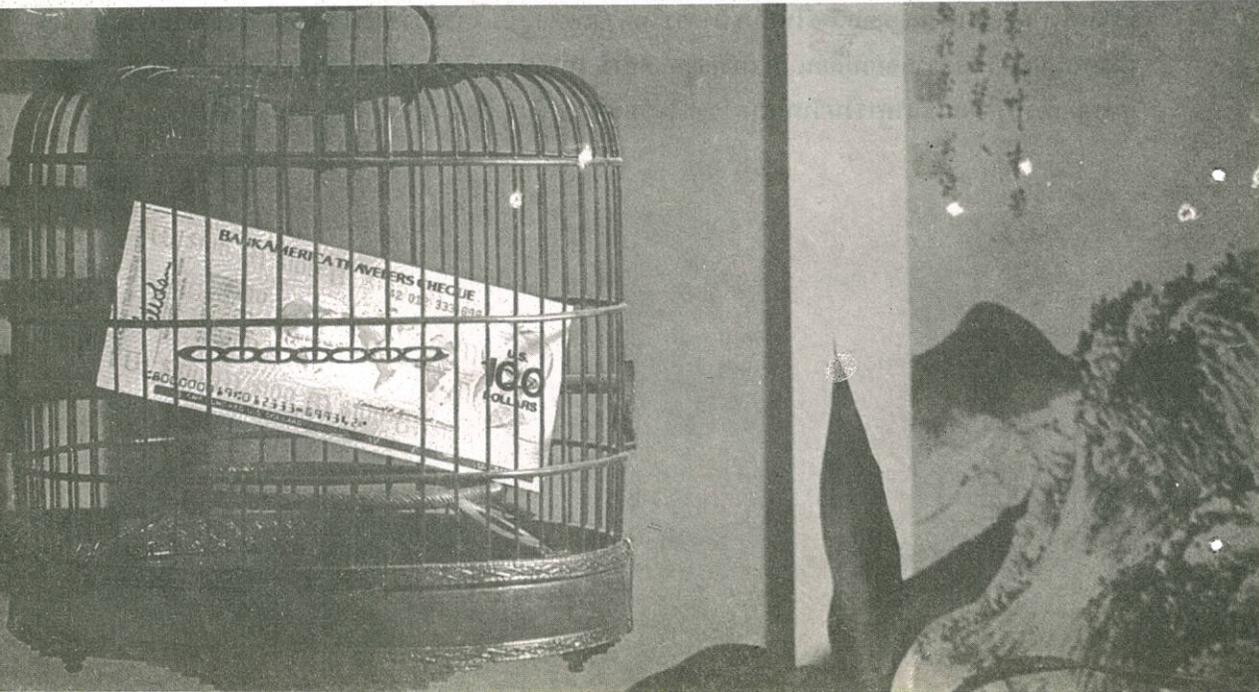
สาขาต่างประเทศ (Foreign Branches)

ในกรณีที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ในประเทศหนึ่ง และไปเปิดสาขาขึ้นในต่างประเทศ เนื่องจากสาขาอยู่ห่างไกลกับสำนักงานใหญ่ สาขาจึงได้รับสิทธิให้ดำเนินกิจการซื้อขาย, เปิดบัญชีเงินฝาก, ถอน จากธนาคาร และบันทึกรายการลงในสมุดบัญชี โดยมีอิสระอย่างเต็มที่ ตลอดทั้งทรัพย์สิน หนี้สินต่าง ๆ ก็บันทึกในนามของสาขาเอง เสมือนเป็นหน่วยงานอิสระแยกจากสำนักงานใหญ่ การจดทะเบียนจัดตั้งสาขาตลอดการดำเนินกิจการค้าของสาขา ก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศที่สาขาไปเปิดกิจการ จำนวนเงินที่บันทึกลงในสมุดบัญชีเกี่ยวกับรายการค้าต่าง ๆ สาขาก็จะใช้หน่วยเงินตราของประเทศนั้น ๆ แต่สินค้าส่วนใหญ่ทางสำนักงานใหญ่จะเป็นผู้ส่งไปให้ ทั้งนี้เพื่อระบายสินค้าของสำนักงานใหญ่ไปขายในต่างประเทศนั้น ๆ

เมื่อสาขาบัญชีสิ้นงวดปีหนึ่ง ๆ ก็จะจัดทำงบดุลลง บัญชีทำการค้า กำไรและขาดทุน ตลอดงบดุล และรายละเอียดสินค้าคงเหลือ, ลูกหนี้, เจ้าหนี้, และอื่น ๆ ที่สำนักงานใหญ่ต้องการทราบ ส่งมาให้สำนักงานใหญ่ เช่นเดียวกับสาขาภายในประเทศ แต่จำนวนเงินจะเป็นเงินตราของประเทศที่สาขาดังอยู่ ซึ่งทางสำนักงานใหญ่ เมื่อได้รับสำเนางบดุลของสาขามา ก็จะนำมาเปลี่ยนเป็นเงินตราของประเทศที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่เสียก่อน ซึ่งการเปลี่ยนก็จะมีผลกำไรหรือขาดทุนในการเปลี่ยนเงินตราเกิดขึ้น ต่อจากนั้นก็จัดหาผลกำไรและขาดทุน ตลอดทั้งงบดุลของสาขาขึ้นโดยเป็นเงินตราของประเทศสำนักงานใหญ่ เพื่อจะได้้นำผลกำไรหรือขาดทุน ตลอดทรัพย์สินหนี้สินของสาขาที่อยู่ในต่างประเทศมารวมกับทางของสำนักงานใหญ่ เพื่อเสนอต่อผู้ถือหุ้นให้ทราบฐานะการเงินของบริษัททั้งหมดว่าเป็นอย่างไรต่อไป

สำหรับหลักในการลงบัญชีก็เหมือนกันกับสาขาในประเทศ เว้นแต่สาขาจะบันทึกเป็นเงินตราของประเทศที่สาขาดังอยู่ สำหรับเงินสดและสินค้าที่สาขาได้รับจากสำนักงานใหญ่ ส่งไปให้ก็จะใช้อัตราแลกเปลี่ยนในวันที่เกิดรายการนั้น ๆ ส่วนการตีราคาสินค้าส่งไปให้สาขาดังประเทศ สำนักงานใหญ่จะตีราคาเท่าต้นทุน แต่ก็แข็งแรงให้สาขาขายในราคาเท่านั้นเท่านี้ ซึ่งสูงกว่าต้นทุน เพื่อจะได้มีกำไรเหลือหลังจากหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ของสาขาออกแล้ว

ต่อไปนี้เป็นหลักงบบัญชีทั้งในด้านสาขาต่างประเทศและสำนักงานใหญ่



รายการ	ในสมุดบัญชีของสำนักงานใหญ่ (ใช้เงินตราของประเทศไทย)		ในสมุดบัญชีของสาขา (ใช้เงินตราของประเทศไทย)	
	ประเภทบัญชี	ด.น. จ.น.	ประเภทบัญชี	ด.น. จ.น.
1) สำนักงานใหญ่ส่งเงินสดไปที่สาขาเพื่อเป็นทุนหมุนเวียน	Remittances to branch (ระบุสาขา) To Cash or Bank (ถ้าจ่ายเช็คหรือ ตราฟรังก์ไป)	+	Cash or Bank (ถ้านำฝากธนาคาร) To Remittances from H.O.	+ +
2) สำนักงานใหญ่ส่งสินค้าไปที่สาขา (ราคาทุน)	Branch... Current A/C To Shipments to Branch...	+	Shipments from H.O. To H.O. Current A/C	+ +
3) สาขาซื้อสินค้ามาเป็นเงินสดหรือเงินสด	ไม่มีการลงบัญชี (เพราะไม่เกี่ยวข้องกับ สำนักงานใหญ่)	-	Purchases To Cash or Accounts Payable	+ +
4) สาขาขายสินค้าเป็นเงินสดหรือเงินสด	ไม่มีการลงบัญชี	-	Cash or Accounts Receivable To Sales	+ +
5) สาขาชำระหนี้ให้เจ้าหนี้	ไม่มีการลงบัญชี	-	Accounts Payable To Cash or Bank (ถ้าจ่ายเช็ค)	+ +
6) สาขาได้รับเงินจากลูกหนี้ชำระมา	ไม่มีการลงบัญชี	-	Cash To Accounts Receivable	+ +
7) สาขาตัดหนี้เป็นสูญ	ไม่มีการลงบัญชี	-	Bad Debts To Accounts Receivable	+ +
8) สาขาจ่ายเงินเป็นค่าใช้จ่ายประเภทต่าง ๆ	ไม่มีการลงบัญชี	-	Expenses (ระบุประเภทรายจ่าย) To Cash or Bank	+ +
9) สาขาซื้อทรัพย์สินถาวรด้วยเงินของสาขาเอง	ไม่มีการลงบัญชี	-	Fixed Assets (ระบุประเภท) To Cash or Bank	+ +
10) สำนักงานใหญ่ซื้อทรัพย์สินถาวรส่งไปที่สาขา	Branch... Current A/C To Cash or Bank (ถ้าจ่ายเช็ค)	+	Fixed Assets (ระบุประเภท) To H.O. Current A/C	+ +
11) สาขาส่งเงินมาให้สำนักงานใหญ่	Cash To Remittances from Branch...	+	Remittances to H.O. To Cash or Bank	+ +

ตัวอย่าง 1 บริษัทสรรพสินค้าจำกัดในนครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกาได้เปิดสาขาขึ้นในนครลอนดอน ประเทศอังกฤษ ในปี 25..... ต่อไปนี้เป็นรายการที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับสำนักงานใหญ่และสาขาโดยสรุปในงวดปี 25.....

- 1) สำนักงานใหญ่ได้ส่งครีฟท์ 1 ฉบับ จำนวน 2,000 ปอนด์ ไปให้สาขาที่นครลอนดอน สำนักงานใหญ่จ่ายเงินซื้ออัตรา 1 ปอนด์ เท่ากับ 2.78 เหรียญดอลลาร์ (รวมจ่ายซื้อครีฟท์ 5,560 เหรียญดอลลาร์)
- 2) สำนักงานใหญ่ได้ส่งครีฟท์อีก 1 ฉบับไปให้สาขาจำนวน 2,800 เหรียญดอลลาร์ เมื่อสาขาลอนดอนได้รับครีฟท์ ได้นำไปขึ้นเงินจากธนาคารที่ระบุไว้ในครีฟท์ ธนาคารคิดอัตราแลกเปลี่ยนในวันนี้ อัตรา 2.80 เหรียญดอลลาร์ เท่ากับ 1 ปอนด์ สาขาได้รับเงินมา 1,000 ปอนด์
- 3) สำนักงานใหญ่ได้ส่งสินค้าต่าง ๆ ราคาทุนรวม 55,800 เหรียญดอลลาร์ ไปให้สาขาลอนดอน ในวันที่ส่งสินค้าอัตราแลกเปลี่ยนเงิน 2.79 เหรียญดอลลาร์ เท่ากับ 1 ปอนด์ (และสาขาเมื่อได้รับสินค้าได้นำลงบัญชี โดยใช้อัตรานี้เป็นเงิน 20,000 ปอนด์)
- 4) สาขาได้ซื้อสินค้าต่าง ๆ เป็นเงินเชื่อในประเทศอังกฤษรวมเป็นเงิน 6,000 ปอนด์
- 5) สาขาได้ขายสินค้าต่าง ๆ ไปเป็นเงินเชื่อรวม 32,000 ปอนด์
- 6) สาขาเก็บเงินจากลูกหนี้ค่าขายสินค้าเป็นเงินเชื่อรวม 30,000 ปอนด์
- 7) สาขาได้ชำระหนี้ค่าซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อรวม 5,000 ปอนด์
- 8) สาขาได้จ่ายเงินสดเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินงานในงวดปีนี้รวม 4,000 ปอนด์
- 9) สาขาได้ส่งครีฟท์ 1 ฉบับ จำนวนเงิน 10,000 ปอนด์ไปให้สำนักงานใหญ่ สำนักงานใหญ่เมื่อได้รับครีฟท์ได้นำไปขึ้นเงินจากธนาคารที่ระบุตามครีฟท์ ธนาคารจ่ายให้ตามอัตราแลกเปลี่ยนในวันนี้คือ 1 ปอนด์ เท่ากับ 2.81 เหรียญดอลลาร์ (คงได้รับเงินมาจำนวน 28,100 เหรียญดอลลาร์)
- 10) สาขาได้ส่งครีฟท์อีกหนึ่งฉบับจำนวนเงิน 33,360 เหรียญดอลลาร์ สาขาจ่ายเงินซื้ออัตรา 2.78 เหรียญดอลลาร์ต่อ 1 ปอนด์ (รวมจ่ายเงินซื้อ 12,000 ปอนด์)
- 11) สินค้าคงเหลือที่สาขา ณ วันงบบัญชีสิ้นปี 31 ธันวาคม 25... ตีราคาเท่าต้นทุนรวม 4,000 ปอนด์

- ให้ทำ**
- (ก) บันทึกรายการต่าง ๆ ตามข้างบน ลงในสมุดรายวันเจอร์นัลทั้งในด้านสำนักงานใหญ่และสาขาลอนดอน
 - (ข) แสดงงบทดลอง, บัญชีทำการค้า, กำไรและขาดทุน (หรืองบ) และงบดุล ของสาขาลอนดอนเป็นเงินปอนด์ เพื่อส่งไปสำนักงานใหญ่ที่นครนิวยอร์กสหรัฐอเมริกา

วิธีทำ (ก) บันทึกรายการลงในสมุดรายวันเจอร์นัลของสำนักงานใหญ่และสาขา สำหรับงวดปี 25...
จะเป็นดังนี้.-

เจอร์นัลหรือสมุดรายวันทั่วไป

ในสมุดบัญชีของสำนักงานใหญ่นิวยอร์ก, สหรัฐอเมริกา (เหรียญดอลลาร์)				ในสมุดบัญชีของสาขาลอนดอน, อังกฤษ (ปอนด์)		
รายการที่	ประเภทบัญชี	ล.น.	จ.น.	ประเภทบัญชี	ล.น.	จ.น.
1)	บ/ช เงินส่งไปสาขา จาก บ/ช เงินสด (ส่งเงินไปให้สาขาลอนดอน อัตราแลกเปลี่ยน 1 ปอนด์ = 2.78 เหรียญดอลลาร์)	5,560	5,560	บ/ช เงินสด จาก บ/ช เงินส่งมา (หรือรับ) จากสำนักงานใหญ่	2,000	2,000
2)	บ/ช เงินส่งไปสาขา จาก บ/ช เงินสด (ส่งเงินไปให้สาขาลอนดอน เป็นดริฟท์ 2,800 เหรียญ ดอลลาร์)	2,800	2,800	บ/ช เงินสด จาก บ/ช เงินส่งมาจาก สำนักงานใหญ่ (รับเงินจากสำนักงานใหญ่เป็น ดริฟท์ 2,800 เหรียญดอลลาร์ ขึ้นเงินได้อัตรา 2.80 เหรียญ ต่อ 1 ปอนด์)	1,000	1,000
3)	บ/ช เงินสะพัดสาขาลอนดอน จาก บ/ช สินค้าส่งไปสาขา (ส่งสินค้าราคาต้นทุนไปให้ สาขาลอนดอนรวม 55,800 เหรียญดอลลาร์)	55,800	55,800	บ/ช สินค้ารับจากสำนักงานใหญ่ จาก บ/ช เงินสะพัดสำนัก งานใหญ่ (ได้รับสินค้าจากสำนักงานใหญ่ ราคาแจ้งมา 55,800 เหรียญดอลลาร์อัตราแลกเปลี่ยน วันส่งมา 2.79 เหรียญ- ดอลลาร์ = 1 ปอนด์)	20,000	20,000

เจอร์นัล (ต่อ)

ในสมุดบัญชีของสำนักงานใหญ่นิวยอร์ก, สหรัฐอเมริกา (เหรียญดอลลาร์)				ในสมุดบัญชีของสาขาลอนดอน, อังกฤษ (ปอนด์)		
รายการที่	ประเภทบัญชี	ล.น.	จ.น.	ประเภทบัญชี	ล.น.	จ.น.
4)	ไม่มีการลงบัญชี			บ/ช ช้อ จาก บ/ช เจ้าหนี้ (ซื้อสินค้าต่าง ๆ เป็นเงินเชื่อ รวม 6,000 ปอนด์)	6,000	6,000
5)	ไม่มีการลงบัญชี			บ/ช ลูกหนี้ จาก บ/ช ขาย (ขายสินค้าต่าง ๆ เป็นเงินเชื่อ รวม 32,000 ปอนด์)	32,000	32,000
6)	ไม่มีการลงบัญชี			บ/ช เงินสด จาก บ/ช ลูกหนี้ (ได้รับเงินจากลูกหนี้ ชำระค่าขายสินค้า)	30,000	30,000
7)	ไม่มีการลงบัญชี			บ/ช เจ้าหนี้ จาก บ/ช เงินสด (ชำระหนี้ค่าซื้อสินค้าให้เจ้าหนี้)	5,000	5,000
8)	ไม่มีการลงบัญชี			บ/ช ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จาก บ/ช เงินสด (จ่ายเงินเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ระบุประเภทค่าใช้จ่าย)	4,000	4,000
9)	บ/ช เงินสด จาก บ/ช เงินรับจากสาขา (รับเงินจากสาขาลอนดอน, 10,000 ปอนด์ขึ้นเงินได้อัตรา แลกเปลี่ยนวันนี้ 1 ปอนด์ = 2.81 เหรียญดอลลาร์)	28,100	28,100	บ/ช เงินส่งไปสำนักงานใหญ่ จาก บ/ช เงินสด (ซื้อตราฟรังก์ส่งไปให้สำนักงาน ใหญ่ 10,000 ปอนด์)	10,000	10,000

เจอร์นัล (ต่อ)

ในสมุดบัญชีของสำนักงานใหญ่นิวยอร์ก, สหรัฐอเมริกา (เหรียญดอลลาร์)				ในสมุดบัญชีของสาขาลอนดอน, อังกฤษ (ปอนด์)		
รายการที่	ประเภทบัญชี	ล.น.	จ.น.	ประเภทบัญชี	ล.น.	จ.น.
10)	บ/ช เงินสด จาก บ/ช เงินรับจากสาขา (รับครีฟท์จากสาขาลอนดอน 33,360 เหรียญดอลลาร์)	33,360	33,360	บ/ช เงินส่งไปสำนักงานใหญ่ จาก บ/ช เงินสด (ซื้อครีฟท์ส่งไปสำนักงาน ใหญ่ 33,360 เหรียญดอลลาร์)	12,000	12,000

จากเจอร์นัล ตามข้างบน เมื่อยกไปลงบัญชีแยกประเภทตามหลักบัญชีคู่ และเก็บยอดมาทำงบทดลอง
ในสมุดบัญชีเฉพาะของสาขาลอนดอน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25.... จะเป็นดังนี้

ข) - (1)

สาขาลอนดอน

งบทดลอง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25....

ประเภทบัญชี	เงินปอนด์	
	ล.น.	จ.น.
เงินสด	2,000	
ลูกหนี้	2,000	
เงินส่งไปสำนักงานใหญ่	22,000	
เจ้าหนี้		1,000
เงินส่งมา (หรือรับ) จากสำนักงานใหญ่		3,000
เดินสะพัดสำนักงานใหญ่		20,000
ขาย		32,000
สินค้ารับจากสำนักงานใหญ่	20,000	
ซื้อ	6,000	
ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ (ระบุประเภท)	4,000	
ปอนด์.	56,000	56,000

สินค้าคงเหลือ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25... ตีราคาเท่าต้นทุนรวม ปอนด์ 4,000

ข) - (2)

สาขาลอนดอน
บัญชีทำการค้า, กำไรและขาดทุน
สำหรับงวด 1 ปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25...

ด.น.			จ.น.
ชื่อ	6,000	ขาย	32,000
สินค้านำเข้าจากสำนักงานใหญ่	20,000	สินค้าคงเหลือ 31 ธ.ค.	4,000
กำไรขั้นต้นยกไป	10,000		
	36,000		36,000
ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ (ระบุประเภท)	4,000	กำไรขั้นต้นยกมา	10,000
กำไรสุทธิยกไป บ/ช เงินสะพัดสำนักงานใหญ่	6,000		
ปอนด์	10,000	ปอนด์	10,000

หรือจะทำเป็นรูปงบรายงาน (Report Form) ก็ได้ดังนี้.-

สาขาลอนดอน
งบกำไรและขาดทุน
สำหรับงวด 1 ปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25....

	จำนวนเงิน	รวมเงิน
ขาย		32,000
หัก ต้นทุนสินค้าที่ขาย :-		
สินค้านำเข้าจากสำนักงานใหญ่	20,000	
ชื่อ	6,000	
รวมสินค้านำเข้าเพื่อขาย	26,000	
หัก สินค้าคงเหลือ 31 ธันวาคม	4,000	22,000
กำไรขั้นต้น		10,000
หัก ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ (ระบุประเภท)		4,000
กำไรสุทธิปีนี้ยกไป บ/ช เงินสะพัดสำนักงานใหญ่	ปอนด์	6,000

ข) - (3)

งบดุลสาขาลอนดอน
เพียง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25....

หนี้สิน		สินทรัพย์	
เจ้าหนี้	1,000	เงินสด	2,000
เดินสะพัดสำนักงานใหญ่	7,000	ลูกหนี้	2,000
		สินค้ำคงเหลือ	4,000
ปอนด์	8,000	ปอนด์	8,000

ต่อไปนี้เป็นบัญชีบางบัญชี ในสมุดบัญชีของสาขาลอนดอน ซึ่งปิดมาเข้าบัญชีเดินสะพัดสำนักงานใหญ่

ล.น.				บัญชีเดินสะพัดสำนักงานใหญ่				จ.น.	
25..				25..					
(ปีที่ 1)				(ปีที่ 1)					
ธค.31	โอนมาจากบ/ชเงินสด			มกร 1-ธค.31	บ/ชสินค้ำรับจาก				
	ส่งไปสำนักงานใหญ่	12	22,000		สำนักงานใหญ่	3	20,000		
ธค.31	ยอดเงินคงเหลือ ย/ป		7,000	ธค.31	โอนมาจากบ/ชเงินสด				
					รับจากสำนักงานใหญ่	11	3,000		
				ธค.31	กำไรสุทธิปีนี้	13	6,000		
	ปอนด์		29,000		ปอนด์		29,000		
				ปีที่ 2					
				มกร 1	ยอดเงินคงเหลือ ย/ม		7,000		

บ/ชเงินสดส่งมา (หรือรับ) จากสำนักงานใหญ่
(Remittances from Home Office A/c)

ล.น.				จ.น.			
ปีที่ 1				ปีที่ 1			
ธค.31	โอนไปบ/ชเดินสะพัด			มกร 1-ธค.31	บ/ชเงินสด (รับมา)	1	2,000
	สำนักงานใหญ่	11	3,000	มกร 1-ธค.31	บ/ชเงินสด (รับมา)	2	1,000
			3,000				3,000

**บ/ช เงินสดส่งไปสำนักงานใหญ่
(Remittances to Home Office A/c)**

ล.น.

จ.น.

ปีที่ 1				ปีที่ 1			
มกรร 1- ธค.31	บ/ชเงินสด (ส่งไป)	9	10,000	ธค.31	โอนไปบ/ชเดินสะพัด		
มกรร 1- ธค.31	บ/ชเงินสด (ส่งไป)	10	12,000		สำนักงานใหญ่	12	22,000
			22,000				22,000

เมื่อบัญชีสิ้นปี สาขาลอนดอนจะปิดบัญชีเพื่อหาผลกำไรและขาดทุนสุทธิ และปิดบัญชีเงินรับจากสำนักงานใหญ่ และเงินส่งไปสำนักงานใหญ่ ไปเข้า บ/ช เดินสะพัดสำนักงานใหญ่ โดยผ่านเจอร์นัล ดังนี้.-

เจอร์นัล หรือสมุดรายวันทั่วไป

วันที่	ประเภทบัญชี	หน้า บ/ช	ล.น.	จ.น.
ปีที่ 1	รายการปิดบัญชี			
ธค.31	บ/ช ทำการค้า จาก บ/ช สิ้นค้ารับจากสำนักงานใหญ่ จาก บ/ช ช้อ (ปิดไปเข้าบัญชีทำการค้า ณ วันงบบัญชี)		26,000	20,000 6,000
ธค.31	บ/ช สิ้นค้าคงเหลือ บ/ช ขาย จาก บ/ช ทำการค้า (ปิดบัญชีขาย และบันทึกสิ้นค้าคงเหลือ 31 ธค. 25.. (ปีที่ 1))		4,000 32,000	36,000
ธค.31	บ/ช ทำการค้า จาก บ/ช กำไรและขาดทุน (ปิดบัญชีทำการค้าโอนกำไรขั้นต้นไปเข้าบัญชีกำไร และขาดทุน จำนวน 10,000 ปอนด์)		10,000	10,000
ธค.31	บ/ช กำไรและขาดทุน จาก บ/ช ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ (ระบุประเภท) (ปิดบัญชีรายจ่ายต่าง ๆ โอนไปเข้าบัญชีกำไรและขาดทุน ณ วันงบบัญชี)		4,000	4,000

เจอร์นัล (ต่อ)

วันที่	ประเภทบัญชี	หน้า บ/ช	ล.น.	จ.น.
25... ธค.31	บ/ช กำไรและขาดทุน จาก บ/ช เงินสะพัดสำนักงานใหญ่ (ปิดบัญชีกำไรและขาดทุนโอนกำไรสุทธิไปเข้า บ/ช เงินสะพัด สำนักงานใหญ่ 6,000 ปอนด์)	ล.น. 13 13	6,000	6,000
ธค.31	บ/ช เงินสดรับจากสำนักงานใหญ่ จาก บ/ช เงินสะพัดสำนักงานใหญ่ (ปิดบัญชีเงินสดรับจากสำนักงานใหญ่โอนไปเข้าบัญชี เงินสะพัดสำนักงานใหญ่เมื่อจบบัญชีสิ้นปี)	ล.น. 11 11	3,000	3,000
ธค.31	บ/ช เงินสะพัดสำนักงานใหญ่ จาก บ/ช เงินสดส่งไปสำนักงานใหญ่ (ปิดบัญชีเงินสดส่งไปสำนักงานใหญ่โอนไปเข้าบัญชี เงินสะพัดสำนักงานใหญ่เมื่อจบบัญชีสิ้นปี)	ล.น. 12 12	22,000	22,000

ข้อสังเกต

(1) การบันทึกรายการลงในสมุดบัญชีทั้งในด้านสำนักงานใหญ่และสาขาต่างประเทศคงเหมือนกันกับสาขาภายในประเทศที่สำนักงานใหญ่ตราคาสินค้าส่งไปสาขาเท่ากับราคาต้นทุนทุกประการ ยกเว้นแต่เงินสดที่สำนักงานใหญ่ส่งไปให้สาขา หรือเงินสดที่สาขาส่งมาให้สำนักงานใหญ่จะนำไปบันทึกไว้ในบัญชีเงินสดส่งไปหรือส่งมา คือ “Remittances from or to Home Office” เสียก่อน เพื่อต้องการให้เห็นชัดว่า เงินสดรับมาจากสำนักงานใหญ่รวมทั้งสิ้นตลอดปีเป็นเงินเท่าใด และเงินส่งไปให้สำนักงานใหญ่รวมทั้งปีเป็นเงินเท่าใด เมื่อจบบัญชีสิ้นปี จึงปิดโอนไปเข้าบัญชีเงินสะพัดสำนักงานใหญ่ เพื่อหายอดคงเหลือว่าสำนักงานใหญ่เป็นเจ้าของหรือลูกหนี้รายการใดบ้าง และยอดเงินคงเหลือนำไปแสดงในงบดุลต่อไป ดังตัวอย่างในบัญชีเงินสะพัดสำนักงานใหญ่ของสาขาลอนดอน ส่วนจำนวนเงินก็เป็นเงินปอนด์ เพราะสาขาดังอยู่ในประเทศอังกฤษ

(2) ในด้านสำนักงานใหญ่ เมื่อส่งเงินสดไปให้สาขาหรือรับเงินจากสาขา ก็เปิดบัญชี “Remittances to or from Branch” แยกกัน เพื่อให้เห็นชัดว่าส่งเงินไปรวมทั้งปี เท่าใด และได้รับเงินจากสาขา รวมทั้งสิ้นเท่าใด แล้วจึงปิดสองบัญชีนี้โอนไปเข้าบัญชีเงินสะพัดสาขา (Branch Current Account) เมื่อจบบัญชีสิ้นปี เพื่อหายอดคงเหลือว่าสาขานั้น ๆ เป็นลูกหนี้หรือเจ้าหนี้สำนักงานใหญ่ต่อไป แต่จำนวนเงินในด้านสำนักงานใหญ่จะเป็นเงินตราของประเทศสำนักงานใหญ่ เช่น ตามตัวอย่างข้างบนก็เป็นเงินเหรียญดอลลาร์ เพราะสำนักงานใหญ่อยู่ในสหรัฐอเมริกา

(3) เมื่อสาขาต่างประเทศจบบัญชีสิ้นปีเรียบร้อยแล้ว ก็จะจัดส่งสำเนางบดุลงบกำไรขาดทุนรายการปรับปรุงต่าง ๆ รายการปิดบัญชี บัญชีทำการกำไรและขาดทุน (หรืองบกำไรและขาดทุน) พร้อมด้วยงบดุลรายละเอียด

สินค้ำคงเหลือ ลูกหนี้ เจ้าหนี้และรายการอื่น ๆ ตามที่สำนักงานใหญ่ต้องการส่งไปให้สำนักงานใหญ่ เมื่อสำนักงานใหญ่ได้รับก็จะนำงบทดลองของสาขามาทำการเปลี่ยนจากเงินตราของประเทศที่สาขาตั้งอยู่เป็นเงินตราของประเทศที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ตามหลักเกณฑ์การเปลี่ยนซึ่งจะกล่าวต่อไป แล้วจึงจะหาผลกำไรหรือขาดทุนและทำงบดุลของสาขาเป็นเงินตราของประเทศที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ เพื่อจะได้นำมารวมกับกิจการของสำนักงานใหญ่ต่อไป ทำนองเดียวกันกับการดำเนินงานของสาขาภายในประเทศทุกประการ

การแปลงเงินตราตามงบทดลองของสาขาต่างประเทศให้เป็นเงินตราของประเทศที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ (Conversion of Foreign Branch Trial Balance)

เมื่อสำนักงานใหญ่ได้รับงบทดลอง และยอดสินค้ำคงเหลือของสาขามาก็จะนำมาแปลงเป็นเงินตราของประเทศที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ เพื่อที่จะคำนวณหาผลกำไรหรือขาดทุนสุทธิของสาขาต่างประเทศนั้น ๆ เป็นเงินตราของประเทศที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ ในการแปลงจำเป็นที่จะต้องใช้อัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตราแตกต่างกันไปตามลักษณะของรายการค้ำคงเหลือหลักเกณฑ์ต่อไปนี้.-

ทรัพย์สินหมุนเวียน (Current Assets) รวมทั้งสินค้ำคงเหลือปลายงวด ใช้อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันงบประมาณ (Current Rate) การใช้อัตราเนื่องมาจากเหตุผลที่ว่า ทรัพย์สินหมุนเวียนเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อขายหรือหมุนเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ภายในระยะเวลาสั้น และการใช้อัตรา ณ วันงบประมาณก็จะแสดงให้เห็นว่าทรัพย์สินหมุนเวียนประเภทนั้น ๆ ของสาขามีราคาหรือค่า ณ วันงบประมาณเป็นจำนวนมากน้อยเท่าใดถ้าหากสาขาจะเปลี่ยนเป็นเงินสดส่งมาให้สำนักงานใหญ่ภายในระยะเวลาเร็ว

หนี้สินหมุนเวียน (Current Liabilities) ใช้อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันงบประมาณ เช่นเดียวกับทรัพย์สินหมุนเวียน ทั้งนี้เพราะหนี้สินหมุนเวียนเป็นหนี้สินที่สาขาจะต้องชำระภายในเวลาสั้นหรือเร็ว การใช้อัตรานี้จะแสดงให้เห็นให้ทราบว่ามีหนี้ที่ผูกพันต้องชำระเร็ว ณ วันงบประมาณมีอะไรบ้างเป็นจำนวนมากน้อยเท่าใดซึ่งถือเป็น Current debts

ทรัพย์สินถาวร (Fixed Assets) เนื่องจากทรัพย์สินถาวรขององค์กรธุรกิจต่าง ๆ มีไว้เพื่อใช้สอย ไม่มีวัตถุประสงค์ที่จะหมุนขายเปลี่ยนเป็นเงินสดเช่นทรัพย์สินหมุนเวียน และทรัพย์สินถาวรนาน ๆ จะซื้อสักครั้งและมีไม่มากประเภท จึงใช้อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ซื้อหรือได้มาซึ่งทรัพย์สินถาวรนั้น ๆ แต่ถ้าสาขาที่มีการซื้อทรัพย์สินถาวรหรือเปลี่ยนทรัพย์สินถาวรบ่อย ๆ แล้ว อาจมีอัตราที่ต้องใช้แปลงทรัพย์สินถาวรอยู่หลายอัตราวิธีที่ควรปฏิบัติในกรณีเช่นนี้ คือ บันทึกบัญชีทรัพย์สินประเภทนั้น ๆ โดยมีช่องจำนวนเงินทั้งที่เป็นเงินตราของประเทศสาขาและของประเทศที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ เพื่อจะได้ทราบทันทีเมื่อต้องการแปลงไม่ต้องเสียเวลาคำนวณในภายหลัง

สินค้ำคงเหลือเมื่อต้นงวด (Beginning Inventory) ใช้อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันงบประมาณซึ่งงวดปีก่อน หรือ ณ วันที่สินค้ำคงเหลือในปลายงวดก่อน เพราะสินค้ำคงเหลืองวดปีกลายก็ยกมาเป็นสินค้ำคงเหลือต้นปีใหม่ ซึ่งจำนวนเงินควรจะต้องเท่ากันเสมอ

บัญชีรายได้รายจ่ายประเภทต่าง ๆ (Nominal Accounts) เนื่องจากรายได้รายจ่ายต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นประจำวันในการดำเนินกิจการค้า จะใช้อัตราแลกเปลี่ยนในวันใดวันหนึ่งย่อมไม่ถูกต้องจำเป็นจะต้องใช้อัตรา

ถัวเฉลี่ย (Average rate) ตลอดงวดการบัญชีนั้น ๆ สำหรับอัตราถัวเฉลี่ยอาจจะคำนวณได้หลายวิธี เช่น ถัวเฉลี่ยอัตราแลกเปลี่ยนของทุก ๆ วันตลอดปีหรืองวดบัญชี หรือถัวเฉลี่ยอัตราแลกเปลี่ยนสำหรับแต่ละสัปดาห์ หรือถัวเฉลี่ยอัตราแลกเปลี่ยนสำหรับแต่ละเดือน หรือวิธี Weighted Average ซึ่งให้ความสำคัญแก่เดือนที่มีการค้าขายมากกว่าเดือนที่มีการค้าขายน้อย หรือใช้อัตราแลกเปลี่ยนที่ได้จากการหารยอดในบัญชีเงินรับจากสาขา (เป็นเงินในประเทศของสำนักงานใหญ่) ด้วยยอดในบัญชีเงินส่งไปสำนักงานใหญ่ (เป็นเงินในประเทศของสาขา)

ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินถาวร (Depreciation of Fixed Assets) เมื่อเปลี่ยนราคาทรัพย์สินถาวรเป็นเงินตราของประเทศสำนักงานใหญ่แล้ว จะคิดค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินถาวรประเภทนั้น ๆ เป็นที่เปอร์เซ็นต์ก็คำนวณค่าเสื่อมราคาตามเปอร์เซ็นต์ที่คิดจากจำนวนราคาทรัพย์สินถาวรประเภทนั้น ๆ หลังจากที่ได้เปลี่ยนเป็นเงินตราของประเทศสำนักงานใหญ่แล้ว

รายจ่ายค้างจ่าย, รายได้ค้างรับและรายจ่ายที่ได้จ่ายล่วงหน้า (Accrued expenses and income, and prepaid expenses) รายการเหล่านี้มองได้เป็น 2 แ่ง แ่งหนึ่งเป็นรายการเกี่ยวกับรายได้รายจ่าย (nominal items) ซึ่งนำไปแสดงในบัญชีกำไรและขาดทุน ส่วนอีกแ่งหนึ่งเป็นรายการที่นำไปแสดงในงบดุล ถือเป็นเงินค้างรับหรือค้างจ่ายหรือเป็นรายจ่ายที่ได้จ่ายล่วงหน้าไป

ถ้ามองในด้านเป็นรายได้รายจ่าย เมื่อเปลี่ยนเป็นเงินตราของประเทศสำนักงานใหญ่ก็ต้องใช้อัตราถัวเฉลี่ย (Average rate) ส่วนที่ถือเป็นค้างรับค้างจ่ายหรือจ่ายล่วงหน้าซึ่งนำไปแสดงในงบดุลเป็นทรัพย์สินหรือหนี้สินหมุนเวียน ก็ต้องใช้อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันงบบัญชี (Current rate) อย่างไรก็ตามการดังกล่าวนี้มักจะมีจำนวนไม่มากนัก จึงเห็นกันว่าไม่มีผลกระทบกระเทือนที่สำคัญในทางบัญชี ในทางปฏิบัติรายการดังกล่าวนี้จึงใช้อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันงบบัญชี หรือถ้าหากเกรงจะมีปัญหากระทบกระเทือน วิธีที่ดีก็คือ ปรับปรุงรายการเกี่ยวกับค้างรับ ค้างจ่าย หรือจ่ายล่วงหน้าและอื่น ๆ ซึ่งอยู่นอกงบทดลอง นำไปข้างงบทดลองให้หมดคือทำงบทดลองปรับปรุง (Adjusted Trial Balance) ของสาขาเป็นเงินตราของประเทศที่สาขาดังอยู่ให้เรียบร้อยเสียก่อนแล้วจึงนำงบทดลองที่ได้ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วมาเปลี่ยนเป็นเงินตราของประเทศสำนักงานใหญ่ต่อไป โดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนตามหลักเกณฑ์ที่วางไว้

เงินสำรองประเภทต่าง ๆ (Reserves) อัตราแลกเปลี่ยนที่จะนำมาใช้ก็แล้วแต่ประเภทของเงินสำรอง ถ้าเป็นสำรองเกี่ยวกับหนี้สินหมุนเวียน ก็ใช้อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันงบบัญชี แต่ถ้าเป็น Valuation Reserve ที่ตั้งขึ้นเกี่ยวกับทรัพย์สินหมุนเวียน เช่น สำรองเผื่อหนี้สูญ ก็ควรใช้อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันงบบัญชี ทั้งนี้เพราะการแปลงจำนวนเงินของลูกหนี้ได้ใช้อัตรา ณ วันงบบัญชี ส่วนค่าเสื่อมราคาสะสมทรัพย์สินถาวรประเภทต่าง ๆ ก็ควรใช้อัตราเดียวกันกับที่แปลงจำนวนเงินของทรัพย์สินถาวรนั้น ๆ ในกรณีที่มีการซื้อทรัพย์สินถาวรมาหลายครั้ง และอัตราแลกเปลี่ยนเงินในวันที่ซื้อ หรือได้ทรัพย์สินถาวรมาแต่ละครั้งแตกต่างกัน ก็ควรแปลงเงินค่าเสื่อมราคาสะสมแยกตามอัตราวันที่ได้ทรัพย์สินถาวรมาแต่ละครั้งด้วยเพื่อให้สัมพันธ์กัน แต่วิธีดังกล่าวนี้อาจจะไม่สะดวก ถ้าสาขาได้คำนวณเงินค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินถาวรประเภทนั้น ๆ และแสดงไว้ในงบทดลองที่ปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว ก็ให้คำนวณว่าสาขาได้สำรองไว้เป็นที่เปอร์เซ็นต์ของค่าทรัพย์สินถาวรนั้น ๆ เช่น สมมุติสาขาคิดค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรไว้ตามงบทดลองคิดเป็นเปอร์เซ็นต์เท่ากับ 15% ก็ให้แปลงจำนวนเงินค่าเครื่องจักรในงบทดลองเป็นเงินตราของประเทศสำนักงานใหญ่เสียก่อน แล้วจึงนำจำนวนนี้มาคิดเป็นเงินค่าเสื่อมราคาสะสมเครื่องจักรไว้ 15% จำนวนที่คิดได้เท่าใดถือว่าเป็นจำนวนที่แปลงจากบัญชีเงินค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรที่สาขาแจ้งมา

หนี้สินระยะยาว (Long-term liabilities) ใช้อัตรา ณ วันที่ก่อให้เกิดหนี้สินนั้นขึ้น ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการออกพันธบัตรเงินกู้ ถ้ามีเงินสูงหรือต่ำกว่ามูลค่า (Premium or Discount on Bonds Payable) และค่าใช้จ่ายในการออกพันธบัตรเงินกู้จำหน่าย ก็ให้แปลงโดยใช้อัตราในวันเดียวกันกับที่ออกพันธบัตรหุ้นกู้จำหน่าย เพราะถือว่าได้ก่อหนี้สินผูกพันขึ้นในวันนั้น ๆ

ต้นทุนสินค้าที่ขาย (cost of Goods Sold) การคำนวณหาต้นทุนสินค้าที่ขายในด้านสาขา จะมีรายการสินค้าคงเหลือยกมาต้นงวด, สินค้าที่สาขาซื้อเอง, และสินค้าคงเหลือปลายงวด ซึ่งรายการเหล่านี้ใช้อัตราแลกเปลี่ยนเงินแตกต่างกันดังนี้.-

(ก) **สินค้าคงเหลือยกมาต้นงวด** คือสินค้าคงเหลือปลายงวดที่บัญชีครั้งสุดท้าย ให้ใช้อัตรา ณ วันงบบัญชีครั้งสุดท้ายที่ผ่านมา เพราะสินค้าคงเหลือปลายงวดที่ผ่านมาจะเป็นสินค้าคงเหลือยกมาต้นงวดปีใหม่

(ข) **สินค้าจากสำนักงานใหญ่** ให้แปลงโดยใช้จำนวนเงินที่ปรากฏในสมุดบัญชีของสำนักงานใหญ่ที่ส่งสินค้าไปให้สาขาแห่งนั้น ๆ (ต้องปรากฏว่าสินค้าที่สำนักงานใหญ่ส่งไปสาขาได้รับและนำลงบัญชีไว้แล้ว โดยเรียบร้อย ไม่มีสินค้าที่สำนักงานใหญ่ส่งไปแต่สาขายังไม่ได้รับ ณ วันงบบัญชีรวมอยู่)

(ค) **ซื้อ** สินค้าที่สาขาซื้อจากบุคคลภายนอก ให้แปลงโดยใช้อัตราถัวเฉลี่ย เพราะถือว่าซื้อเป็นรายจ่ายประเภทหนึ่ง

(ง) **สินค้าคงเหลือปลายงวด** ถือเป็นทรัพย์สินหมุนเวียนควรใช้อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันงบบัญชี แต่ถ้าปรากฏว่าสินค้าคงเหลือเป็นสินค้าที่รับมาจากสำนักงานใหญ่ อาจแปลงโดยใช้อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันที่ได้รับสินค้านั้น ๆ ไว้ก็ได้ แต่อย่างไรก็ดีถ้าปรากฏว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงิน ณ วันงบบัญชีต่ำกว่า ณ วันที่ได้รับสินค้าจากสำนักงานใหญ่ ก็ควรใช้อัตรา ณ วันงบบัญชี ทั้งนี้เพราะหลักการตีราคาสินค้าคงเหลือปลายงวดตามวิธี Conservative ใช้ราคาทุนหรือราคาตลาด แล้วแต่ว่าราคาไหนจะต่ำกว่ากัน คือใช้ราคาต่ำเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะไม่ต้องการให้บวกกำไรล่วงหน้าเข้าไปในสินค้าคงเหลือที่ยังไม่ได้ขาย ถ้าราคาตลาดต่ำกว่าราคาทุนที่ซื้อมาก็ใช้ราคาตลาดโดยมองในแง่ที่ว่าสินค้าคงเหลือมีราคาซื้อขายกันในวันงบบัญชีต่ำกว่าต้นทุน ซึ่งรวมผลขาดทุนเข้าด้วยเนื่องจากราคาคงต่ำลง

บัญชีที่ตรงกันข้าม (Reciprocal Accounts) ซึ่งหมายถึงบัญชีที่เปิดขึ้นในสมุดบัญชีของสาขาและในสมุดบัญชีของสำนักงานใหญ่ แต่อยู่คนละด้านคือตรงกันข้ามแต่เป็นรายการประเภทเดียวกัน โดยถือว่าฝ่ายหนึ่งเป็นลูกหนี้ ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเป็นเจ้าหนี้หรือกลับกัน แต่สาขาจะบันทึกเป็นเงินตราของประเทศที่สาขาดังอยู่ ส่วนสำนักงานใหญ่รายการเดียวกันนี้จะบันทึกเป็นเงินตราของประเทศสำนักงานใหญ่

การแปลง เงินจากงบทดลองของสาขาเป็นเงินตราของประเทศสำนักงานใหญ่ **ไม่ต้องใช้อัตราใด ๆ** เพียงแต่ใช้จำนวนเงินที่ทางสำนักงานใหญ่ลงบัญชีไว้สำหรับรายการเดียวกันนี้ บัญชีที่ตรงกันข้าม จะมีดังนี้

บัญชีในสมุดของสาขา	ตรงข้ามกับ	บัญชีในสมุดของสำนักงานใหญ่
(บันทึกเป็นเงินตราของประเทศที่สาขาดังอยู่)		(บันทึกเป็นเงินตราของประเทศที่สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่)
บัญชีเงินรับจากสำนักงานใหญ่ (จ.น.)	”	บัญชีเงินส่งไปสาขา (ล.น.)
” เงินส่งไปสำนักงานใหญ่ (ล.น.)	”	” เงินรับจากสาขา (จ.น.)
” สินค้ารับจากสำนักงานใหญ่ (ล.น.)	”	” สินค้าส่งไปสาขา (จ.น.)
” สินค้าส่งไป (หรือคืน) สำนักงานใหญ่ (จ.น.)	”	” สินค้ารับจากสาขา (ล.น.)
” เงินสะพัดสำนักงานใหญ่ (จ.น.)	”	” เงินสะพัดสาขา... (ล.น.)

ต่อไปนี้เป็น การแปลงเงินปอนด์จากงบทดลองของสาขาลอนดอนที่ส่งมาเป็นเงินเหรียญดอลลาร์ การแปลงเพื่อให้เห็นได้ชัดและรวดเร็ว ควรใช้กระดาษทำการดังตัวอย่างในแบบฟอร์มต่อไปนี้.-

งบทดลอง สาขาลอนดอน (ดูหน้า 29 ประกอบ)
ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25....

ประเภทบัญชี (Accounts)	เงินปอนด์		Conversion Symbols อัตราแลกเปลี่ยน	เหรียญดอลลาร์	
	ล.น.	จ.น.		ล.น.	จ.น.
เงินสด	2,000		C	5,600	
ลูกหนี้	2,000		C	5,600	
เงินส่งไปสำนักงานใหญ่	22,000		R	61,460	
เจ้าหนี้		1,000	C		2,800
เงินรับจากสำนักงานใหญ่		3,000	R		8,360
เดินสะพัดสำนักงานใหญ่		20,000	R		55,800
ขาย		32,000	A		89,280
สินค้ารับจากสำนักงานใหญ่	20,000		R	55,880	
ซื้อ	6,000		A	16,740	
ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ (ระบุประเภท)	4,000		A	11,160	
£	56,000	56,000		156,360	156,240
กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนเงิน	(ผลต่าง)				120
				£	156,360
สินค้าคงเหลือ 31 ธ.ค. 25...	£ 4,000		C	£	11,200

หมายเหตุ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราข้างบนในช่อง Conversion Symbols ได้ใช้ตัวอักษรเป็นเครื่องหมายย่อ ดังนี้.-

- C = Current rate (อัตราแลกเปลี่ยน ณ วันงบบัญชี) สมมติว่า 1 ปอนด์ = 2.80 เหรียญดอลลาร์
- A = Average rate (อัตราถัวเฉลี่ย) ตลอดปีงวดบัญชี สมมติว่าคำนวณได้ 1 ปอนด์ = 2.79 เหรียญดอลลาร์
- R = Reciprocal Accounts จำนวนเงินเหรียญดอลลาร์ตามที่ปรากฏในสมุดบัญชีตรงกันข้ามของสำนักงานใหญ่ (คูในเจอร์นัล)

เมื่อสำนักงานใหญ่ที่นิวยอร์กได้เปลี่ยนจำนวนเงินปอนด์ในงบทดลองของสาขาลอนดอน รวมทั้งสินค้าคงเหลือปลายงวดเป็นเงินเหรียญดอลลาร์แล้ว ก็จะนำมาคำนวณหาผลกำไรขาดทุนและทำงบดุลของสาขาลอนดอนเป็นเงินเหรียญดอลลาร์ต่อไปนี้.-

บัญชีทำการค้า, กำไรและขาดทุนของสาขาลอนดอน

ล.น. สำหรับงวดปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 25.... จ.น.

	เหรียญดอลลาร์		เหรียญดอลลาร์
สินค้ารับจากสำนักงานใหญ่	55,800	ขาย	89,280
ซื้อ	16,740	สินค้าคงเหลือ 31 ธ.ค.	11,200
กำไรขั้นต้นยกไป	27,940		
	100,480		100,480
ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ (ระบุประเภท)	11,160	กำไรขั้นต้นยกมา	27,940
กำไรสุทธิปีนี้ออนไป บ/ชเดินสะพัด		กำไรจากอัตราแลกเปลี่ยนเงิน	120
สำนักงานใหญ่	16,900		
	\$ 28,060		\$ 28,060

งบดุลสาขาลอนดอน (เป็นเงินเหรียญดอลลาร์)

เพียง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25....

สินทรัพย์		หนี้สิน	
เงินสด	5,600	เจ้าหนี้	2,800
ลูกหนี้	5,600	เงินรับจากสำนักงานใหญ่	8,360
เงินส่งไปสำนักงานใหญ่	61,460	เดินสะพัดสำนักงานใหญ่:-	
สินค้าคงเหลือ	11,200	ยกมา 55,800	
		บวก กำไรปี 16,900	72,700
	\$ 83,860		\$ 83,860

หมายเหตุ: สำหรับบัญชีเงินรับจากสำนักงานใหญ่ และเงินส่งไปสำนักงานใหญ่ ก็จะปิดโอนไปเข้าบัญชีเดินสะพัดสำนักงานใหญ่ ณ วันงบบัญชีสิ้นปี เพื่อหายอดเงินคงเหลือในบัญชีนี้ต่อไป

ตามงบดุลของสาขาลอนดอนข้างบนยังไม่ได้ปิดบัญชีเงินส่งไปและเงินรับจากสำนักงานใหญ่มาเข้าบัญชีเดินสะพัดสำนักงานใหญ่ ถ้าปิดจะปรากฏบัญชีเดินสะพัดสำนักงานใหญ่ในสมุดบัญชีของสาขาลอนดอนเมื่อแปลงเป็นเงินดอลลาร์แล้วจะมีรายการดังนี้.

ล.น. **บัญชีเดินสะพัดสำนักงานใหญ่ - กรุงนิวยอร์ก** จ.น.

25...				25...			
ธค.31	โอนมาจากบ/ชเงินส่ง ไปสำนักงานใหญ่	12	61,460	มกร์1-ธค.31	บ/ชสินค้ารับจาก สำนักงานใหญ่	2	55,800
ธค.31	ยอดเงินคงเหลือยกไป		19,600	ธค.31	โอนมาจากบ/ช เงินรับจากสำนัก งานใหญ่	11	8,360
				ธค.31	กำไรสุทธิปีนี้	13	16,900
		\$	81,060			\$	81,060
				25..(ปีที่ 2)			
				มกร์ 1	ยอดเงินคงเหลือ ยกมา		19,600

ฉะนั้นยอดของสาขาลอนดอนเมื่อปิดบัญชีเงินรับจากและส่งไปสำนักงานใหญ่โอนไปเข้าบัญชีเดินสะพัดสำนักงานใหญ่แล้วจะมีรายการดังนี้

**งบดุลสาขาลอนดอน (เป็นเงินเหรียญดอลลาร์)
เพียง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 25...**

<u>สินทรัพย์</u>		<u>หนี้สิน</u>	
เงินสด	5,600	เจ้าหนี้	2,800
ลูกหนี้	5,600	เดินสะพัดสำนักงานใหญ่	19,600
สินค้าคงเหลือ	11,200		
	\$ 22,400		\$ 22,400

การกำหนด ปริมาณงาน ของคณาจารย์ WORK LOAD ASSIGNMENT (WLA)

อาจารย์ นิจ เนื่องทอง
หัวหน้าสำนักบริหาร
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

อ้างอิง

Dorothy C. Geedwin, HANDBOOK OF
COLLEGE AND UNIVERSITY
ADMINISTRATION : ACADEMIC,
Edited by Asa S. Knowles,
McGrawHill Book Company, New York,
1970, pp. 6-121 - 6-133

คำนำ

สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน มักจะมีปัญหาเรื่อง จัดผู้สอนวิชาต่าง ๆ ให้ได้อัตรากำลังงานหนักเบาเหมาะสมกับภาวะปัจจุบันของแต่ละบุคคล เนื่องจากวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยในปัจจุบันจำเป็นต้องให้คณาจารย์ช่วยทำงานด้านอื่น ๆ นอกเหนือจากงานสอน เพื่อประกอบภาระหน้าที่ของตนได้ครบถ้วน จึงประสบปัญหาเรื่องการแยกประเภทงานว่างานใดเป็นงานหลักของคณาจารย์โดยเฉพาะ งานใดเป็นงานที่เป็นภารกิจของสถาบัน และงานใดเป็นงานตามความเรียกร้องของกรมแรงงาน

วิทยาลัยและมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่จะจัดการแก้ปัญหาเรื่องนี้ โดยเลือกเดินสายกลาง คือ ให้คณาจารย์ทำหน้าที่สอนและงานอื่น ๆ อันจำเป็นเพื่อความเป็นครูสมบูรณ์แบบ แต่ก็มีน้อยแห่งที่สามารถกำหนดนโยบายเป็นสายกลางอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะมีข้อเท็จจริงที่ว่านโยบายจะเข้มงวดเพียงใดก็ตาม แต่เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วจะพบอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ นานา ในที่สุด ก็จะยอมผ่อนปรนข้อจำกัดไปบ้าง การกำหนดอัตราชั่วโมงทำงานของคณาจารย์จึงมีการยืดหยุ่นค่อนข้างมาก ทั้งนี้เพื่อให้งานสอนดำเนินไปได้เรียบร้อย วิธีการนี้ มหาวิทยาลัยขนาดใหญ่ ซึ่งมีงานซับซ้อนหลายสายงาน นิยมใช้กัน กล่าวคือ บริหารงานเรื่องนี้แบบไม่มีข้อกำหนดให้ปฏิบัติตายตัว สามารถปรับให้เข้ากับเป้าประสงค์ได้เสมอ

ถึงแม้ว่าจะนิยมนโยบายยืดหยุ่นก็ตาม การกำหนดอัตราทำงานของคณาจารย์ในรอบสัปดาห์ก็ต้องคำนึงถึง "ความอยู่รอดของสถาบัน" และยึดถือเป็นหลักปฏิบัติข้อสำคัญ และยึดหลักความเสมอภาคแก่คณาจารย์ให้ได้รับชั่วโมงสอนทั่วหน้ากันอีกด้วย

ส่วนในด้านงานบริหาร มหาวิทยาลัยไม่ควรคิดเฉพาะความเสมอภาคเท่านั้น ยังควรคิดไกลออกไปอีกว่าอัตราชั่วโมงทำงานของคณาจารย์ควรอยู่ในอัตราที่เอื้ออำนวยให้มหาวิทยาลัยได้ทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนั้น ในการตัดสินใจแก้ปัญหา

ดังกล่าว จะต้องไม่ตามคำเรียกร้องของคณาจารย์ผู้สอนมาก จนต้องลดหย่อนหน้าที่กิจกรรมอันเป็นเป้าประสงค์สำคัญของสถาบันให้น้อยลง ในการที่จะสนองตอบความต้องการของคณาจารย์ผู้สอนนั้น มหาวิทยาลัยจะต้องมีวิธีการผูกพันชนิดที่ความอยู่รอดของสถาบันนักศึกษา และเจตนาของผู้จัดตั้งไม่ถูกระทบกระเทือน การแก้ปัญหาแบบให้ให้ความเสมอภาคแต่อย่างเดียว ย่อมทำให้คุณภาพและเป้าประสงค์ของสถาบันสูญไป แทนที่จะเป็นการส่งเสริมความก้าวหน้าต่อไป

ถ้าหากได้เข้าใจปัญหาดังกล่าวนี้ง่ายและตรงกันแล้ว การแก้ก็เป็นไปได้ไม่ยากนัก แต่ในทางปฏิบัติจริงแล้วหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ เพราะปัญหานี้ยังไปพัวพันกับเรื่องความหน้าบางกับ ความสัมฤทธิ์ผล และงานสอนกับงานวิจัย ซึ่งเป็นงานขัดแย้งกันในเรื่องเวลา แต่อย่างไรก็ดี หากมนุษย์มีความตั้งใจจริงและพยายามทำดีที่สุดแล้ว ย่อมทำได้ทั้งสองอย่างพร้อม ๆ กัน เพราะลักษณะงานของแต่ละอย่างช่วยเสริมคุณภาพซึ่งกันและกันอยู่แล้ว ถ้าหากมหาวิทยาลัยใด ได้เน้นหนักงานใดงานหนึ่ง และทิ้งอีกงานหนึ่งไป ย่อมมีทางต้องสูญเสียงานทั้งสอง หรือไม่ก็ได้มาอย่างละครึ่งเดียว พุทธิการณ์เช่นนี้ เห็นชัดในกรณีงานสอนกับงานแนะแนวนักศึกษา งานวิชาการกับงานบริหาร งานบริหารกับงานจัดอัตราชั่วโมงสอน ฯลฯ งานคู่ดังกล่าวเหล่านี้ ถ้าไปเน้นหนักด้านหนึ่ง อีกด้านหนึ่งจะเสียไปโดยอัตโนมัติ

เมื่อสถาบันได้เลือกถือปฏิบัตินโยบายประโยชน์ของนักศึกษา ของคณาจารย์ และเป้าประสงค์ของสถาบันแล้ว การกำหนดจำนวนนักศึกษา งบประมาณ และอัตราชั่วโมงสอนของคณาจารย์ ให้อยู่ในลักษณะเหมาะสมย่อมทำได้ โดยเพิ่มหรือลดขนาดของชั้นเรียนให้เอื้อประโยชน์ทั้งสามเท่า ๆ กัน ด้วยวิธีการนี้เอง งานสอนและงานวิจัยจึงพอจะไปด้วยกันได้ดี แม้แต่ในภาวะที่สถาบันเน้นหนักด้านการเรียนการสอนมากเป็นพิเศษ ผู้สอนก็ยังมีเวลาเพียงพอที่จะทำการวิจัยได้ดี และยิ่งกว่านั้นยังเป็นเครื่องมือช่วยการปรับปรุงงบประมาณอีกด้วย

องค์ประกอบของงานสอน

งานสอนในที่นี้หมายถึง งานและกิจกรรมทุกชนิดที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษา ในความหมายอันนี้มีขอบเขตกว้าง ครอบคลุมไปถึงกิจกรรมของคณาจารย์ด้วย ด้วยคำนิยามนี้ เกิดมีปัญหาอีกว่า งานแต่งข้อสอบ งานคิดคะแนน และการบันทึกผลการเรียนจะถือว่าเป็นงานสอนหรืองานบริหาร? งานนิเทศผู้สอนของผู้ช่วยฝ่ายวิชาการจะถือว่าเป็นงานสอนนักศึกษาหรือไม่? และงานแนะแนวก็เช่นกันจะถือเป็นงานสอนหรืองานบริหารของฝ่ายกิจการนักศึกษาหรือไม่เป็นประการใด? ฯลฯ

คำถามข้างบนนี้ตอบกันยาก เพราะจะตอบประการใดไป ก็ยังหามาตรการมาวัดชี้ขาดไม่ได้ แต่ที่เห็นชัด ๆ คือ งานสอนเป็นงานของคณาจารย์ประจำ และงานประจำของคณาจารย์ก็คือ สอนกับให้คำปรึกษาปรกติ รวมทั้งงานปรับปรุงอาชีพสอนของตนด้วย ลองเปรียบเทียบงานสอนของคณาจารย์ประจำกับงานของลูกจ้างประจำดู (FTE = Full Time Employee) จะเห็นว่า มีลักษณะเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ ที่แปลกออกไปถึงงานของคณาจารย์ประจำซับซ้อนกว่า คือ มีทั้งสอนในชั้นและงานไม่ได้สอนในชั้น

หน่วยกิต : Credit Hour

มาตราวัดชั่วโมงสอนของคณาจารย์ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ จำนวนภาคเรียน หรือ จำนวนชั่วโมงเรียนวิชา จำหน่วยหน่วยกิต เป็นหน่วยวัดความก้าวหน้าทางการเรียนของนักศึกษา หาใช่หน่วยวัดงานสอนของคณาจารย์ไม่ ทั้งนี้เพราะมันเป็นผลผลิตของนักศึกษา มากกว่าที่จะเป็นวัตถุประสงค์ป้อนโรงงานของคณาจารย์ แต่อย่างไรก็ดี อาจถือจำนวนหน่วยกิตเป็นปริมาณวัดงานของคณาจารย์ทางอ้อมย่อมได้ การวัดปริมาณงานของคณาจารย์จึงควรคิดเป็น 2 นัย คือ ชั่วโมงสอนในชั้น และชั่วโมงค้นคว้านอกชั้นเรียน ถ้าไม่คำนึงถึงระดับชั้นการศึกษา ขนาดของชั้นสอน การเตรียมอุปกรณ์หรือวิธีสอน และการให้มีเครื่องขยายเสียงช่วยบรรเทาความเหนื่อยของคณาจารย์แล้ว ให้ถือ 2 นัยนี้เหมือนกัน

ชั่วโมงพบนักศึกษา : Contact Hour

ชั่วโมงบรรยายหมายถึงชั่วโมงที่อาจารย์เข้าสอนในชั้น (TCH = Teacher Contact hour) หรือชั่วโมงที่นักศึกษาเข้าชั้นฟังบรรยาย (SCH = Student contact hour) ทั้งสองนัยนี้หมายถึงระยะเวลาเดียวกัน แต่ชั่วโมงอาจารย์พบนักศึกษาในชั้นน่าจะเป็นหน่วยวัดงานกันกว่า วิทยาศาสตร์มากกว่าที่จะเป็นหน่วยวัดงานบรรยายธรรมดา ทั้งนี้เพราะว่า ชั่วโมงปฏิบัติงานในห้องทดลอง วิทยาศาสตร์นั้นต้องมือน้อยเท่ากับชั่วโมงบรรยายในชั้นของอาจารย์อื่น ๆ ยิ่งกว่านั้น ชั่วโมงอาจารย์พบนักศึกษา ยังใช้เป็นหน่วยวัดปริมาณงานด้านอื่น ๆ ได้ดีด้วย เช่น งานทบทวนหรือสอนพิเศษ หรือ ตอบข้อสงสัยของนักศึกษา หรือสอนตัวต่อตัว หรืองานอื่น ๆ ที่ให้ความรู้แก่นักศึกษา เหล่านี้ ถือว่าเป็นงานพบนักศึกษาได้ด้วย

ถึงแม้ว่าจะใช้ได้ไม่สะดวกนักก็ตาม ชั่วโมงอาจารย์พบกับศิษย์ยังใช้เป็นหน่วยวัดปริมาณงานของอาจารย์ได้ดีกว่าหน่วยกิตอยู่หลายประการ ประการสำคัญ คือ เป็นจำนวนชั่วโมงบรรยายและชั่วโมงปฏิบัติงานของคณาจารย์ที่ชัดเจน สำหรับนักศึกษาที่เช่นกัน นอกจากจะนับชั่วโมงเข้าชั้นบรรยายแล้ว ยังต้องนับชั่วโมงให้ความร่วมมือ ชั่วโมงเข้าร่วมกิจกรรม และชั่วโมงทำการค้นคว้าอ่านเขียนรายงานอีกด้วย

วิธีการคิดแบบสถิติ ช่วยวัดปริมาณงานของคณาจารย์ได้ชัดเจนกว่าวิธีอื่นใดทั้งสิ้น ที่นิยมใช้กันมากที่สุดได้แก่ ใช้ผลคูณของชั่วโมงอาจารย์พบนักศึกษากับชั่วโมงนักศึกษาพบอาจารย์สำหรับเป็นหน่วยวัดงานสอนของผู้สอนแต่ละคน และประเมินงานสอนของสถาบัน และยังใช้เป็นตัวกำหนดคนโอบาย กับควบคุมงบประมาณอีกด้วย สูตร : $TL = SCH \times TCH$

น้ำหนักของชั่วโมงบรรยาย

มีวิธีกำหนดน้ำหนักให้แก่ชั่วโมงบรรยายอยู่ 2 วิธี คือ วิธีคิดตามระดับการศึกษา และวิธีคิดตามขนาดของชั้นสอน

1. วิธีคิดตามระดับการศึกษา : Level Weight

เนื่องจากปริมาณและเนื้อหาของอาจารย์ในแต่ละระดับการศึกษาต่างกันโดยธรรมชาติอยู่แล้ว งานสอนหรืองานบรรยายในแต่ละระดับย่อมมีความหนักเบาต่างกันด้วย วิธีคิดวัดหาน้ำหนักงานสอนจึงมี 2 ระบบ คือ ระบบระดับศึกษา และระบบเป้าหมาย ด้วยระบบระดับศึกษา จะกำหนดให้ระดับการศึกษาหนึ่งหนักเป็น x เท่าของอีกระดับหนึ่ง เช่น ให้งานสอนระดับมัธยมต้นเป็น 2 เท่าของงานสอนในระดับประถม และงานสอนในระดับมัธยมปลายเป็น 3 เท่าของงานสอนในระดับประถม และงานสอนในระดับปริญญาตรีเป็น 4 เท่าของงานสอนในระดับประถม ฯลฯ เป็นต้น เพราะฉะนั้น ผลคูณของน้ำหนักนี้กับชั่วโมงสอนจะเป็นน้ำหนักของงานของคณาจารย์แต่ละคน หรือของแต่ละหน่วยงาน สำหรับเป็นหน่วยเปรียบเทียบกับผลงานของผู้อื่นและกับระดับมาตรฐานที่กำหนดไว้

การกำหนดน้ำหนักงานเช่นนี้จะได้งานที่มีถ่วงหนักไว้แล้วก็จริง แต่ไม่ได้ให้เหตุผลว่า ระดับการศึกษาหนึ่งหนักกว่าอีกระดับหนึ่งได้อย่างไร หรือถือว่าตัวน้ำหนักนี้เป็นมาตรฐานอยู่ในตัวโดยธรรมชาติแล้ว หรือเพียงแต่เอาสถานภาพบางประการมาเปรียบกันเท่านั้น หรือ เป็นการทักท้วงเองตามความรู้สึกของคนบางคน ที่นับถือ ดังนั้น น้ำหนักถ่วงนี้ ยังถือเป็นมาตรฐานได้ไม่สนิทใจนัก

2. วิธีคิดตามน้ำหนักเป้าหมาย : Target Weight

วิธีนี้เป็นวิธีคิดหาน้ำหนักงานสอนค่อนข้างจะซับซ้อนอย่างหนึ่ง ซึ่งนำตัวแปรต่าง ๆ ในระดับการศึกษามาคิดหา อันได้แก่ตัวแปรที่ทำให้แต่ละระดับการศึกษาแตกต่างกัน

มหาวิทยาลัยขอนแก่นศึกษา ได้ทำตารางมาตรฐานน้ำหนักตามเป้าหมายของคน โดยถือเอาชั่วโมงบรรยาย (TCH) กับขนาดของชั้นสอนของอาจารย์แต่ละคนมาเป็นตัวแปรของแต่ละระดับการศึกษา และแปลงตัวแปรเหล่านี้ออกมาเป็นตัวเลขน้ำหนักของแต่ละระดับการศึกษา ดังตัวอย่างในตารางงบประมาณ ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ระบบให้น้ำหนักงานของคณาจารย์ ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษารัฐคอนเนคติกต์ใช้สำหรับประเมินปริมาณงานสอนของคณาจารย์ในสถานการศึกษาของรัฐ 1967-1969

ระดับการศึกษา สถานศึกษา	นักศึกษา/ชั้น (SCH/TCH)	ชั่วโมงบรรยาย/ ผู้สอน 1 คน (TCH/FTTE)	ชั่วโมง ฟังบรรยาย (SCH/FTTE)	(SCHLDE) ชั่วโมง ฟังบรรยาย ระดับปริญญาตรี ต่อ 300 ชม. (จำนวน อาจารย์)*
	(1)	(2)	(3)	
รายการสอนปกติ				
ปริญญาตรีหรือต่ำกว่า	25	12	300	1
สูงกว่าปริญญาตรี	20	9	180	1.667
ปริญญาโท, อาชีพชั้นสูง	15	6	90	4
ปริญญาเอกเท่านั้น	12.5	6	75	5
รายการศึกษาอิสระ (ตรี, โท) นักศึกษา 25 คน × 3TCH =	75		→ 75	4
งานตรวจและควบคุมวิทยานิพนธ์ นักศึกษา 25 คน × 3TCH =			75	4

* ตัวแปรที่ก่อให้เกิดน้ำหนักแตกต่างกันในแต่ละระดับการศึกษา

SCHLDE คือ ปริมาณชั่วโมงเข้าฟังบรรยายของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นตัวเลขบอกจำนวนอาจารย์สำหรับมาสอนให้ครบ 300 ชั่วโมง

สูตรที่แสดงในตารางที่ 1 นี้ ถือเป็นกรณีที่ใช้สำหรับคิดคำนวณอัตราทำงานปกติของอาจารย์ประจำ (FTTE)- ที่ทำการสอนในระดับอุดมศึกษา โดยยึดหลักว่า อาจารย์สอนในระดับปริญญาตรีควรมีชั่วโมงบรรยายไม่เกิน สัปดาห์ละ 12 ชั่วโมง (12TCH) และชั้นสอนชั้นหนึ่ง มีนักศึกษาไม่เกิน 25 คน (25SCH) ซึ่งคิดเป็นงานได้ 300 ชั่วโมงคน (12TCH × 25SCH) งานของอาจารย์ 300 หน่วยนี้ถือว่าเป็นน้ำหนักงานรวมของอาจารย์ 1 คน โดยไม่มีคนมาช่วยสอนเลย ปริมาณงานของอาจารย์ จะแตกต่างกันไปตามจำนวนชั่วโมงบรรยาย และขนาดของชั้นสอนของแต่ละคน ดังนั้น ถ้าถือเอาสูตร $12TCH \times 25SCH/TCH = 300SCH$ เป็นเกณฑ์มาตรฐานแล้ว กรณี $10TCH \times 30SCH/TCH$ หรือ $5TCH \times 60SCH/TCH$ ต่างก็มีปริมาณงานหนักเท่ากับ 300 หน่วย เท่ากัน

ในการทำงานเดียวกัน อาจารย์ผู้สอนระดับสูงกว่าปริญญาตรี สอนคนเดียวโดยไม่มีคนช่วยสอน อาจถือเป็นเกณฑ์มาตรฐานว่า มีปริมาณงานหนักไม่เกิน 180SCH ($9TCH \times 20SCH/TCH$) ก็ได้ ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบงานของอาจารย์ในระดับปริญญาตรี 300 หน่วยแล้ว จะต้องใช้อาจารย์ระดับปริญญาตรีถึง 1.667 คน ($\frac{300}{180}$) และเมื่อต้องการแปลงหน่วยงานของอาจารย์ผู้สอนในระดับสูงกว่าปริญญาตรีให้เป็นหน่วยงานของอาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาตรี ก็ให้เอา 1.667 คูณเข้าไป ผลที่ได้จะมีหน่วยงานเป็น SCHLDE คือจำนวนชั่วโมงเข้าฟังบรรยายในระดับปริญญาตรี

ด้วยวิธีการคำนวณแบบเดียวกันนี้อาจใช้หน่วย TCH/FTTE และ SCH/TCH เทียบบัญญัติไตรยางค์ หาน้ำหนักของงานสอนของอาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาโทและเอกได้

อนึ่ง น้ำหนักงานสอนในภาคปกติกับภาคค่ำย่อมจะไม่เหมือนกัน ดังนั้น ในการคำนวณหาปริมาณงานสอนทางโทรทัศน์ การสอนวิชาคนตรีรายตัว และการสอนวิชาพยาบาลหรืองานที่มีสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ก็คิดได้ ทำนองเดียวกันนี้เอง ส่วนงานสอนในรูปแบบอื่น ก็อาจคิดหาปริมาณงานออกมาเป็นหน่วย SCH ก็ได้เช่นกัน

โดยแปลงเป็นหน่วย SCHLDE โดยเอา 300 ตั้งหาร ด้วยปริมาณ SCH ที่ได้

ในการนำเอาวิธีการคำนวณแบบนี้มาใช้สำหรับคิดตั้งงบประมาณของสถาบันอุดมศึกษา ให้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. หาจำนวนนักศึกษาที่ลงทะเบียนในแต่ละระดับ (ตรี โท เอก)
2. หาจำนวนชั่วโมงเข้าฟังบรรยายของนักศึกษาแต่ละคนที่ลงทะเบียนในแต่ละระดับนั้น โดยคิดจากจำนวนที่ปรากฏในภาคที่แล้ว ๆ มา
3. เอาผลจากขั้นที่ 1 คูณกับ ผลจากขั้นที่ 2 ผลคูณคือจำนวนหน่วย SCH ของแต่ละระดับ
4. แปลงหน่วย SCH ให้เป็นหน่วย SCHLDE โดยเอาน้ำหนักในช่อง 4 ของตารางที่ 1 คูณเข้าไป
5. หารจำนวนของ SCHLDE ที่ได้ในขั้นที่ 4 นั้นด้วยจำนวน SCHLDE อันถือเป็นเป้าหมายมาตรฐานสำหรับอาจารย์สอนปริญญาตรี 1 คน (300 ในกรณีของมหาวิทยาลัยคอนเนคติกัท)

จะเห็นว่า 300 หน่วย SCHLDE ต่อ FTTE นี้เป็นมาตรฐานที่นิยมใช้กันโดยทั่วไป ทั้งในยุโรปและอเมริกา แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงตัวประกอบทุกตัวหรือบางตัวของมาตรฐานนี้ เช่น จำนวนของหน่วย TCH/FTTE, SCH/FTTE และ/หรือ ถือเอาความสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นสอนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย หน่วยมาตรฐานนี้จะเปลี่ยนไปด้วย หรือ ถ้าหากถือเอาตัวประกอบตัวใดตัวหนึ่งสำคัญเป็นพิเศษ และถือความสัมพันธ์ระหว่างชั้นสอนเป็นสิทธิ์อันพึงได้แล้ว อาจสงวนไว้คิดต่างหาก แล้วนำมาปรับยอดรวมงานทั้งหมดในขั้นสุดท้าย โดยคิดเป็นอัตราร้อยละมาตรฐานไว้ล่วงหน้าก็ได้ หรือถ้าเห็นว่ายุ่งยาก ก็อาจไม่คิดก็ได้

จำนวนนักศึกษาลงทะเบียนดังกล่าวนี้ ถ้าหากประสงค์ก็อาจใช้ FTE แทนก็ได้ เพราะการใช้อัตราส่วนระหว่างจำนวน SCH กับจำนวนผู้ลงทะเบียนเรียนนั้นจะเป็นตัวปรับให้เป็นจำนวนนักศึกษาผู้มาเรียนบางเวลา (part-time) โดยอัตโนมัติ จะได้ไม่ต้องใช้ศัพท์กำกวมมาเรียกนักศึกษาปกติเต็มวัน (FTE) อีก

อย่างไรก็ดี การใช้สูตรนี้สำหรับคำนวณจัดตั้ง

งบประมาณ จำนวนอาจารย์ที่ต้องการทั้งหมดที่คิดได้นั้น มิได้หมายความว่า เป็นจำนวนที่ตรงกับที่ใช้จริงเสมอไป เพราะในความเป็นจริงนั้น อาจารย์ผู้หนึ่งอาจสอนหลายระดับ โดยมากจะสอนระดับปริญญาตรีมีชั้นเรียน 25 คน บ้าง 30 คนบ้าง ไม่เท่ากันทุกชั้นสอน และสอนในระดับปริญญาโทชั้นละ 5, 9, 10 คน และอีกประการหนึ่งในภาคเรียนภาคหนึ่ง ๆ อาจจะไม่มียุทธศาสตร์ของภาควิชาละ 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ก็เป็นได้ ดังนั้น ในการคิดงบประมาณ พึงระวังไว้ให้ดี อย่าได้มีการนับจำนวนอาจารย์ซ้ำเป็นอันขาด

น้ำหนักเป้าหมายและงานสอนของอาจารย์

ตอนนี้ ลองหันมาพิจารณาการคิมน้ำหนักงานสอนของอาจารย์แต่ละคน โดยใช้น้ำหนักเป้าหมาย (Target Weight) มาเป็นตัวกำหนดความมากน้อยของงานสอน

ผู้คิดมาก อาจจะไม่ยอมรับตัวเลขที่กล่าวต่อไปนี้ได้ เพราะเห็นว่าเป็นเครื่องมือที่ไม่สมเหตุผลผลเท่าไรนัก แต่อย่างไรก็ดี มันก็เป็นตัวเลขที่มีคุณค่าและถือปฏิบัติได้ เพราะจะเป็นตัวเลขที่แสดงให้เห็นความมากน้อยของงานได้ชัดเจนพอสมควร ด้วยถือกันว่า อาจารย์ผู้หนึ่งควรสอนได้ไม่เกิน 9 หรือ 12 หน่วยกิตในระดับปริญญาตรี

ในการใช้เลขมาตรฐานน้ำหนักเป้าหมายนี้กำหนดปริมาณงานสอนของอาจารย์นั้น ขั้นแรก ต้องปรับงานสอนในแต่ละระดับของอาจารย์ก่อน โดยใช้น้ำหนักเฉลี่ยซึ่งทำให้งานสอนหนักเบต่างกันมาเป็นตัวประกอบ ทั้งนี้ จะไม่คิดรวมงานสอนซ่อมเสริม หรืองานควบคุมและตรวจวิทยานิพนธ์

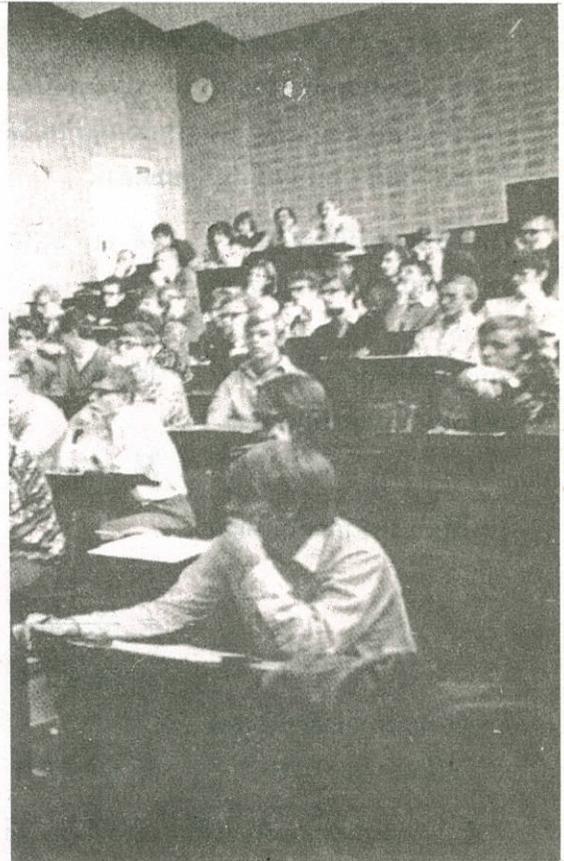
ตารางที่ 2 ต่อไปนี้ จะแสดงให้เห็นวิธีคิมน้ำหนักเฉลี่ย อันเป็นตัวประกอบสำหรับคิดหาปริมาณงานสอนของอาจารย์ที่ต้องสอนหลายระดับการศึกษา



ตารางที่ 2 แสดงการคิดปริมาณงานสอนของอาจารย์ที่สอนหลายระดับการศึกษา โดยไม่คิดรวมงานสอนแบบเอกเทศ (Independent Study) ตารางนี้ใช้ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐคอนเนคติกัต

ระดับการศึกษาที่สอนอยู่	TCH × SCH/TCH = SCH =	ปริมาณงานสอนของ อาจารย์ประจำ (FTTE)
ตัวอย่างที่ 1 สอน 3 ระดับ		
ระดับปริญญาตรี	12 × 25 = 300	1
ระดับสูงกว่าปริญญาตรี	9 × 20 = 180	1
ระดับปริญญาโทและเอก	<u>6 × 12.5 = 75</u>	<u>1</u>
รวมทั้ง 3 ระดับเต็มเวลา	27	3
เฉลี่ยจำนวนนักศึกษาที่สอน	20.5	
เฉลี่ยถ่วงน้ำหนักแล้ว ต่อเวลาเต็ม	9	185
เฉลี่ยมาตรฐาน	20.5	
ตัวอย่างที่ 2 สอน 2 ระดับ		
ระดับปริญญาตรี	12 × 25 = 300	1
ระดับปริญญาโทและเอก	<u>6 × 12.5 = 75</u>	<u>1</u>
รวมทั้ง 2 ระดับเต็มเวลา	18	375
เฉลี่ยจำนวนนักศึกษาที่สอน	20.8	
เฉลี่ยถ่วงน้ำหนักแล้ว ต่อเวลาเต็ม	9	187.5
เฉลี่ยมาตรฐาน	20.8	
ตัวอย่างที่ 3 สอน 2 ระดับผสม		
ระดับปริญญาตรี	12 × 25 = 300	1
ระดับปริญญาโท	<u>9 × 20 = 180</u>	<u>1</u>
รวมทั้ง 2 ระดับเต็มเวลา	21	480
เฉลี่ยจำนวนนักศึกษา	22.9	
เฉลี่ยถ่วงน้ำหนักแล้ว ต่อเวลาเต็ม	10.5	240
เฉลี่ยมาตรฐาน	22.9	
ตัวอย่างที่ 4 สอน 2 ระดับผสมกัน		
ระดับปริญญาโทเท่านั้น	9 × 20 = 180	1
ระดับปริญญาโทและเอก	<u>6 × 12.5 = 75</u>	<u>1</u>
รวมทั้ง 2 ระดับเต็มเวลา	15	255
เฉลี่ยจำนวนนักศึกษา	17.0	
เฉลี่ยงานถ่วงน้ำหนักแล้ว เต็มเวลา	7.5	127.5
เฉลี่ยมาตรฐาน	17.0	

สำหรับสถานภาพในตัวอย่างที่ 1 โดยเฉลี่ยแล้ว อาจารย์ผู้หนึ่งควรมีปริมาณงานสอนเป็น 185 หน่วย มีชั่วโมงบรรยายสัปดาห์ละ 9 ชั่วโมง มีนักศึกษาเข้าฟังบรรยายโดยเฉลี่ยชั่วโมงละ 20.5 คน หมายความว่า มีงานสอนผสมระหว่าง 3 ระดับ ซึ่งคิดออกมาเป็นหน่วย TCH และ SCH/TCH แล้วจะได้หน่วยงานสอนมาตรฐานเป็น 185 หน่วย ดังนั้น เมื่อมีชั่วโมงบรรยาย (TCH) มากหรือน้อยกว่ากำหนด และมีจำนวนนักศึกษาเข้าฟังบรรยายในแต่ละชั่วโมงมากบ้าง น้อยบ้าง จำนวนปริมาณงานสอน (SCH) ก็อาจเท่ากับ 185 หน่วย หรือมากขึ้น หรือลดลงไปตามสัดส่วนด้วย



สำหรับกรณีที่มีการสอนซ่อมเสริม หรือ งานให้คำปรึกษานักศึกษา หรืองานควบคุมและตรวจวิทยานิพนธ์ด้วยแล้ว ต้องมีการคิดเพิ่มเติมซับซ้อนขึ้นอีก แต่โดยที่ยึดหลักว่า ปริมาณงานมาตรฐานของอาจารย์เป็น 3SCH ต่อนักศึกษาอยู่ในความดูแล 25 คน และจะได้ปริมาณงานมาตรฐานเป็น 75SCH เราก็สามารถคำนวณหาปริมาณงานประจำของอาจารย์ได้ โดยแยกงานย่อยเพิ่มเติมไว้ต่างหาก ดังตัวอย่างแสดงไว้ในตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงการปรับปรุงวิธีคิดหาปริมาณงานประจำของอาจารย์ โดยปรับปรุงตัวอย่างที่ 4 ในตารางที่ 2 สำหรับคิดคำนวณงานของอาจารย์ ผู้มีงานควบคุมและตรวจวิทยานิพนธ์เพิ่มจากงานสอนประจำ

ระดับการศึกษาที่สอนอยู่	TCH × SCH/TCH = SCH = FTTE		
ระดับสูงกว่าปริญญาโทหรือประกาศนียบัตรชั้นสูง (พวก Specialists)	9 × 20 =	180 =	1
สอนควบสองระดับ	6 × 12.5 =	75 =	1
ควบคุมและตรวจวิทยานิพนธ์	6 × 12.5 =	75 =	1
รวมงานทั้งหมด เต็มเวลา	21TCH	330SCH	3FTTE
จำนวนนักศึกษาที่สอนโดยเฉลี่ย	15.7		
ปริมาณงานถ่วงหนักแล้วโดยเฉลี่ย	7TCH	110	1FTTE
จำนวนนักศึกษาเฉลี่ยเป็นมาตรฐาน	15.7		

สมมุติว่า อาจารย์ผู้หนึ่งรับเป็นที่ปรึกษานักศึกษาระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงอยู่ 5 คน งานทั้งหมดของอาจารย์ผู้หนึ่งจะเป็น 2 งาน คือ งานบรรยาย และงานให้คำปรึกษา จึงมีวิธีคิดคำนวณงานทั้งหมดดังนี้

งานทั้งหมดคิดเป็น SCH	ได้ 110 SCH
งานให้คำปรึกษา 5 คน ๆ ละ 3SCH	ได้ 15 SCH
∴ งานสอนคิดเป็นหน่วย SCH	ได้ 95 SCH
แต่งานบรรยายคิดเป็นหน่วย TCH	ได้ 7 TCH
งานให้คำปรึกษาคิดเป็นหน่วย TCH	ได้
	$= \frac{15 \times 6 TCH}{75}$
	$= 1.2 TCH$

∴ งานต้องบรรยายตามหลักสูตร

คิดเป็นหน่วย TCH ได้ 5.8 TCH

ดังนั้น ขนาดชั้นสอนในระดับสูงกว่าปริญญาตรี และงานสอนในระดับปริญญาโทและเอก ควรเป็น $\frac{95}{5.8} = 16.4$ หรือถ้าคิดกันถ้วน ๆ ก็จะได้ $\frac{95}{6} = 15.8$

จะเห็นว่า การคิดคำนวณงานของอาจารย์แบบนี้ค่อนข้างจะซับซ้อนมาก และใช้กับบางกรณีเท่านั้น ยิ่งในกรณีคิดว่า วิชาที่สอน และสถานการณ์สอนไม่เหมือนกัน ต้องการคิดคำนวณให้ละเอียดและจริงจังแล้ว เห็นจะต้องนำเอาตัวแปรทุกตัวที่กระทบความหนักเบาของงานของแต่ละคน แต่ละวิชาที่สอนนั้นมาคิดคำนวณตามกรรมวิธีดังกล่าวให้ครบถ้วนทุกกระบวนการ ทุกแง่มุม ซึ่งยากที่มหาวิทยาลัยจะทำได้ อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะคิดคำนวณแบบใดก็ตาม ต้องยึดเอาจำนวนระดับการศึกษา และขนาดของชั้นสอนไว้เป็นหลักเสมอ ส่วนตัวแปรอื่น ๆ นั้น จะนำมาคิดเพิ่มเติมอีกก็ได้ ไม่คิดก็ได้ ถ้าสมัครใจจะคิด ก็ให้คิดเป็นส่วนเพิ่มอีกตอนหนึ่งต่างหาก อนึ่งในการคิดปริมาณงานสอนในภาคค่ำ งานเตรียมการสอน งานทดลองในห้องปฏิบัติการ ฯลฯ ให้คิดน้ำหนักถ่วงเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง งานสอนหรืองานกิจกรรม

ทำกันเป็นทีม หรืองานที่ต้องให้นักศึกษาปริญญาโท และเอกมาช่วยทำ

อย่างไรก็ดี ฟังรู้ไว้ว่า แต่ละสถาบันอุดมศึกษา ย่อมมีความต้องการและนโยบายบริหารงานแตกต่างกัน บางแห่ง คณะวิชาที่มีอำนาจหน้าที่เต็มในการตั้งเป้าหมาย การเรียนการสอนของคณะ และบางแห่ง ฝ่ายบริหารระดับสูงเป็นผู้กำหนดตัวเลข หรือชี้ขาดตัวเลขมาตรฐานที่ใช้คิดคำนวณใด ๆ ได้ตามแต่จะเห็นสมควร ด้วยเหตุนี้เอง มหาวิทยาลัยบางแห่งจึงไม่สามารถควบคุม ชั่วโมงบรรยาย วิชาที่สอนและจำนวนนักศึกษาในคณะวิชา และสาขาวิชาได้ และก็ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป้าหมายที่คณะวิชากำหนดไว้ นั้น ตรงหรืออยู่ในขอบข่ายนโยบาย การศึกษาทั่วไปหรือเฉพาะวิชาหรือไม่เพียงใด ยิ่งกว่านั้น ก็ไม่สามารถเลือก วิเคราะห์ที่เหมาะสมมาใช้กับกรณี เช่นนี้ได้ด้วย

น้ำหนักเป้าหมายและงานสอนเป็นทีม

ในกรณีที่มีการสอนวิชาหนึ่งด้วยอาจารย์ 2 คนขึ้นไป หรือมีนักศึกษาระดับปริญญาโทหรือเอกมาช่วย อาจารย์ผู้สอน เช่น เป็นผู้นำการอภิปราย หรือช่วยคุมงานภาคปฏิบัติ ฯลฯ จะต้องแยกงานส่วนที่นักศึกษา มาช่วยนั้นออกจากงานบรรยายรวมของอาจารย์ในวิชานั้น ให้เห็นงานสอนปกติของอาจารย์ชัดเจน และให้อีก งานของนักศึกษามาช่วยนั้นเป็นงานควบคุมดูแลนักศึกษา ของอาจารย์ ซึ่งต้องปรับและคิดไว้ต่างหาก

สำหรับกรณีที่ มีอาจารย์ 2 คนสอนวิชาเดียวกัน ขึ้นเดียวกัน ในการคิดปริมาณงานของอาจารย์แต่ละคน นั้น ให้คิดแบ่งชั่วโมงบรรยาย (TCH) และจำนวน (SCH) นักศึกษาผู้เข้าฟังบรรยายกัน โดยถือสัดส่วนตามระดับการศึกษาที่อาจารย์แต่ละคนรับผิดชอบ

สำหรับอาจารย์ที่ต้องสอนนักศึกษารวมเป็นกลุ่มใหญ่ในห้องเอนกประสงค์คนเดียว โดยไม่มีผู้ช่วยบรรยาย แต่มีผู้ช่วยตรวจกระดาษคำตอบ หรือช่วยคิดคะแนน ก็ต้องคิดปริมาณงานส่วนหลังนี้ออกจากงานสอนทั้งหมดของอาจารย์ ให้เหลือส่วนที่เป็นงานหลักแท้ ๆ เท่านั้น มิใช่เหมื่องานทั้งหมดนั้นเป็นของอาจารย์แต่เพียงผู้เดียว

มีวิธีคิดแบ่งงานของอาจารย์ตามระดับการศึกษา
อย่างง่าย ๆ และคิดหาปริมาณงานสอนปกติโดยเฉลี่ย
(FTTE) ของอาจารย์ให้สมมูลกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สมมุติว่า อาจารย์ผู้หนึ่ง มีงานสอนระดับปริญญาตรี
บรรยาย 3 ชั่วโมงในหนึ่งสัปดาห์ มีผู้เข้าฟังบรรยายเฉลี่ย
ชั่วโมงละ 600 คน กับสอนนักศึกษาประกาศนียบัตร
ชั้นสูง 18 คน มีชั่วโมงบรรยาย 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์
ปริมาณงานสอนปกติของอาจารย์ผู้นี้ คิดได้ดังนี้

$$\text{งานสอนระดับปริญญาตรี เท่ากับ } 3\text{TCH} \times 600\text{SCH/TCH} = 1800 \text{ SCH}$$

$$\text{งานสอนระดับประกาศนียบัตรชั้นสูงเท่ากับ } 3\text{TCH} \times 18\text{SCH/TCH} = 54\text{SCH}$$

$$\text{รวมเป็นงานสอนปกติทั้งหมด เท่ากับ } 6\text{TCH} \times 309\text{SCH/TCH} = 1854\text{SCH}$$

ในการคิดปริมาณงานเป็นหน่วย SCH นั้น เราถือว่า
งานบรรยาย 7.7 ครั้ง เป็นงานเท่ากับ 240 หน่วย ตาม
ตัวอย่างที่ 3 ในตารางที่ 2 ซึ่งเป็นงานสอนในระดับสูงกว่า
ปริญญาตรี แต่ต่ำกว่าปริญญาโท ผสมกับงานสอนระดับ
ปริญญาตรี

ถ้าหากว่าอาจารย์ผู้นี้มีนักศึกษาปริญญาโทและเอก
มาช่วยสอน ช่วยตรวจการบ้าน ตรวจกระดาษคำตอบ
ช่วยเจาะรูกระดาษเฉลย ช่วยทำบัญชีนักศึกษา ฯลฯ
รวมทั้งหมด 7 คนด้วยกัน เราก็อาจแปลงงานของนักศึกษา
ทั้ง 7 คนไปเป็นงานของอาจารย์ย่อมได้ โดยถืออัตราว่า
อาจารย์ประจำ 1 คน เท่ากับผู้ช่วยสอน 2 คน นักศึกษา
ผู้มาช่วยงาน 7 คน จะทำงานเท่ากับอาจารย์ประจำ 3.5
คน ต่อไปก็คิดหางานสอนปกติระดับปริญญาตรีของ
อาจารย์ 3.5 คนนี้ ไปหักจากงานสอนปริญญาตรี 600
คนนั้น ก็ได้งานสอนปกติของอาจารย์ล้วน ๆ ดังตาราง
ที่ 4 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4 การคิดปริมาณงานสอนปกติ (FTTE) ของอาจารย์เป็นหน่วย SCH ในกรณีที่มียังนักศึกษาปริญญาโท
หรือเอกมาช่วยสอน 7 คน

	FTTE
สอนระดับปริญญาตรี	$3\text{TCH} \times 600\text{SCH/TCH} = 1800 \text{ SCH}$
หักงานนักศึกษา 7 คน หรืออาจารย์ 3.5 คน	$\times 300\text{SCH/TCH} = 1050 \text{ SCH}$
∴ เหลือเป็นงานปกติ	750 SCH
สอนระดับปริญญาโทหรือเอก	$\frac{3\text{TCH}}{6\text{TCH}} \times 18\text{SCH/TCH} = 54 \text{ SCH}$
∴ รวมเป็นปริมาณสอนทั้งหมด	805 SCH
∴ มีงานเป็นหน่วย SCH/TCH โดยเฉลี่ย	134

ผลที่ได้จากตารางข้างบนนี้ ปริมาณงานหน่วย
SCH ของอาจารย์ประจำจะเป็น 3.4 เท่าของปริมาณ
เป้าหมายที่แสดงไว้ในตัวอย่างที่ 3 ตารางที่ 2

ในกรณีดังกล่าวนี้ มีเรื่องต้องตัดสินใจ 2 เรื่อง คือ

1. จะถือน้ำหนักของงานเป็นเท่าใด สำหรับนำมา
คิดหาปริมาณงานของอาจารย์ประจำวิชา และงานของ

อาจารย์ผู้ช่วยสอน ควรใช้น้ำหนักต่างกันหรือไม่ และการให้น้ำหนักดังกล่าวเหมาะสมด้วยเหตุผลหรือไม่ เพียงใด

2. ปริมาณงานทั้งหมดของอาจารย์ประจำ 805 หน่วย SCH นี้ ถือว่าหนักเบาหรือไม่เพียงใด

อย่างไรก็ดี การตัดสินใจปัญหา 2 ประการข้างบนนี้ ยังไม่เป็นที่ยุติแต่ประการใดในวงการศึกษาอุดมศึกษา นอกจากนี้ ยังไม่มีการคิดปริมาณงานของอาจารย์หรือพนักงานที่สอนทางวิทยุโทรทัศน์และทางไปรษณีย์กันเลย เพราะเห็นกันว่า การสอนด้วยเครื่องมือ หรือเทคโนโลยีชั้นสูงนี้ ต้องคิดกันอย่างละเอียดอ่อนเป็นพิเศษนั่นเอง

งานนอกเหนือจากงานของอาจารย์

งานที่กล่าวถึง ณ ที่นี้ หมายถึงงานที่ปวงที่ไม่ใช่ งานบรรยายของอาจารย์ อันได้แก่งานให้คำปรึกษาหรือแนะแนว งานปรับปรุงตนเอง งานช่วยบริหารที่ได้รับมอบหมาย ฯลฯ เหล่านี้ มีปัญหาการวัดที่ยุ่งยากมาก จึงไม่อาจหามาตรฐานการใดมาใช้คำนวณอย่างเหมาะสม

ได้ เท่าที่ทำกันอยู่ในปัจจุบันนี้ ก็เพียงแค่พยายามเทียบให้ใกล้เคียงกับงานสอนปกติของอาจารย์เท่านั้น ด้วยเหตุฉะนี้ การคำนวณหาปริมาณงานแท้จริงของอาจารย์ผู้มีงานทำหลายอย่างจึงคิดได้ยาก ถึงจะคิดได้ ก็เป็นปริมาณไม่ชัดเจนเหมือนงานสอน

งานของพนักงานหรือลูกจ้าง ที่ไม่ได้สอน

ในการคิดหาปริมาณงานของบุคลากรที่มิได้สอนย่อมทำได้เช่นเดียวกับงานสอนของอาจารย์ที่กล่าวมาแล้วนั้น โดยที่สถาบันการศึกษาต้องกำหนดมาตรฐานอันดับคุณภาพงานไว้ล่วงหน้า (prorating) และใช้อัตราเงินเดือนเป็นตัวกำหนดความหนักเบาของความรับผิดชอบมาเป็นน้ำหนักของงานของพนักงานประจำและลูกจ้างชั่วคราว เช่น พนักงานฝ่ายบริหาร ฝ่ายธุรการ ฝ่ายแนะแนว ฝ่ายกิจการนักศึกษา ฝ่ายการเงิน ฝ่ายทะเบียน และวัดผลการศึกษา ฯลฯ เป็นต้น

ประเภทงานต่าง เรียกชื่อตามภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทงาน	อักษรย่อฝรั่ง	ชื่องานเป็นภาษาอังกฤษ
งานจ้างประจำ เต็มเวลา	FTE	Full-time equivalent
งานสอนประจำ เต็มเวลา	FTTE	Full-time Teaching Equivalent
งานบริหารประจำ เต็มเวลา ซึ่งแบ่งกันทำ รับผิดชอบลดหลั่นกันลงไป	FTAE	Full-time Administration Equivalent
งานวิจัยประจำ เต็มเวลา ซึ่งอาจแบ่งเป็นชนิดมีทุนอุดหนุน และชนิดมหาวิทยาลัยอุดหนุน	FTRE	Full-time Sponsered Research Equivalent
งานบริการประชาชน เต็มเวลา ซึ่งมหาวิทยาลัยให้ไปช่วยงาน ภายนอก เช่น ช่วยชวาวนา ให้ การศึกษาผู้ใหญ่ ฯลฯ	FTPE	Full-time Public Service Equivalent
งานประจำอื่น ๆ เต็มเวลา เป็นงานที่ไม่ได้จัดอยู่ในประเภท ใด ๆ ข้างต้นนั้น เช่น เป็นกรรมการ เป็นประธานกรรมการ ฯลฯ	FTOE	Full-time 'Other' Equivalent

งานจ้างประจำ และหลักการจ้างประจำ (FTE)

ในสถาบันใด ๆ ก็ตาม อาจแบ่งงานออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภทคือ งานจ้างประจำ (FTE) และงานจ้างชั่วคราว (HTE) งานประจำยังมีจำแนกตามลักษณะการตัดสินใจและวิธีปฏิบัติว่ายากง่ายต่างกันเพียงใด การแบ่งประเภทงานเช่นนี้ เป็นที่นิยมกันมาก เพราะเห็นว่าง่าย และมองเห็นชัดดีพอสมควร

ผลรวมของงานทุกประเภทดังกล่าวนั้น จะเป็นปริมาณงานปกติของพนักงาน ที่มหาวิทยาลัยได้มอบหมาย ดังนี้ FTTE + FTAE + FTRE + FTPE + FTOE ถ้าหากว่ามีอัตราการใช้เวลาของแต่ละงานไว้แล้ว ก็จะสะดวกในการคำนวณปริมาณงานของบุคคล และของหน่วยงานได้อย่างยิ่ง ยิ่งกว่านั้น หากสถาบันได้มอบหมายงานเป็นสูตรนี้ ก็สามารถบอกได้ว่า งานใดเป็นงานของหน่วยงานของตน และงานใดเป็นงานของหน่วยงานอื่นใด โดยใช้อักษรย่อ DFTTE, DFTAE ฯลฯ กำกับงานที่เป็นงานของหน่วยงานของตน และใช้อักษรย่อ OFTTE, OFTAE ฯลฯ กำกับงานที่เป็นงานของหน่วยงานอื่น ซึ่งเราไปช่วยทำ

การวัดงานที่ไม่เกี่ยวกับงานสอน

นอกจากงานสอนแล้ว อาจารย์ยังต้องมีงานอื่น ๆ อีก ที่มหาวิทยาลัยมอบหมายให้ช่วยทำ ทั้งนี้ เพื่อจะได้ปฏิบัติงานภารกิจของสถาบันอุดมศึกษาให้ได้ครบถ้วนตามกฎหมาย การที่จะวัดได้ว่า อาจารย์ผู้ใด มีงานอื่น ๆ หนักเบา มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับอัตราการจัดสรรเวลาทำงานของงานตามประเภท และชนิดงานที่มอบหมายว่า ให้ทำแต่ละประเภทและชนิด เป็นร้อยละเท่าใด ของเวลาทำงานทั้งหมด และวิธีวัดที่เหมาะสมสำหรับวัดขนาดของงานดังกล่าว ทั้งนี้เพราะไม่อาจกำหนดความรับผิดชอบของอาจารย์ในส่วนงานนี้ให้ชัดเจนได้ทั้งหมด เมื่อไม่ได้ปริมาณทั้งหมดแล้ว การที่จะเทียบออกมาเป็นร้อยละ ยิ่งเป็นไปได้เลย

เคยมีบางสถาบันอุดมศึกษาพยายามวิเคราะห์งานรับผิดชอบของอาจารย์ เพื่อหาสูตรนับปริมาณงานของแต่ละคนออกมาเป็นตัวเลขให้ได้ เช่นว่า พยายามวัด

ปริมาณความพยายาม หรือวัดพลังงาน (effort) ที่ใช้สำหรับทำงานแต่ละอย่างว่าเป็นกี่หน่วยงาน แต่ก็ต้องมาพบปัญหาหัวพันหลักอีกว่า แต่ละจำนวนร้อยละของพลังหรือความพยายามนั้น เป็นปริมาณเท่าใด อะไรซึ่งบอกความหนักเบาของความพยายามนั้น ๆ ในที่สุด ก็มาลงเอยสรุปอย่างง่าย ๆ ว่า ให้คำนวณปริมาณงานที่ได้ระบุไว้ในสัญญาจ้าง พอมาถึงตอนนี้ ก็มีปัญหาอีกว่า หน้าที่ของอาจารย์ย่อมมีเพิ่มและลดลงได้ตามกาลเวลาประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่ง ยังไม่มีเครื่องมือวัดหรือมาตรฐานวัดขนาดของความรับผิดชอบบางประการ ดังนั้น ปริมาณเวลาก็ดี ขนาดของความพยายามก็ดี และขนาดของความรับผิดชอบ ย่อมใช้บอกปริมาณงานของอาจารย์ไม่ได้ด้วยตนเอง

วิธีวัดปริมาณงานดังกล่าวนี้ มีข้อดีตรงที่ว่า ไม่มีการเข้าชี้ให้อาจารย์แต่ละคนทำรายงานสัดส่วนของงานรับผิดชอบกับเวลาที่ใช้ทำว่าเป็นเท่าใด และถึงแม้ได้อัตราเวลาทำงานมา ก็ไม่มีความหมายแต่ประการใด มิหนำซ้ำ ยังเสี่ยงอันตรายที่จะได้ข้อมูลเท็จมาใช้อีกด้วย โดยธรรมชาติแล้ว อาจารย์มักจะไม่ว่างานได้ใช้เวลาทั้งหมดของตนไปเพื่องานใดบ้าง เพราะงานในหน้าที่มีมากมาย จนแทบไม่มีวันใดหรือสัปดาห์ใดเหมือนกันเลย ยิ่งกว่านั้น การที่จะบังคับให้อาจารย์ต้องทำรายงานการใช้เวลาของตนทุกวัน ย่อมเป็นไปได้ เพราะท่านมักจะถือว่า เวลาไม่เกี่ยวกับงานที่ท่านรับผิดชอบ

ถึงแม้ว่าอาจารย์ทุกคนทำรายงานให้ได้ และนำไปใช้ได้ก็จริง แต่ก็ยากที่จะนำไปเปรียบเทียบน้ำหนักความสำคัญของงานระหว่างอาจารย์แต่ละท่านได้ หากพยายามนำไปเปรียบเทียบแล้ว จะมีผลเป็นโทษมากกว่าเป็นคุณ กล่าวคือ หากมีอาจารย์พันคน ก็จะมีอัตราร้อยละเป็นพันเรื่อง เป็นพันเวลา และเป็นพันความพยายาม จึงไม่ทราบว่าจะถืออะไรเป็นมาตรฐานกันได้ในที่สุด ก็ประเมินผลงานไม่ได้ด้วยตนเอง

การใช้ข้อสัญญาเป็นมาตรวัด

งานหน้าที่รับผิดชอบของอาจารย์ตามที่ระบุไว้ในข้อสัญญาจ้างอาจเป็นเกณฑ์วัดปริมาณงานของอาจารย์แต่ละท่านได้ แต่อาจารย์จะต้องทำความเข้าใจข้อตกลง

เหล่านั้นให้ดีกว่า ถ้าเขารับงานสอน เขาควรได้รับประมวล การสอนของแต่ละภาคเรียนมาเป็นที่ยึดถือ หากในข้อ สัญญาระบุไว้ว่า ต้องสอนร้อยละ 50 ของเวลาทำงาน ก็หมายความว่า เขามีชั่วโมงบรรยายในระดับปริญญาตรี เป็น 6TCH ซึ่งคิดเป็นปริมาณงานเท่ากับ 400 หน่วย SCH ถ้าหากเขาต้องสอนประจำเต็มเวลา ก็หมายความว่า เขาต้องมีปริมาณงานทั้งหมดเป็น 2 เท่าของปริมาณนี้ หรือมีละนั้น ก็ต้องปรับภารกิจของเขาสมกับการกิจด้าน อื่น ๆ อีกให้เหมาะสม หรือตรงกับมาตรฐานอื่นใดที่ สถาบันได้กำหนดเอาไว้

สำหรับภารกิจอื่น ๆ ที่สถาบันมอบหมายให้ทำ นอกเหนือจากงานสอนว่า เป็นปริมาณเท่าใดจึงเหมาะสม ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของงานนั้น ๆ ส่วนงานอื่นที่ ต่อเนื่องจากงานสอน เช่น งานวัดผลการเรียน มักจะ ต้องเป็นไปตามความคิดเห็นของหลายฝ่าย อันได้แก่ ผู้ร่วมงาน อาจารย์อาวุโส และบางกรณี ก็มีผู้เชี่ยวชาญ และผู้บริหารระดับสูงมาร่วมให้ความคิดเห็นด้วย การ ประเมินผลงานวิจัยมักจะทำได้ยากมาก เพราะ ว่า ผลงาน วิจัยไม่เป็นผลผลิตแบบระบบโรงงานอุตสาหกรรมที่ สามารถบังคับให้ออกมาตรงตามตารางควบคุมงานได้ ดังใจ และประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัยก็ยังมองไม่เห็น เด่นชัดทันตา กว่าจะเห็นคุณค่าของสิ่งค้นพบนั้นได้ ก็ต้องคอยต่อไปอีกนานเท่านั้น

งานเกินกำลังกับสัญญาจ้าง

สิ่งที่ทำให้คณาจารย์พอใจการบริหารงานของ สถาบันอุดมศึกษา ส่วนมากจะเป็นงานที่คิดเป็นเงิน ซึ่งเป็นได้ทั้งงานภายในและภายนอกสถาบัน อันได้แก่ งานนอกเหนือจากงานประจำเต็มเวลาของตน ดังนั้น งานสอนภาคค่ำก็ดี งานให้คำปรึกษาที่ดี และงานออกไป ให้บริการประชาชนก็ดี เหล่านี้ล้วนเป็นงานที่มีปัญหา เรื่องเงินค่าตอบแทนทั้งสิ้น

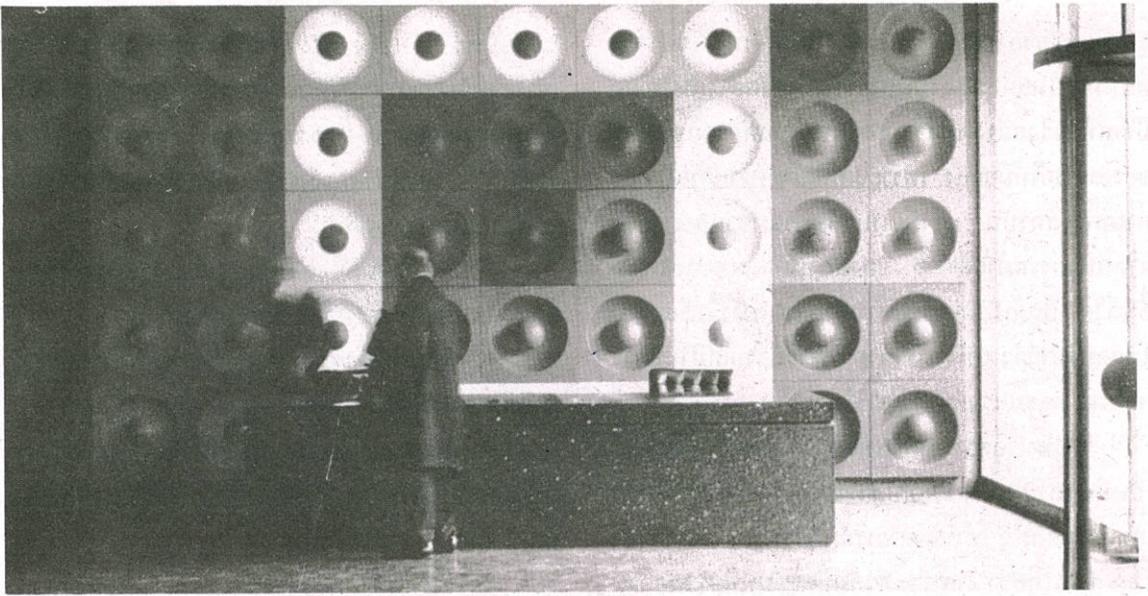
ปัญหาการควรได้เงินค่าตอบแทนพิเศษหรือไม่ เพียงใด มีข้อสมมุติฐานว่า งานใดที่คณาจารย์ทำในช่วงเวลานอกเวลาปฏิบัติงานปกติของตน ให้ถือเป็น งานส่วนตัวของเขา มิใช่ส่วนของผู้อื่นใดหรือของสถาบันใด ถ้าหากเขาสอนพิเศษนอกเวลาทำงาน เขาน่าจะได้รับ

การสนับสนุนจากสถาบันคู่สัญญาให้สอนของเขาไป และให้ถือว่าเป็นอิสรภาพทางวิชาการ เหมือนกับที่ สนับสนุนและอนุญาตให้เขาทำสวนครัวที่บ้านในตอน เย็น หรือให้เขาอ่านหนังสือหรือประชุมสัมมนาเกี่ยวกับ อาชีพครูของเขาที่บ้านหรือที่สมาคมอาชีพนั่นเอง ดังนั้น โอกาสที่เขาจะได้เงินตอบแทนพิเศษนี้ สถาบันควรยอม ให้เขาช่วยเอาไว้ เพื่อสนองความต้องการ "ได้งานทำ ได้เงิน หรือรางวัลจากงานอดิเรกของตน"

ในทัศนะที่ว่า "อาจารย์และพนักงานหรือลูกจ้าง ของมหาวิทยาลัยจะต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่หา- วิทยาลัยเท่านั้น การใช้เวลาเพื่อประโยชน์ส่วนตัว โดย มิได้รับอนุญาตจากอธิการบดี ถือว่าผิดวินัยร้ายแรง" ยังมีผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาถือกันอยู่ ทั้ง ๆ ที่มีการ ผ่อนผันกันอยู่ตามแต่กรณี กฎข้อบังคับข้อนี้มีปัญหา เกี่ยวกับ "เวลาอันเป็นสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย" นั้น หมายถึงเวลาอะไรกันแน่

ยังมีเกณฑ์บางประการสำหรับกำหนดผลงาน ของบุคลากรของมหาวิทยาลัยที่เห็นชัด ๆ ก็คือ ปริมาณ และคุณภาพของงานหรือบริการที่วิทยาลัยได้มาโดยจ่าย เงินเรื่องปริมาณงานและคุณภาพของงานนี้ก็เป็นปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสอนภาคค่ำ การควบคุมคุณภาพ ทำได้ยากหรือทำไม่ได้เลย เพราะอาจารย์ผู้สอนภาคค่ำ ทำการสอนเป็นส่วนเกินจากงานสอนประจำของตน เป็นงานหนักเกินกำหนด เรื่องสิทธิและศักดิ์ศรีของ นักศึกษาภาคค่ำก็เป็นปัญหา เพราะต้องบังคับให้เรียน จำนวนหน่วยกิตและให้มีคุณภาพเท่าเทียมกับของ นักศึกษาภาคปกติ ทั้ง ๆ ที่ระยะเวลาเรียนสั้นกว่า และการฝึกงานก็ไม่มี นอกจากนี้ งานบริการสังคมที่ดี การไปบรรยายวิชาการตามเชิญก็ดี ฯลฯ เหล่านี้จะถือเป็นงานปกติของอาจารย์ผู้สอนหรือไม่ ก็ยังเป็นปัญหาอยู่ แต่อย่างไรก็ดี งานทั้งปวงเหล่านี้สำหรับภาคค่ำ อาจารย์ ควรได้รับค่าตอบแทนเป็นพิเศษจึงจะยุติธรรม

ในกรณีที่อาจารย์ผู้หนึ่งสอนตั้งแต่ 2 สถาบันขึ้นไป ก็มักจะมีปัญหาเรื่องคุณภาพการสอนและเรื่องการค้า ค่าตอบแทน เพื่อมิให้เกิดปัญหาดังกล่าว สถาบันที่เชิญ อาจารย์ไปสอน ควรจะมีมาตรการควบคุมคุณภาพที่รัดกุม และควรจ่ายค่าตอบแทนในอัตราที่สถาบันเจ้าสังกัดของ



อาจารย์เคยจ่ายให้เป็นอย่างต่ำ

มีข้อคิดอีกอย่างหนึ่งเกี่ยวกับการมอบหมายงานพิเศษให้อาจารย์ช่วยทำนอกเหนือจากงานสอนปกติ คือ เรื่องความสามารถพิเศษด้านอาชีพของอาจารย์ เช่น งานวิจัย งานเป็นที่ปรึกษา และงานให้บริการแก่สังคม เป็นต้น ถ้าหากไม่มีเงินค่าตอบแทนเป็นพิเศษ ก็จะเป็นปัญหา คือ ต้องลดงานสอนประจำให้น้อยลงเป็นการชดเชยไป แต่ถ้าหากมีการจ่ายเงินเป็นค่าตอบแทน สถาบันจะต้องมีคำสั่งชัดเจน เพื่อมอบหมายงานนั้น ๆ มิฉะนั้นแล้ว จะมีปัญหาเรื่องฝ่ายการเงินจ่ายเงินประเภทนี้ไม่ได้

ในกรณีที่สถาบันเน้นหนักผลงานวิจัยของอาจารย์ ก็มีปัญหายู่ว่า งานวิจัยเป็นงานบังคับหรืองานอาสา หรืองานริเริ่มสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล ถ้าให้เป็นงานบังคับ ก็ควรมีเงินทุนอุดหนุนให้มากพอที่จะทำได้สำเร็จ โดยทำสัญญาผูกพันกับผู้อุปถัมภ์ และให้อาจารย์มีเวลาว่างพิเศษ หรือยกเว้นการปฏิบัติหน้าที่ปกติที่ผูกพันไว้กับสถาบันมาก่อนนั้น เพื่อมีเวลาไปทำการวิจัยนั้นสำเร็จตามสัญญา ถ้าไม่มีเงินทุนวิจัยให้ ก็ควรถือว่าเป็นงานอาสาหรือคิดริเริ่มสร้างสรรค์ส่วนบุคคลไป ไม่เป็นงานตามระบบบริหารแต่ประการใด

สัญญาจ้าง นำหนักเป้าหมาย และการแบ่งงาน

เมื่อมีเครื่องมือสำหรับกำหนดมาตรฐานสำหรับแบ่ง

งานในสถาบันครบแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ ใช้เครื่องมือเหล่านั้น มาสรรหาบุคลากรเข้ารับตำแหน่งหน้าที่ทำการสอน หรือทำการวิจัย โดยเฉพาะงาน หรือ ควบทั้งสองงาน

ในการคำนวณปริมาณงานของหน่วยงาน ต้องคิดปริมาณงานรับผิดชอบออกมาเป็นตัวเลขให้หมด เช่น เป็นหน่วย SCH ทั้งหมด TCH ทั้งหมด และ FTTE ทั้งหมด แล้วรวมกัน วิเคราะห์แปลงหน่วยต่าง ๆ ดังกล่าวให้ถือตามที่แสดงไว้ในตารางที่ 2 ซึ่งอาจเพิ่มจำนวนนักศึกษาขึ้น และลดชั่วโมงบรรยายลง เพื่อปรับให้ได้ปริมาณงานมาตรฐานก็ได้

ภารกิจ, กำลังใจของคณาจารย์, ค่าใช้จ่าย และคุณภาพ

สถาบันอุดมศึกษาโดยส่วนรวมแล้ว มีเอกลักษณ์ที่เด่นชัดอย่างหนึ่งคือ การคิดปริมาณงานในภารกิจของคณาจารย์เป็นหน่วย TCH/FTTE (จำนวนชั่วโมงบรรยายเทียบเท่าจำนวนชั่วโมงสอนประจำเต็มเวลา) และคิดหาความหนักเบาของภารกิจดังกล่าวด้วยวิธีเลขคณิตพื้นฐานธรรมดา

ที่ว่า ปริมาณงานในภารกิจการสอนคิดเป็นหน่วย TCH/FTTE กับหน่วย SCH/FTTE และเป็นกรณีนี้ ซึ่งคุณภาพการเรียนการสอนนั้น เป็นที่ยอมรับและนำไปใช้กันทั่วไปแล้ว ในการรับรองมาตรฐานวิชาการ หรือ การรับรองวิทยฐานะของหลักสูตรก็ยึดหน่วยนี้วัดปริมาณ

งานสอนของอาจารย์ ส่วนเรื่อง “หนัก-เบา” ของงานสอนนั้น ในแต่ละสถาบันอาจใช้มาตรวัดต่างกันได้ แต่มีข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งว่า สถาบันอาจลดภารกิจหน้าที่ของอาจารย์ให้น้อยลง เพราะถูกบีบบังคับจากภายในและภายนอกสถาบัน แรงบีบเหล่านี้ อาจมาจากคณาจารย์จากหน่วยงานฝ่ายต่าง ๆ ของสถาบัน และจากสถาบันอื่นก็ได้ เป็นต้น ตลาดแรงงานด้านวิชาการมักเรียกร้องให้ลดปริมาณเวลาทำงานของคณาจารย์ลง แต่มิได้มีการเคลื่อนไหวรุนแรงแต่ประการใด

ปัญหาเรื่องการลดภารกิจของอาจารย์ให้น้อยลงนี้เป็นปัญหาที่ผู้บริหารระดับสูงสุดของมหาวิทยาลัยต้องแบกหนักเป็น 2 เท่าของอาจารย์ เพราะต้องคิดแก้ปัญหา 2 ข้อ คือว่า ในภาวะสังคมปัจจุบันนี้มีแรงต่อต้านแรงบีบนี้เท่าใด และแรงบีบนี้แรงขนาดใด ถ้าหากคิดเรื่องเงินอย่างเดียวการแก้ปัญหาที่ง่ายขึ้น แต่ว่า มันไม่ใช่ปัญหาเรื่องเงินอย่างเดียว มันเป็นเรื่องพฤติกรรมบริโภค

ของมนุษย์ คือ เรื่อง “ยิ่งชูเอาเนื้อก้อนใหญ่ได้มากขึ้นเท่าใด ค่าของการปฏิบัติก็ยิ่งต่ำลงเท่านั้น” คำเปรียบเทียบกับนี้ตรงกับความจริงที่ว่า “ของที่ซื้อมาแล้ว ก็เหมือนกับได้มาเปล่า ๆ” นั่นหมายความว่า “ค่าของการปฏิบัติงานจะต่ำลงตามค่าของเงิน”

เป็นภาระหนักยิ่งสำหรับผู้บริหารระดับสูงต้องตัดสินใจเลือกเอาระหว่าง 2 ทางเลือก คือ

1. ประมาณค่าของงานด้วยวิธีการเทคโนโลยีให้มากที่สุดเท่าที่ปัญญาจะมี

2. ประมาณค่าของงานด้วยวิธีนี้เอง ไม่ต้องใช้กฎหรือเกณฑ์ใด ๆ ไม่ต้องใช้สูตรหรือวิธีการคำนวณใด ๆ เลย

อย่างไรก็ดี ก่อนที่จะใช้ดุลยพินิจของตนซึ่งขาดข้อปัญหาปริมาณงานของคณาจารย์ ผู้บริหารระดับสูงจะต้องพยายามใช้เทคนิคการตัดสินใจให้มากที่สุดเพื่อความแม่นยำและเฉียบขาด



การดำเนินคดี อย่างคนอนาถา

รวบรวมโดย อ.วิไลพร เจริญลาภอักษร
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ผู้ช่วยหัวหน้าสำนักงานช่วยเหลือ
ประชาชนทางกฎหมาย



ในการดำเนินคดีฟ้องในศาล ปกติคู่ความจะต้องเสียค่าธรรมเนียมให้ศาล ไม่ว่าจะเป็นในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ หรือ ศาลฎีกา ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 149 วรรคแรก กรณีที่คู่ความยากจนไม่มีเงินเสียค่าธรรมเนียมให้ศาล ก็อาจร้องขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาได้ ก่อนที่จะทราบหลักเกณฑ์ในการร้องขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถา จำเป็นต้องทราบถึงความหมายคำว่า “ค่าธรรมเนียม” เสียก่อน

“ค่าธรรมเนียมศาล” หมายถึง เงินซึ่งคู่ความหรือบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับคดีจะต้องเสียให้แก่ศาลและแก่เจ้าพนักงานของศาลแล้วแต่กรณี ซึ่งได้แก่ ค่าธรรมเนียม ตามตาราง 1 และ 2 ท้าย ป.วิ.พ. เช่น ค่าขึ้นศาล, ค่าคำขอ, ค่าคำร้อง, ค่าธรรมเนียมในการส่งเอกสาร, ค่าธรรมเนียมในการบังคับคดี จึงแบ่งออกได้เป็น

1. ค่าธรรมเนียมศาล
2. ค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดี

ค่าธรรมเนียมศาลนั้น ให้ชำระหรือนำมาวางศาล โดยวิธีปิดแสดมปีตามจำนวนที่ต้องปิดลงในคำคู่ความ, คำร้อง, ใบรับหรือเอกสารอื่น ๆ ส่วนค่าธรรมเนียมเจ้าพนักงานบังคับคดีนั้น กระทำโดยเจ้าพนักงานบังคับคดี หักค่าธรรมเนียมการบังคับคดี ไว้หลังจากจำหน่ายทรัพย์สินของลูกหนี้แล้ว ก่อนจ่ายเงินให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษา

ค่าธรรมเนียมศาล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ค่าขึ้นศาลตามตาราง 1 และ ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ตามตาราง 2 ท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มีหลายคนที่ถามถึงเรื่องค่าขึ้นศาล จึงขออธิบายความหมายดังนี้ ค่าขึ้นศาล คือเงินค่าธรรมเนียมที่ต้องเสียให้แก่ศาลในการยื่นคำฟ้องต่อศาล โดยเสียในเวลายื่นคำฟ้อง และปิดมาในคำฟ้องนั้น

การเสียค่าขึ้นศาล ต้องพิจารณาที่ประเภทของคดีกฎหมายแบ่งคดีออกเป็น

1. คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ เรียกอีกอย่างว่า "คดีมีทุนทรัพย์" ได้แก่ คดีที่มีคำขอเรียกร้องเงินหรือทรัพย์สินให้มาเป็นของโจทก์ ฉะนั้นทุนทรัพย์ในคดีก็คือ จำนวนเงินหรือราคาทรัพย์สินที่เรียกร้องในคดีนั่นเอง เช่น โจทก์ฟ้องขับไล่จำเลยออกจากที่ดิน จำเลยต่อสู้เรียกกรรมสิทธิ์ราคาที่ดินยอมเป็นทุนทรัพย์แห่งคดี หรือโจทก์ฟ้องเรียกเงินกู้จากจำเลย 100,000 บาท เงิน 100,000 นี้เป็นทุนทรัพย์แห่งคดี ซึ่งโจทก์ต้องเสียค่าขึ้นศาลตามจำนวนทุนทรัพย์ดังกล่าว คดีมีทุนทรัพย์ต้องเสียค่าขึ้นศาลตามจำนวนทุนทรัพย์ในอัตราดังต่อไปนี้

1. คำฟ้องในคดีที่มีทุนทรัพย์ทั่ว ๆ ไป ให้เสียอัตรา 2.50 บาทต่อทุกร้อยบาทแต่ไม่เกินกว่า 200,000 บาท

2. คำฟ้องที่ขอให้บังคับค่าชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการ ตามมาตรา 221 ให้เรียกค่าขึ้นศาลอัตรา 1 บาทต่อทุกร้อยบาท ตามจำนวนที่อนุญาโตตุลาการกำหนดไว้ในคำชี้ขาดแต่ไม่เกินกว่า 80,000 บาท

3. คำฟ้องขอให้บังคับจำนองหรือบังคับเอาทรัพย์สินจำนองหลุด ตามที่จำเลยให้การยอมรับโดยไม่มีข้อต่อสู้ ให้เรียกค่าขึ้นศาลอัตรา 1 บาทต่อทุกร้อยบาทตามจำนวนที่เรียกร้องแต่ไม่เกินกว่า 100,000 บาท

2. คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์ อันไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ เป็นคดีที่โจทก์ต้องขอความคุ้มครองคุ้มครองหลักฐานจากศาลหรือจะต้องเรียกร้องเอาจากจำเลยด้วยเหตุใด ๆ แต่คำขอของโจทก์นั้นไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ คือ มิได้พิพาทกันในเรื่องทรัพย์สิน,

มิได้เรียกให้ชำระค่าทรัพย์สินแต่อย่างไรเป็นคดีไม่มีข้อพิพาท คือ คดีที่มีคู่ความฝ่ายเดียวร้องขอต่อศาล เพื่อขอรับความคุ้มครองคุ้มครองหรือเพื่อบังคับตามสิทธิของตนที่มีอยู่ คดีประเภทนี้ให้เรียกค่าขึ้นศาล เรื่องละ 200 บาท เช่น คดีร้องขอเป็นผู้จัดการมรดก คดีร้องขอให้ศาลแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน โดยครอบครองปรปักษ์

3. คดีที่มีคำขอให้ปลดปล่อยทุกข์อันอาจคำนวณเป็นราคาเงินได้และไม่อาจคำนวณเป็นราคาเงินได้ รวมอยู่ด้วย เช่น คดีฟ้องขับไล่และเรียกค่าเสียหายเช่นนี้เรียกค่าขึ้นศาลตามจำนวนทุนทรัพย์ คือ ค่าเสียหายที่เรียกมาในฟ้องในอัตรา 2.50 บาท ต่อทุกร้อยบาท แต่ต้องไม่น้อยกว่า 200 บาท

4. คดีฟ้องให้ชำระค่าเสียหาย ค่าอุปการะเลี้ยงดูเงินปี เงินเดือน เบี้ยบำนาญ เงินบำรุงรักษา หรือเงินอื่น ๆ บรรดาที่ให้อำนาจกำหนดระยะเวลาในอนาคตให้คิดค่าขึ้นศาลในอนาคต 100 บาท แต่ถ้าในคดีนั้นมีคำขอให้ชำระหนี้ในเวลาปัจจุบันรวมอยู่ด้วย ให้คิดค่าขึ้นศาลสำหรับคำขอในข้อนี้เป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหาก

คำว่า "ค่าว่าราชการธรรมเนียม" คือจำนวนเงินซึ่งศาลสั่งให้คู่ความฝ่ายหนึ่งชำระให้แก่คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งเป็นการชดเชยให้แก่คู่ความฝ่ายนั้น สำหรับค่าใช้จ่ายที่ได้เสียไปในการเป็นความกัน ซึ่งกรณีความรับผิดชอบที่สุด สำหรับค่าว่าราชการธรรมเนียมในคดียอมตกลงอยู่แก่คู่ความฝ่ายที่แพ้คดีแต่ทั้งนี้ศาลอาจใช้ดุลพินิจเป็นอย่างอื่นได้ตามที่เห็นสมควร (มาตรา 161 วรรคแรก)

ถ้ามิได้ระบุค่าว่าราชการธรรมเนียมชนิดใดไว้โดยเฉพาะ ค่าว่าราชการธรรมเนียมนั้นให้รวมถึงค่าป่วยการพยาน ค่าทนายความ ค่าธรรมเนียมในการส่งเอกสารและบังคับคดี และค่าว่าราชการธรรมเนียมอื่น ๆ บรรดาที่กฎหมายบังคับให้เสีย (มาตรา 161 วรรค 2)

ประมวลกฎหมายพิจารณาความแพ่ง ได้บัญญัติถึงวิธีการที่ให้แก่คู่ความฝ่ายที่ยากจนสามารถเสนอคดีต่อศาลได้โดยได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม ซึ่งค่าธรรมเนียมที่คู่ความได้รับยกเว้นนี้ เฉพาะค่าธรรมเนียมที่จะต้องปิดแสดงบัญชีการเท่านั้น ส่วนค่าธรรมเนียมอื่น เช่น ค่าป่วยการและค่าพาหนะพยาน ค่าส่งหมาย ฯลฯ หากได้รับยกเว้นไม่ นอกจากนี้แล้วยังได้รับยกเว้น

เงินวงศาลตามมาตรา 229 ด้วย (เงินวงศาล คือ เงินค่าค่าธรรมเนียมที่ต้องใช้แก่ฝ่ายชนะคดีในศาลล่าง)

1. ผู้มีสิทธิขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถา

คู่ความ ซึ่งได้แก่ โจทก์ จำเลย และรวมถึงผู้ร้องสอด ซึ่งต้องปรากฏว่าคู่ความนี้เป็นคนยากจนไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียค่าธรรมเนียมได้ ถ้าผู้ขอเป็นโจทก์ต้องแสดงให้เห็นว่าคดีมีมูลที่จะฟ้องด้วย และในกรณีอุทธรณ์ฎีกาต้องแสดงให้เห็นว่า มีเหตุผลอันสมควรที่จะอุทธรณ์หรือ ฎีกา ตามมาตรา 155 วรรคแรกตอนท้าย

2. กำหนดเวลายื่นคำขอดำเนินคดีอย่างอนาถา ไม่มีกฎหมายบังคับว่าต้องยื่นเมื่อใดขอได้ทุกชั้นศาล ไม่ว่าจะในศาลชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์ หรือฎีกา หากคู่ความยากจนเมื่อใด ก็ขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาได้

ข้อสังเกต หากศาลอนุญาตตามคำขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาเมื่อไหร่ ก็ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมที่จะต้องเสียภายหลังศาลมีคำสั่งอนุญาตเท่านั้น สำหรับค่าธรรมเนียมที่เสียไปก่อนก็จะไม่ได้รับคืนแต่อย่างใด ตามมาตรา 157 วรรคแรก

3. วิธีการขอดำเนินคดีอย่างอนาถา

3.1 ยื่นคำขอโดยทำเป็นคำร้อง ต่อศาลชั้นต้นที่จะฟ้องหรือได้ฟ้องคดีไว้พร้อมกับคำฟ้อง คำฟ้องอุทธรณ์ คำฟ้องฎีกา คำร้องสอด หรือ คำให้การ ตามมาตรา 156 วรรคแรก

อนึ่ง คำร้องขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถานี้ไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมคำร้องแต่อย่างใด

3.2 ผู้ร้องต้องสาบานตัวให้คำชี้แจงว่า ตนไม่มีทรัพย์สินพอจะเสียค่าธรรมเนียมศาล

4. ใต้วงคำร้อง เมื่อยื่นคำขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาแล้ว ศาลจะสั่งอนุญาตทันทีไม่ได้ ต้องทำการใต้วงคำร้อง ขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาก่อน การใต้วงคำร้องนั้นศาลจะต้องทำการใต้วงพยานทั้งสองฝ่าย แล้วมีคำสั่งอนุญาตหรือยกคำขอเสียแล้วแต่จะพิจารณาเห็นสมควรการใต้วงต้องเป็นที่พอใจศาลตามหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

แพ่ง มาตรา 155 วรรค 1 คือ

1. ต้องปรากฏว่าผู้ขอเป็นคนยากจนไม่มีทรัพย์สินจะเสียค่าธรรมเนียมศาล
2. ถ้าผู้ขอเป็นโจทก์ต้องแสดงให้เห็นเป็นที่พอใจ ศาลด้วยว่าคดีของตนมีมูลที่จะฟ้องร้อง ถ้าเป็นกรณีอุทธรณ์หรือฎีกาต้องมีเหตุผลอันสมควรที่จะอุทธรณ์หรือฎีกาแล้วแต่กรณี

5. การมีคำสั่ง เมื่อใต้วงแล้ว ศาลจะมีคำสั่งอย่างไร ดังนี้

5.1 อนุญาตตามคำขอ คือ ยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลทั้งหมด

5.2 อนุญาตให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมเฉพาะบางส่วน

5.3 ยกคำขอ ในกรณี

- ก. ไม่เชื่อว่าโจทก์ยากจนจริง
- ข. เห็นว่าคดีโจทก์ไม่มีมูลที่จะฟ้องร้อง
- ค. ไม่เชื่อว่าโจทก์ยากจนจริง และเห็นว่าคดีของโจทก์ไม่มีมูลที่จะฟ้องร้อง

5.4 คำสั่งอนุญาตให้ดำเนินคดีอย่างคนอนาถาถึงที่สุด อุทธรณ์ฎีกาต่อไปไม่ได้ตามมาตรา 156 วรรคสาม

5.5 กรณีผู้ได้รับอนุญาตให้ดำเนินคดีอย่างคนอนาถาตายผู้เข้ามาเป็นคู่ความแทน ก็มีสิทธิดำเนินคดีอย่างคนอนาถาต่อไป แม้ว่าผู้เข้ามาเป็นคู่ความแทนจะมีฐานะดีก็ตาม เพราะถือว่าเป็นการเข้ามาแทนคู่ความเดิมในฐานะเดียวกัน ไม่ใช่เข้ามาในฐานะส่วนตัว

5.6 ถ้าศาลมีคำสั่งให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมเฉพาะบางส่วนหรือยกคำขอเสียทั้งหมด ผู้ขอมีทางเลือก 2 ประการคือ

ก. ยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นให้พิจารณา คำขอนั้นใหม่ เพื่ออนุญาตให้ตนนำพยานหลักฐานมาแสดงเพิ่มเติมว่าเป็นคนยากจนจริง ตามมาตรา 146 วรรค 4

ข้อสังเกต ถ้าศาลยกคำขอเพราะคดีของโจทก์ไม่มีมูลที่จะฟ้องร้องจึงไม่มีประเด็นเรื่องเป็นคนยากจนหรือไม่ โจทก์จึงไม่มีโอกาสที่จะขอให้พิจารณาคดีใหม่

ข. อุทธรณ์คำสั่งศาลชั้นต้นต่อศาลอุทธรณ์ ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ศาลสั่งยกคำขอ ไม่ว่าศาลจะยกคำขอเพราะเหตุใด

ข้อสังเกต ถ้าใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งแล้ว คำสั่งศาลอุทธรณ์จะเป็นที่สุดตามมาตรา 156 วรรค 5 ผู้ขอจะกลับไปใช้สิทธิ ขอให้พิจารณาคำขอใหม่ไม่ได้

6. การดำเนินคดีอนุญาโตในชั้นอุทธรณ์และฎีกา

กรณีที่อยู่ความใช้สิทธิอุทธรณ์หรือฎีกา ซึ่งจะต้องเสียค่าธรรมเนียมในการอุทธรณ์หรือฎีกา และจะต้องเสียค่าธรรมเนียมแทนคู่ความอีกฝ่ายด้วย กรณีเช่นนี้ก็สามารถขออุทธรณ์หรือฎีกาอย่างคนอนาถาได้อีก

6.1 แม้จะเคยได้รับอนุญาตให้ฟ้องคดีอย่างคนอนาถาในศาลชั้นต้นมาแล้วในชั้นอุทธรณ์ก็ต้องขออุทธรณ์อย่างคนอนาถาต่อไป ซึ่งต้องยื่นอุทธรณ์เข้ามาด้วย โดยในคำร้องนั้นต้องระบุว่า คดีมีเหตุอันสมควรอุทธรณ์หรือฎีกา

6.2 หากเพิ่งจะมาขออนุญาโตในชั้นอุทธรณ์หรือฎีกา ก็จะต้องมีการไต่สวนเช่นเดียวกันที่กระทำในศาลชั้นต้น คือ

1. ไต่สวนในข้อยกจน และ
2. มีเหตุอันสมควรที่จะอุทธรณ์หรือฎีกา

ด้วย

หมายเหตุ จะต้องกล่าวในคำร้องว่า ขอยกเว้นค่าธรรมเนียมอะไรบ้าง และต้องมีการสาบานด้วย

7. ถ้าปรากฏว่าผู้ขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถามีทรัพย์สิน

7.1 ถ้าผู้ขอมีทรัพย์สินพอเสียค่าธรรมเนียมอยู่แล้วก่อนยื่นคำขออนุญาโตและมายื่นคำขอดำเนินคดีอย่างคนอนาถาสาบานตนว่ายากจนไม่มีเงินเสียค่าธรรมเนียม ถ้าศาลไต่สวนแล้วเชื่อจึงสั่งอนุญาตให้ผู้ขอดำเนินคดีอนุญาโตได้ ผู้ขอจะมีความผิดฐานละเมิดศาลตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 31(2) และ ฐานเบิกความเท็จ

7.2 ถ้าปรากฏว่าผู้ขออนุญาโตมีทรัพย์สินขึ้นมาในระหว่างพิจารณา คดี ยื่นคำขออนุญาโตไว้แล้วมีทรัพย์สินขึ้นก่อน ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดี ตาม ป.วิ.แพ่ง มาตรา 159 วรรค 1 ให้ศาลมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์

นั้นทั้งหมดหรือบางส่วนไว้รอคำวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม ดังนี้

ก. ถ้าศาลเห็นว่าควรชี้ขาดค่าฤชาธรรมเนียมให้เป็นพับทั้งสองฝ่ายให้ศาลมีคำสั่งให้เอาชำระค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้ขออนุญาโตได้ยกเว้นจากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ นั้นตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร ตาม มาตรา 159 วรรค 2

ข. ถ้าศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือบางส่วนแทนผู้ขออนุญาโตให้ศาลมีคำสั่งให้คู่ความฝ่ายนั้นชำระค่าฤชาธรรมเนียมต่อศาลในนามของผู้ขออนุญาโต แต่ถ้าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งนั้นไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง ให้ศาลเอาชำระค่าฤชาธรรมเนียมจากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดไว้ ตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร (มาตรา 159 วรรค 3)

ค. ถ้าศาลเห็นว่าผู้ขอดำเนินคดีอนุญาโตจะต้องชำระค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมดหรือบางส่วนแทนคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งให้ศาลมีคำสั่งให้เอาชำระค่าฤชาธรรมเนียมนั้นจากทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดนั้น โดยชำระค่าฤชาธรรมเนียมของอีกฝ่ายหนึ่งก่อน หากมีเหลือจึงเอาชำระค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้ขออนุญาโตได้ยกเว้นนั้นตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร (มาตรา 159 วรรค 4)

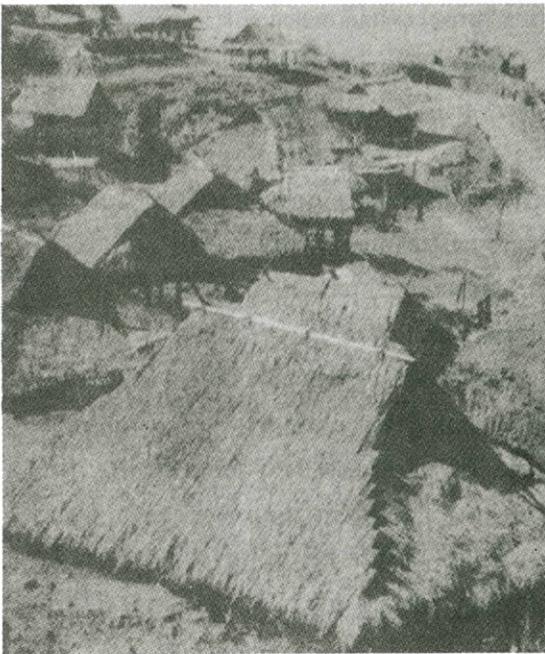
8. ความรับผิดชอบในค่าฤชาธรรมเนียม

เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับอนุญาตให้ดำเนินคดีอย่างคนอนาถา และศาลเห็นว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง จะต้องรับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมทั้งหมด หรือแต่บางส่วนของคู่ความทั้งสองฝ่าย ศาลมีอำนาจพิพากษาในเรื่องค่าฤชาธรรมเนียม โดยสั่งให้คู่ความฝ่ายนั้นชำระต่อศาลในนามของผู้ขอดำเนินคดีอนุญาโตซึ่งค่าฤชาธรรมเนียมที่ผู้ขออนุญาตนั้นได้รับยกเว้นทั้งหมด หรือแต่บางส่วนตามที่เห็นสมควร ตามมาตรา 158

กรณีปกติแล้วค่าฤชาธรรมเนียมเป็นการใช้แก่คู่ความมิใช่ให้แก่ศาล เป็นกรณีการชดเชยค่าฤชาธรรมเนียมที่คู่ความได้ชำระไปแล้ว แต่เรื่องการดำเนินคดีอนุญาโตไม่ได้ชำระค่าธรรมเนียมให้ศาล จึงให้คู่ความอีกฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบค่าฤชาธรรมเนียมแทน โดยชำระให้ศาลแทนผู้ขออนุญาโต

การครอบครอง ปรักษ์

โดยอาจารย์พจนารถ เหลืองประเสริฐ
อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
หัวหน้าสำนักงานช่วยเหลือ
ประชาชนทางกฎหมาย



นับแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ที่อยู่อาศัยอันได้แก่ บ้านและที่ดินได้ถูกจัดลำดับความสำคัญเป็นปัจจัยอันจำเป็นในชีวิตมนุษย์ ซึ่งจะต้องพยายามวางแผนและรักษาไว้ชั่วลูกหลาน การครอบครองปรักษ์ที่ดินโดยผู้อื่นซึ่งมิใช่เจ้าของกรรมสิทธิ์แท้จริง ก็เป็นหนทางหนึ่งที่จะทำให้เจ้าของที่ดินเดิมต้องสูญเสียกรรมสิทธิ์ในที่ดินนั้นได้หากท่านเป็นผู้หนึ่งที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินซึ่งอยู่ไกลหูไกลตาไม่ว่าจะเป็นในกรุงเทพหรือในชนบทห่างไกล จะเนื่องจากความจำเป็นใด ๆ ก็ตาม พึงระมัดระวังปัญหาการสูญเสียกรรมสิทธิ์บ้านและที่ดินโดยการครอบครองปรักษ์ให้จงหนัก

หลักเกณฑ์การครอบครองปรักษ์ได้บัญญัติไว้ ไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1382

มาตรา 1382 บัญญัติว่า “บุคคลใดครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่นไว้โดยความสงบและโดยเปิดเผยด้วยเจตนาเป็นเจ้าของ ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลาสิบปี ถ้าเป็นสังหาริมทรัพย์ได้ครอบครองติดต่อกันเป็นเวลาห้าปีไซ้ ท่านว่าบุคคลนั้นได้กรรมสิทธิ์”

ข้อสังเกต

1. การครอบครองปรักษ์เป็นการแย่งกรรมสิทธิ์



มิใช่การแย่งสิทธิครอบครอง ฉะนั้นทรัพย์ที่จะถูกครอบครองปรักษีต้องเป็นทรัพย์ที่เจ้าของเดิมมีกรรมสิทธิ์อยู่แล้ว สำหรับสังหาริมทรัพย์คือทรัพย์ที่อาจขนเคลื่อนย้ายได้โดยคงสภาพเดิมไม่เสียรูปทรง เช่น ข้าว โต๊ะ แหวน ฯลฯ มีหลักว่าผู้ใดเป็นเจ้าของผู้นั้นย่อมมีกรรมสิทธิ์ แต่หากเป็นอสังหาริมทรัพย์ เช่น ที่ดินต้องเป็นที่ดินที่มี โฉนด หรือตราจองเท่านั้น จึงจะถูกครอบครองปรักษีได้ หากที่ดินเดิมมีเพียง ส.ค. 1 หรือ น.ส. 3 หรือเป็นที่ดินมือเปล่าไม่มีหนังสือสำคัญ ซึ่งเจ้าของที่ดินเดิมยังมีเพียงสิทธิครอบครองเท่านั้น ผู้อื่นจะครอบครองนานเพียงใดก็ไม่อาจได้กรรมสิทธิ์ แต่อาจแย่งการครอบครองได้โดยใช้เวลาเพียงหนึ่งปีเท่านั้นตามมาตรา 1375

2. อนึ่งมีทรัพย์สินบางประเภทที่ไม่อาจมีผู้ใดแย่งกรรมสิทธิ์โดยการครอบครองปรักษีได้ เพราะมีกฎหมายคุ้มครองไว้ชัดเจน ได้แก่

1. สาธารณะสมบัติของแผ่นดินรวมถึงทรัพย์สินของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์ หรือสงวนไว้เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ชายหาด สวนสาธารณะ เรือรบ อาวุธ เป็นต้น ตามมาตรา 1304 และ มาตรา 1306

2. ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้ไถนกินหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดิน โดยประการอื่น ตามกฎหมายที่ดิน มาตรา 1334

3. ที่วัดที่ธรณีสงฆ์ ตามพ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 34

4. ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ตามพ.ร.บ. จักรเย็บทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ พ.ศ. 2479 มาตรา 7 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2491

มีปัญหาน่าคิดว่านิติบุคคลจะครอบครองปรักษีเพื่อแย่งกรรมสิทธิ์ได้หรือไม่ซึ่งเป็นไปตามคำพิพากษาฎีกาที่ 239/2514 แต่ถ้าเป็นนิติบุคคลประเภทห้างหุ้นส่วนบริษัทต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของห้างหุ้นส่วนบริษัทด้วยว่าสามารถครอบครองปรักษีได้หรือไม่

ฎีกาที่ 239/2514

มีสยัคอิสลามอาจได้กรรมสิทธิ์ ตามมาตรา 1382 ได้ แต่ต้องนับการครอบครองตั้งแต่วันที่เป็นนิติบุคคลเป็นต้นไป

ความหมาย

การครอบครองปรักษีหมายถึงการเข้ายึดถือครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้อื่นโดยความสงบ เปิดเผย และด้วยเจตนาเป็นเจ้าของทรัพย์นั้นและเป็นการครอบครองติดต่อกันตลอดมาเป็นเวลาตามที่กฎหมายกำหนด สุดแต่ลักษณะและประเภทของทรัพย์ว่าจะต้องใช้เวลาเพียงใด โดยหลักแล้วถ้าเป็นสังหาริมทรัพย์ต้องใช้เวลาค่ำปี ส่วนอสังหาริมทรัพย์ต้องใช้เวลาสิบปี โดยต้องครอบครองติดต่อกันทุกวัน แต่ถ้าเป็นที่นาเพียงทำนาปีละหนึ่งครั้งก็ถือว่ายึดถือครอบครองแล้ว ถ้าทำนาเพียงปีละหนึ่งครั้งติดต่อกันสิบปี ก็อาจได้กรรมสิทธิ์โดยการครอบครองปรักษี ทั้งนี้เป็นไปตามหลักเกณฑ์มาตรา 1382

อนึ่งน่าสังเกตว่าลักษณะการยึดถือครอบครองนั้นผู้ครอบครองปรักษีอาจมอบหมายให้ผู้อื่นครอบครองแทนก็ได้ เช่นนายจ้างให้ลูกจ้างทำสวนทำนาแทนพ่อให้ลูก ๆ เพาะปลูกเลี้ยงสัตว์แทน แต่การครอบครองจะต้องเป็นการเข้ายึดถือทรัพย์นั้นด้วย เช่น ตามคำพิพากษาฎีกา 2077/2497

ฎีกาที่ 2077/2497

การที่สิ่งก่อสร้างในที่ดินแปลงหนึ่งเอนรุกลงเข้าไปในที่ดินของผู้อื่นนั้นมิใช่เป็นการครอบครองที่ดินของผู้อื่น ฉะนั้นเจ้าของที่ดินที่สิ่งปลูกสร้างของตนรุกลงเข้าไปจะ

อ้างการครอบครองปรปักษ์เอาที่ดินนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของตนมิได้

สำหรับการครอบครองโดยสงบนั้นหมายถึง มิได้ถูกแจ้งความฐานบุกรุกหรือถูกฟ้องร้องในทางแพ่งทางอาญา แต่ถ้าเพียงได้เตียงเล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ยังถือว่าเป็นการครอบครองโดยสงบได้ เช่น ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 772/2505

ฎีกาที่ 772/2505

การครอบครองทรัพย์สินผู้อื่นโดยความสงบตามมาตรา 1382 นั้น หมายถึงครอบครองอยู่ได้โดยไม่ถูกจำกัดให้ออกไปหรือไม่ให้ฟ้องร้อง เพียงแต่ได้เตียงสัทกัน ยังไม่หมายถึงไม่สงบ

ส่วนการครอบครองโดยเปิดเผยนั้นหมายถึง กระทำการยึดถือทรัพย์สินด้วยเจตนาเป็นเจ้าของ เป็นปกติวิสัยอย่างสมภาคภูมิ ไม่ต้องหลบซ่อนใคร เช่นผู้ซื้อที่ดินมีโฉนดโดยไม่ได้ทำสัญญาซื้อขายให้ถูกต้อง ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1808/2500

ฎีกาที่ 1808/2500

ชายที่มีโฉนดเป็นที่รก ได้มอบโฉนดที่ดินให้ผู้ซื้อผู้ซื้อเข้าตัดฟันเก็บพืชรากและให้คนเช่าเก็บพืชรากชาย ถือได้ว่าผู้ซื้อเข้าครอบครองแล้ว เมื่อล่วงเลยมา 40 ปี ผู้ซื้อได้กรรมสิทธิ์

ต้องมีเจตนาเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นด้วยเป็นการยึดถือครอบครองเพื่อตนเอง ทั้งนี้อาศัยพฤติการณ์เป็นเรื่อง ๆ ไป แต่ถ้าเป็นเรื่องลูกหนี้ให้เจ้าหนี้ยึดที่ดินทำกินต่างดอกเบ็ช หรือผู้จะซื้อครอบครองที่ดินที่จะซื้อถือว่าเป็นการครอบครองแทนผู้อื่นเสมอวันแต่จะเข้ามาตรา 1381 เรื่องการบอกกล่าวเปลี่ยนแปลงการยึดถือ เช่น ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1915/2520

ฎีกาที่ 1915/2520

สัญญาจะซื้อขายที่ดินแล้วผู้ซื้อเข้าครอบครองที่ดินนั้น เป็นการครอบครองโดยอาศัยสิทธิของผู้ขายตามสัญญาจะซื้อขายเป็นการยึดถือแทนไม่ได้กรรมสิทธิ์โดยอายุความ

ข้อยกเว้นตามมาตรา 1383 และมาตรา 1384

มาตรา 1383 บัญญัติว่า “ทรัพย์สินอันได้มาโดยการกระทำผิดนั้นท่านว่าผู้กระทำผิดหรือผู้รับโอนไม่สุจริตจะได้กรรมสิทธิ์ โดยอายุความก็แต่เมื่อพ้นกำหนดอายุความอาญาหรือพ้นเวลาที่กำหนดไว้ในมาตราก่อน ถ้ากำหนดโทษยาวกว่า ท่านให้ใช้กำหนดนั้น”

ข้อยกเว้นในมาตรา 1383 เป็นเรื่องการได้ทรัพย์สินมาโดยผิดกฎหมายโดยไม่สุจริตระยะเวลาครอบครองปรปักษ์จะเป็นไปตามมาตรา 1382 คือตัวเป็นสังหาริมทรัพย์ต้องครอบครองครบห้าปี ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ต้องครอบครองครบสิบปีและเป็นไปตามมาตรา 1383 คือ ครอบครองจนกว่าจะพ้นอายุความฟ้องร้องในคดีอาญาสุดแต่ที่กำหนดระยะเวลาใดจะยาวกว่ากัน เช่นได้การครอบครองโดยการปล้นเข้ามา แม้กรณีจะเป็นสังหาริมทรัพย์ซึ่งปกติถ้าครอบครองโดยสุจริตจะใช้เวลาเพียงห้าปีเมื่อไม่สุจริตต้องครอบครองจนกว่าจะพ้นอายุความฟ้องร้องในคดีอาญาสำหรับความผิดฐานนั้น ๆ คือยี่สิบปีกรณีบุกรุกที่ดินก็เช่นกัน

มาตรา 1384 บัญญัติว่า “ถ้าผู้ครอบครองขาดยึดถือทรัพย์สินโดยไม่สมัครใจและได้คืนภายในเวลาปีหนึ่งนับตั้งแต่วันขาดยึดถือ หรือได้คืนโดยฟ้องคดีภายในกำหนดนั้นไซ้ ท่านมิให้ถือว่าการครอบครองสะดุดหยุดลง

สำหรับข้อยกเว้นในมาตรา 1384 เป็นกรณีที่ผู้ครอบครองปรปักษ์ขาดการยึดถือทรัพย์สินโดยไม่สมัครใจ เช่น เกิดเหตุสุดวิสัยต่าง ๆ เช่น ฝนแล้ง น้ำท่วม หรือโรคระบาด หรือ เป็นกรณีถูกแย่งการครอบครอง หรือถูกต้องโทษจำคุก และผู้ครอบครองคนเดิมได้กลับเข้าครอบครองต่อภายใน 1 ปี นับแต่ขาดการยึดถือโดยไม่สมัครใจ หรือได้ฟ้องคดีเรียกเอาการครอบครองคืนภายใน 1 ปีและศาลพิพากษาให้ผู้ครอบครองคนเดิมชนะคดี เช่นนี้ผู้ครอบครองปรปักษ์คนเดิมมีสิทธินับเวลาช่วงที่ขาดการยึดถือโดยไม่สมัครใจ รวมเข้าไปกับระยะเวลาที่เข้าครอบครองตามปกติได้ด้วย แต่ถ้าเป็นการขาดการครอบครองโดยสมัครใจ เช่นไปบวชเป็นพระอยู่ 6 เดือน เช่นนี้ถือว่าต้องตั้งต้นนับระยะเวลาครอบครองปรปักษ์ใหม่เมื่อสึกออกมารวมครอบครองต่อ เพราะ

การครอบครองเดิมได้สิ้นสุดไปแล้ว กรณีมีการขาดการครอบครองโดยไม่สมัครใจน่าสงสัยจะต้องกลับมาครอบครองต่อจึงได้กรรมสิทธิ์ เช่นครอบครองที่ดิน 9 ปี 6 เดือน ถูกศาลสั่งจำคุก 6 เดือน ก็ยังไม่ได้กรรมสิทธิ์ ต้องกลับมาครอบครองต่ออีกอย่างน้อย 1 วัน จึงได้กรรมสิทธิ์

การโอนการครอบครองตามมาตรา 1385

กรณีการโอนการครอบครองแก่กันนั้นย่อมกระทำได้เช่นผู้ครอบครองปรปักษ์ซึ่งครอบครองมายังไม่ครบกำหนดเวลาตามกฎหมายแต่ได้โอนการครอบครองให้ผู้อื่นอาจโดยการซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ หรือรับมรดก เป็นต้น ดังนี้มาตรา 1385 ให้สิทธิผู้รับโอนที่จะนับเวลาซึ่งผู้โอนครอบครองอยู่ก่อนนั้นรวมเข้ากับเวลาครอบครองของตนก็ได้ แต่พึงสังเกตว่า การแย่งการครอบครองและการสละการครอบครองโดยละทิ้งไปเฉย ๆ ไม่ถือเป็นการโอนการครอบครอง สำหรับการโอนการครอบครองนี้ถ้ามีข้อบกพร่องในระหว่างการครอบครองของผู้โอน ข้อบกพร่องนั้นย่อมเป็นผลเสียแก่ผู้รับโอนด้วย เช่นเดิมเป็นที่ดินของ ก. แต่ ข. มาครอบครองเป็นปรปักษ์ต่อ ก. เป็นเวลา 6 ปีแล้ว ต่อมา ข. ต้องโทษจำคุก 2 ปี เมื่อพ้นโทษแล้ว ข. กลับมาครอบครองต่อใหม่อีก 4 ปีแล้ว ข. โอนการครอบครองให้ ก. เช่นนี้ ก. นับเวลาการครอบครองของ ข. ได้ เพียง 4 ปีเท่านั้น ตามมาตรา 1384 และ มาตรา 1385

หากมีการโอนการครอบครองทรัพย์สินไปขณะที่ผู้ครอบครองปรปักษ์ที่ดินคนแรกยังครอบครองไม่ครบ 10 ปี การนับเวลาการครอบครองปรปักษ์ก็ไม่ต้องตั้งต้นนับปีที่ 1 ใหม่ ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินทางทะเบียน ผู้รับโอนจากผู้ครอบครองปรปักษ์คนแรกสามารถนับเวลาการครอบครองต่อไปได้เลย โดยรวมปีการครอบครองทรัพย์สินของผู้ครอบครองปรปักษ์คนแรกเข้าไปด้วยทั้งนี้ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1088/2519

ฎีกาที่ 1088/2519

การนับระยะเวลาครอบครองติดต่อกันตามมาตรา 1382 ถือเอาระยะเวลาครอบครองของฝ่ายผู้ครอบครอง

เท่านั้น ไม่ต้องพิจารณาถึงตัวเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ที่ถูกครอบครองว่าจะได้อินกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์นั้นให้แก่ผู้ใดหรือไม่ ทั้งไม่จำเป็นต้องถือเอาทางฝ่ายเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ แต่ละคนที่รับโอนกรรมสิทธิ์มาเป็นเกณฑ์ในการเริ่มนับระยะเวลาใหม่ทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนตัวเจ้าของ

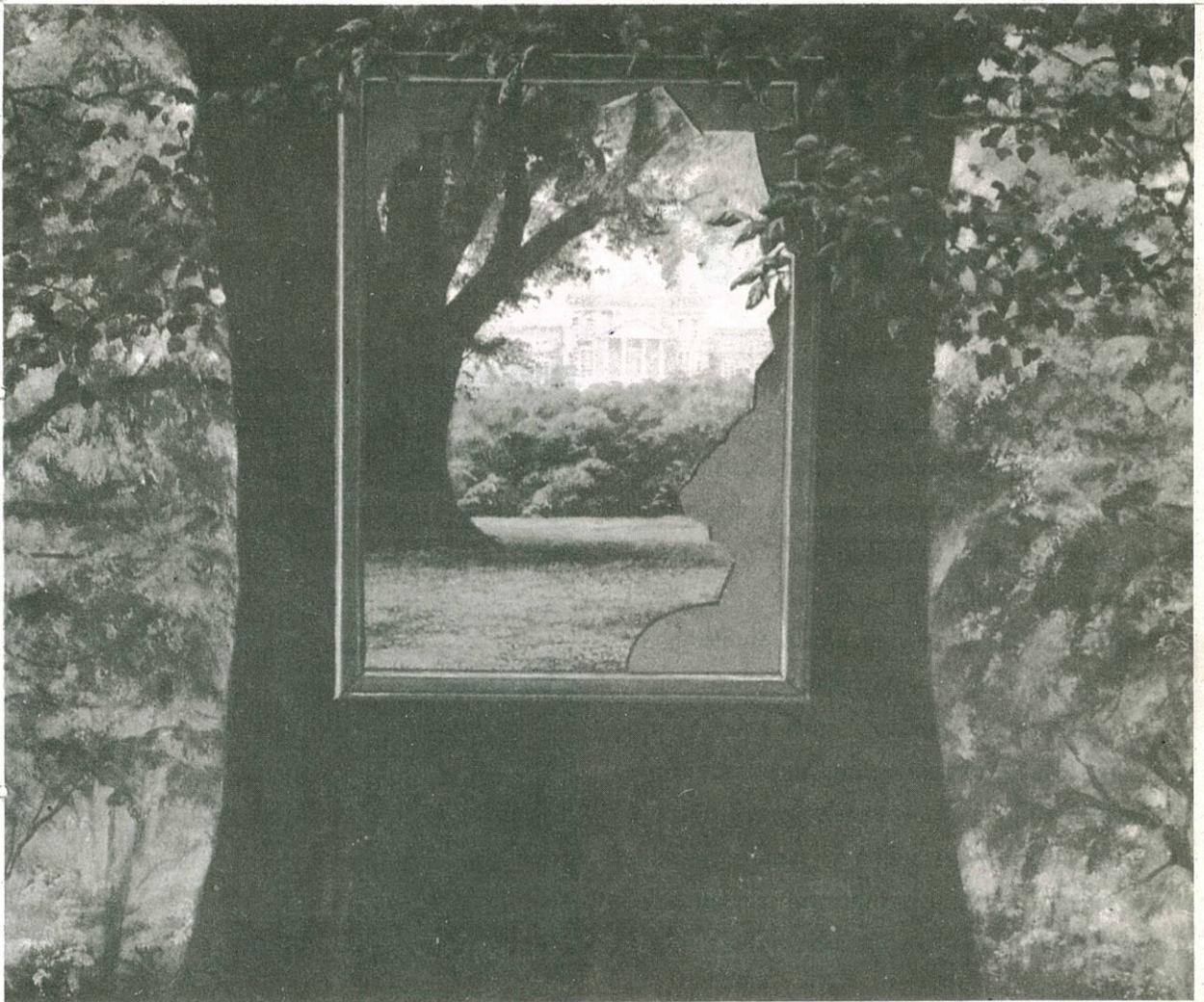
วิธีแก้ไขของผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ทางทะเบียนจากเจ้าของเดิม ตามมาตรา 1299 วรรคสอง

มาตรา 1299 วรรคสองบัญญัติว่า “ถ้ามีผู้ได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพย์สินอื่นเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์โดยทางอื่นนอกจากนิติกรรมสิทธิของผู้ได้มานั้น ถ้ายังมีได้จดทะเบียนไซ้ร้ ท่านว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนไม่ได้ และสิทธิอันยังมีได้จดทะเบียนนั้นมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้ได้สิทธิมาโดยเสียค่าตอบแทนและโดยสุจริต และได้จดทะเบียนสิทธิโดยสุจริตแล้ว”

มาตรา 1299 วรรคสองเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองบุคคลภายนอกผู้รับโอนกรรมสิทธิ์ทางทะเบียนจากเจ้าของเดิมที่ถูกครอบครองปรปักษ์ โดยสุจริตเสียค่าตอบแทน และจดทะเบียนสิทธิโดยสุจริต สิทธิของผู้ครอบครองปรปักษ์ก็ไม่อาจใช้ยื่นผู้รับโอนได้ การครอบครองปรปักษ์ที่มีอยู่ก่อนจึงสิ้นไป เมื่อเป็นดังนี้ผู้ครอบครองปรปักษ์ต้องเริ่มต้นนับการครอบครองปรปักษ์ต่อเจ้าของคนใหม่เป็นปีที่ 1 ใหม่อีก

วิธีแก้ไขของเจ้าของกรรมสิทธิ์คนเดิมที่ถูกครอบครองปรปักษ์

เจ้าของกรรมสิทธิ์คนเดิมจะต้องพิจารณาว่าระยะเวลาที่ถูกครอบครองปรปักษ์ครบห้าปี หรือสิบปีตามแต่ประเภททรัพย์สินหรือยัง ถ้าถูกครอบครองปรปักษ์ยังไม่ครบระยะเวลาดังกล่าวเลย ก็สามารถทำการแก้ไขได้โดยรีบฟ้องขับไล่ผู้ครอบครองปรปักษ์เสียก่อนที่จะครบระยะเวลาดังกล่าวหากทรัพย์สินนั้นเป็นอสังหาริมทรัพย์อื่นก่อนฟ้องท่านเจ้าของที่ดินทั้งหลายอาจใช้ขั้นตอนการดำเนินการขับไล่ด้วยการออกโนติสขับไล่ก่อนแล้วไปแจ้งความทางสถานีตำรวจท้องที่ ที่ที่ดินอยู่ในเขต



พร้อมทั้งขอกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจไปช่วยเจรจาก่อน อาจเป็นหนทางที่คิดขบไล่ของท่านสำเร็จรวดเร็วโดยเสีย ค่าใช้จ่ายน้อยที่สุดก็ได้ หากไม่สำเร็จจึงใช้วิธีฟ้องขับไล่ ต่อศาลแพ่งหรือศาลจังหวัดแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เมื่อถึง ขั้นตอนบังคับคดีท่านต้องให้ทนายดำเนินการยึดอายัด ทรัพย์สินของผู้ครอบครองทรัพย์สินอย่างเฉียบขาดจริงจึง จะทำให้ผู้ครอบครองทรัพย์สินออกจากที่ดินของท่าน สำเร็จ

กรณีที่ระยะเวลาการครอบครองทรัพย์สินนั้นพ้น กำหนดที่กฎหมายระบุไว้แล้ว ท่านเจ้าของกรรมสิทธิ์ ที่ดินควรจะรีบโอนขายให้บุคคลภายนอกเสียโดยเร็ว เพราะบุคคลภายนอกที่รับโอนจากท่านไปโดยสุจริตเสีย ค่าตอบแทน และจดทะเบียนสิทธิโดยสุจริตบุคคลภายนอก ซึ่งเข้ามาเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินคนใหม่จะได้รับ

ความคุ้มครองตามมาตรา 1299 วรรคสอง ทำให้มีสิทธิ ดีกว่าผู้ครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นเรื่องแปลกที่เจ้าของ กรรมสิทธิ์คนใหม่ซึ่งเป็นเพียงผู้รับโอนกลับมีสิทธิดีกว่า เจ้าของกรรมสิทธิ์คนเดิมซึ่งเป็นผู้โอน เพราะหลัก กฎหมายแพ่งตามสุภาษิตกฎหมายที่ว่าผู้รับโอนไม่มีสิทธิ ดีกว่าผู้โอนนั้น มีข้อยกเว้นอยู่ในมาตรา 1299 วรรคสอง นั้นเอง

หวังว่าเรื่องการถูกครอบครองทรัพย์สินนี้คงจะ ไม่เหลือวิสัยที่ท่านเจ้าของที่ดิน และท่านผู้รับโอน กรรมสิทธิ์ทางทะเบียนทั้งหลาย จะแก้ไขได้ด้วยวิถีทาง ที่ถูกต้องตามเหตุผลและหลักกฎหมายที่ยกขึ้นกล่าวแล้ว ข้างต้น

เขาทำงบประมาณจ่ายลงทุน กันอย่างไร?

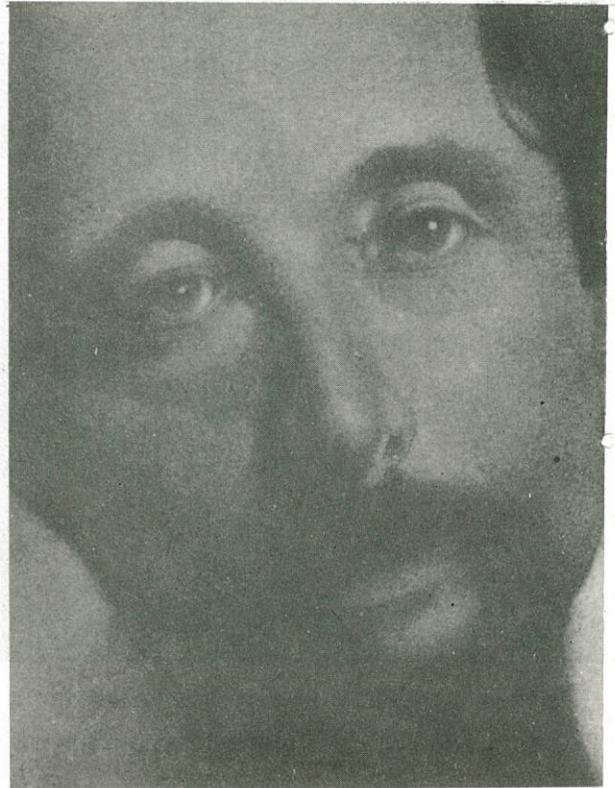
บทนำ

งบประมาณจ่ายลงทุนเป็นการประมาณโครงการลงทุนซึ่งต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมาก และระยะเวลายาวนานว่าลงทุนไปแล้วจะให้ผลตอบแทนคุ้มค่าหรือไม่ สาเหตุที่เขาต้องมีการคาดการณ์ ซึ่งทำกันอย่างมีระบบนั้นก็เพราะว่าถ้าผู้บริหารไม่ตัดสินใจให้รอบคอบแล้วนั้นหมายถึง การที่เขาจะต้องสูญเสียเงินเป็นจำนวนมาก แทนการที่จะได้รับผลตอบแทนจำนวนมากนั่นเอง

ถ้าจะให้คำจำกัดความ งบประมาณจ่ายลงทุน จะได้ว่างบประมาณจ่ายลงทุนนั้นเป็นกระบวนการตัดสินใจของธุรกิจที่เกี่ยวกับการซื้อสินทรัพย์ถาวรที่สำคัญ เช่น อาคาร เครื่องจักร อุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงการตัดสินใจซื้อธุรกิจอื่น ในลักษณะการซื้อหุ้นสามัญ หรือซื้อสินทรัพย์ของธุรกิจนั้นเพื่อให้สามารถดำเนินกิจการในธุรกิจนั้นได้ งบประมาณจ่ายลงทุนจะแสดงถึงการวางแผนของธุรกิจอย่างมีแบบแผน เกี่ยวกับเงินทุนที่จ่ายลงทุนในโครงการนั้น และผลลัพธ์จากงบประมาณจ่ายลงทุน รายจ่ายลงทุนที่กล่าวถึงนี้ก็คือ เงินที่จ่ายซื้อสินทรัพย์ถาวร

สำหรับการตัดสินใจงบประมาณจ่ายลงทุน ประกอบด้วยกระบวนการวิเคราะห์ตัดสินใจ 2 ด้าน คือ ประการที่หนึ่ง เป็นการวิเคราะห์โครงการที่เกี่ยวกับการคำนวณผลตอบแทน ที่คาดหวัง (Expected return) จากโครงการ

การคำนวณนี้โดยทั่วไปเริ่มต้นจาก เงินสดที่จ่ายในตอนเริ่มโครงการและกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นตลอดระยะเวลาของโครงการ วิธีการคาดหวังผลตอบแทนมีอยู่หลายวิธีแต่ที่สำคัญ คือ วิธีคำนวณหาผลตอบแทนแฝง (Internal Rate of Return - IRR) และวิธีคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value - NPV) ซึ่งจะ



กล่าวโดยละเอียดต่อไป

ประการที่สอง เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับการตัดสินใจในผลตอบแทนที่ต้องการ (Required Return) ของโครงการ เช่น ตัดสินใจว่าผลตอบแทนขั้นต่ำของโครงการนี้เท่ากับ 12% เป็นต้น การวิเคราะห์ผลตอบแทนที่ต้องการว่าควรเป็นเท่าไร ต้องพิจารณาถึงระดับความเสี่ยงของโครงการก่อนจึงจะคำนวณผลตอบแทนที่ต้องการได้ ดังนั้น ผลตอบแทนที่คำนวณได้จึงเป็นผลตอบแทนที่ต้องการตามระดับความเสี่ยงของโครงการที่กำหนดให้ ซึ่งมีเทคนิคที่ใช้ในการวิเคราะห์ที่อยู่ 2 ชนิด คือ การคำนวณค่าของทุนถัวเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average

เกี่ยวกับผู้เขียน

ธนิดา จิตรน้อมรัตน์

อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย
การศึกษา

- บช.บ. (การบัญชี) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- พบ.ม. (การบริหารการเงิน) NIDA

ประสบการณ์การทำงาน

อาจารย์ประจำคณะบัญชี มธบ.

อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ มธบ.

ผู้ช่วยเลขานุการคณะบริหารธุรกิจ มธบ.

อาจารย์ประจำและเลขานุการบัณฑิตวิทยาลัย มธบ.

Cost of Capital) ซึ่งใช้สำหรับวิเคราะห์โครงการใหม่ที่กำหนดให้มีระดับความเสี่ยงของโครงการคงที่เท่ากับระดับความเสี่ยงของธุรกิจกับเทคนิค Capital Asset Pricing Model - CAPM ซึ่งใช้สำหรับวิเคราะห์โครงการใหม่ที่มีระดับความเสี่ยงของโครงการแตกต่างจากระดับความเสี่ยงของธุรกิจที่เป็นอยู่ สำหรับการคำนวณผลตอบแทนที่ต้องการในที่นี้ จะใช้เทคนิคอันดับแรกเพียงเทคนิคเดียวเท่านั้น

ความสำคัญของงบประมาณจ่ายลงทุน

เหตุผลที่สำคัญในการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนคือ

1. **เงินทุนจำกัด** - เนื่องจากธุรกิจอาจจะมีโครงการลงทุนหลายโครงการซึ่งไม่สามารถที่จะลงทุนได้หมด จึงต้องมีการพิจารณาการจ่ายลงทุนในโครงการที่เหมาะสมที่ให้ผลคุ้มค่า ภายใต้วงเงินที่ธุรกิจมีอยู่จำนวนหนึ่ง

2. **ระยะเวลายาวนาน** - ผลกระทบของการตัดสินใจจ่ายลงทุนหรือระยะเวลาของการลงทุนในโครงการหนึ่ง มักมีระยะเวลานานเกินกว่า 1 ปี เช่น เมื่อธุรกิจคาดการณ์ว่า มีความจำเป็นต้องเพิ่มเนื้อที่การผลิต จึงได้สร้างโรงงานขึ้นอีกแห่งหนึ่ง แต่ปรากฏว่าต่อมา สถานการณ์ทางการตลาดเปลี่ยนแปลง ส่วนแบ่งตลาดของกิจการลดลง ทำให้เกิดกำลังการผลิตส่วนเกินจากการสร้างโรงงานเพิ่ม ธุรกิจจะเกิดปัญหาทันทีว่า จะเก็บโรงงานนี้ไว้หรือไม่ เพราะจะมีค่าใช้จ่ายคงที่จำนวนมากที่ไม่มีรายได้เกิดขึ้น เพียงแต่รอคอยความหวังว่าสถานการณ์จะดีขึ้น กำลังการผลิตจะเพิ่มขึ้นอีก หรือจะขายโรงงาน ซึ่งหมายความว่า จะมีผลขาดทุนจำนวนมากจากการขายโรงงานเกิดขึ้น ดังนั้น ในการพิจารณาข้อผูกพันระยะยาวเช่นนี้ ต้องพิจารณาให้แน่ใจก่อนทำการตัดสินใจลงทุน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาภายหลัง

3. **เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้อยoday** - การใช้จ่ายเงินลงทุนในสินทรัพย์ถาวรจะมีผลเกี่ยวข้องกับกิจการพยากรณ์ยอดขายในอนาคต ถ้าธุรกิจไม่ซื้อเครื่องจักรหรืออาคารเพิ่ม ธุรกิจก็จะไม่สามารถไปถึงความต้องการในอนาคตได้ แต่ถ้าธุรกิจทำการลงทุนในปัจจุบันมากเกินไป ก็จะเกิดกำลังการผลิตส่วนเกินที่ไม่จำเป็น ดังนั้น

ความสำคัญในการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนก็คือ การพยากรณ์ยอดขายที่เป็นไปได้ในอนาคต 10 ปี หรือ 15 ปีข้างหน้า

4. **กำลังการผลิต** - ถ้างบประมาณถูกจัดทำอย่างระมัดระวัง จะทำให้ธุรกิจได้สินทรัพย์ถาวรที่มีคุณภาพ ในเวลาที่เหมาะสมใช้งานได้มีประสิทธิภาพ ไม่เกิดกำลังการผลิตส่วนเกินหรือส่วนขาดขึ้น แต่ในทางตรงข้าม ถ้างบประมาณถูกทำขึ้นอย่างหละหลวม อาจทำให้ธุรกิจเกิดกำลังการผลิตที่ไม่ต้องการได้

นโยบายงบประมาณจ่ายลงทุน (Capital Budgeting Policies)

เนื่องจากการตัดสินใจในงบประมาณจ่ายลงทุนมีความสำคัญ ดังนั้น ผู้บริหารธุรกิจมักจะกำหนดรายละเอียดของนโยบายสำหรับการจัดทำงบประมาณ ซึ่งพอสรุปนโยบายสำคัญของธุรกิจในอนาคตที่จะใช้เป็นแนวทางได้ดังนี้

1. ประมาณการตามต้องการ (Estimating Needs)

จำนวนเงินทุนที่ต้องการสำหรับโครงการหนึ่ง ควรประมาณการจากข้อมูลในอดีต การคาดการณ์ในอนาคต และควรพิจารณาคำแนะนำที่นำเสนอจากแผนกต่าง ๆ ในธุรกิจด้วย หากธุรกิจประมาณการจากสามแหล่งนี้แล้ว จะช่วยให้การประมาณการลดความคลาดเคลื่อนลงไปได้ นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้ควรมีการตรวจสอบก่อนนำมาประมาณการให้แน่ใจเสียก่อน เรื่องนี้เป็นสิ่งสำคัญของผู้บริหารทางการเงิน อันเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปรับปรุงงบประมาณจ่ายลงทุนให้ได้ข้อมูลถูกต้องและใกล้เคียงความเป็นจริงที่สุด

2. **การตรวจสอบโครงร่างข้อเสนอ (Approval for Proposals)** การตรวจสอบรายจ่าย ตามปกติต้องสัมพันธ์กับขนาดของการลงทุน ยิ่งจำนวนเงินลงทุนก้อนใหญ่เท่าไร ยิ่งจำเป็นต้องมีการตรวจสอบมากในระดับที่สูงกว่าในบริษัทมากกว่าจำนวนเงินลงทุนก้อนเล็ก การซื้อเครื่องจักรชิ้นเล็กชิ้นหนึ่งนั้น ผู้จัดการโรงงานก็เพียงพอแล้วที่จะพิจารณาว่าควรซื้อหรือไม่ ไม่จำเป็นต้องมีการพิจารณาในระดับสูงขึ้นไป แต่ถ้าเป็นการซื้อ

ที่สำคัญอาจจะต้องมีการพิจารณาตรวจสอบโดยผู้บริหารระดับสูงสุด เช่น การเข้าซื้อระบบคอมพิวเตอร์ใหม่ทั้งระบบ เป็นต้น และอาจต้องเสนอให้คณะกรรมการบริหารบริษัทตรวจสอบด้วยก็ได้

3. ระยะเวลาในการวางแผน (Planning Horizon)

งบประมาณจ่ายลงทุนทำขึ้นสำหรับเวลาอย่างน้อยที่สุด 1 ปี แต่ก็มีเวลามากกว่า 1 ปี คือ 5 ปี 10 ปี หรือ 15 ปี ก็ได้ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่สุดที่มีผลกระทบต่อการวางแผน คือ อัตราของการเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยีในอุตสาหกรรม ถ้าธุรกิจอยู่ในอุตสาหกรรมที่มีความเกี่ยวพันกับความก้าวหน้าในเทคโนโลยีไม่มากนัก งบประมาณจ่ายลงทุนจะมีเวลาใช้ประโยชน์ได้เป็นเวลาหลายปี อาจเป็น 10 ปี 15 ปี หรือมากกว่านั้น ตามอายุการใช้งานของสินทรัพย์ แต่ถ้าธุรกิจต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี สถานการณ์เช่นนี้ ธุรกิจต้องวางแผนให้ได้รับผลตอบแทนในการลงทุนโดยเร็ว ก่อนที่สินทรัพย์นั้นจะล้าสมัย และใช้การไม่ได้ตามที่ต้องการ ทำให้สรุปได้ว่าการวางแผนที่มีระยะเวลายาวนานต้องมีการตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง และต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยีด้วย

ขั้นตอนการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุน

1. **พิจารณาชนิดของโครงการ** ชนิดของโครงการในการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนมีหลายชนิด จำแนกได้เป็น 5 ชนิด ดังนี้

1. **การทดแทน (Replacements)** เนื่องจากสินทรัพย์ถาวรที่ใช้อยู่อาจล้าสมัยหรือเสื่อมคุณภาพ จำเป็นต้องมีการซื้อสินทรัพย์ใหม่เข้ามาแทนเรียกว่า การทดแทน

2. **การขยายตัว (Expansion)** ธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ แนวโน้มอัตราการเจริญเติบโตของยอดขาย จะเพิ่มมากขึ้น ทำให้กำลังการผลิตที่มีอยู่ไม่เพียงพอ กับความต้องการสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้น จำเป็นต้องเพิ่มกำลังการผลิตโดยการพิจารณาโครงการที่ซื้อสินทรัพย์เพิ่ม

3. **กระจายความเสี่ยง (Diversification)** ธุรกิจสามารถลดความเสี่ยงในความล้มเหลว โดยการดำเนินงานในหลาย ๆ ตลาดดีกว่าดำเนินงานโดยตลาด

เดียว การกระจายความเสี่ยงทำโดยพิจารณาเจาะตลาดใหม่ เพื่อขายสินค้าชนิดใหม่ ซึ่งการจะมีสินค้าชนิดใหม่ได้ ต้องมีเครื่องจักรใช้ในการผลิต จึงต้องพิจารณาโครงการที่ซื้อเครื่องจักรที่ใช้ผลิตสินค้าชนิดใหม่

4. วิจัยและพัฒนา (Research and Development) ธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงในวิทยาการ (Technology) รวดเร็วจะต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมากในการวิจัยและพัฒนาสินค้า และถ้าจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินจำนวนมากนี้สำหรับ อุปกรณ์และเครื่องมือ ก็จำเป็นต้องมีโครงการเช่นนี้ รวมอยู่ในการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนด้วย

5. เบ็ดเตล็ด (Miscellaneous) ธุรกิจมักจะมีโครงการที่ไม่อาจจัดอยู่ในประเภทใดได้ แต่ช่วยให้ธุรกิจบรรลุเป้าหมายกำไรได้ เช่น โครงการเช่าซื้อเครื่องจักร ก่อจัด หรือควบคุมมลภาวะ โครงการซื้ออุปกรณ์เพื่อความปลอดภัย - เครื่องมือดับเพลิง เป็นต้น แบบของโครงการเหล่านี้ อาจถูกจัดรวมอยู่ในงบประมาณจ่ายลงทุนได้

2. การประเมินกระแสเงินสดของโครงการ

วิธีกระแสเงินสด (Cash Flow Basis) เป็นแนวความคิดที่จำเป็นในงบประมาณจ่ายลงทุน เพราะวิธีการทางบัญชีไม่เพียงพอในการคำนวณผลตอบแทนในการตัดสินใจลงทุนในการลงทุนใหม่ เพราะวิธีการบัญชีอาจถูกจำกัดใน 2 ประเด็น

1. การคำนวณผลกระทบภาษี (Calculation Tax Effects) ธุรกิจต้องจ่ายภาษีตามข้อมูลทางบัญชีและตามรายงานผลกำไรซึ่งค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายที่ไม่ได้จ่ายเงินออกไปเป็นตัวลดภาษี จึงควรมีการพิจารณาผลกระทบภาษีเหล่านี้ในงบประมาณจ่ายลงทุนใหม่ เพราะ ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ไม่กระทบต่อกระแสเงินสด

2. การคำนวณรายได้ต่อหุ้นในอนาคต (Calculating Future Earnings per share) วิธีการบัญชีใช้รายได้ต่อหุ้นเป็นตัวพิจารณาการลงทุนซึ่งเรื่องนี้ไม่ได้มีการพิจารณาในกระบวนการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุน แต่เป็นที่เข้าใจว่าผลตอบแทนตามวิธีกระแสเงินสดสามารถตรวจสอบผลกระทบต่อการลงทุน คือ รายได้ต่อหุ้นในอนาคตได้ เพราะตามกฎหมายทั่ว ๆ ไป ผลตอบแทนสูงตามวิธีกระแสเงินสด ย่อมหมายความว่ารายได้ต่อหุ้นในอนาคตย่อมสูงด้วย (สามารถตรวจสอบรายได้ต่อหุ้นตามที่กล่าวไปนั้นได้ จากข้อมูลทางบัญชีว่าจริงหรือไม่)

สำหรับการพิจารณากระแสเงินสดในการลงทุนในโครงการหนึ่งซึ่งประกอบด้วยเงินสดจ่าย เงินสดรับตลอดอายุของโครงการ ในกระแสเงินสดหลังภาษี (Differential After - tax Cash Flow) กล่าวคือ เป็นการเปรียบเทียบเงินสดรับและเงินสดจ่ายของการลงทุนในโครงการกับ เงินสดรับและเงินสดจ่ายของการไม่ลงทุนในโครงการนั้น หลังภาษี ดูได้จากตาราง 1 ซึ่งแสดงความแตกต่างของกระแสการไหลของเงินสด

ตาราง 1 ความแตกต่างของกระแสการไหลของเงินสดหลังภาษี

(1) ปี	(2) มีโครงการลงทุน	(3) ไม่มีโครงการลงทุน	(4) = (2) - (3) ความแตกต่างหลังภาษี
0	- 100,000	0	- 100,000
1	+ 60,000	+ 40,000	+ 20,000
2	+ 67,000	+ 45,000	+ 22,000
3	+ 74,000	+ 51,000	+ 23,000
4	+ 82,000	+ 58,000	+ 24,000
5	+ 122,000	+ 66,000	+ 56,000

(Cash Flow Stream) ตลอดอายุของโครงการ อธิบายได้ว่า ในช่วงที่ 1 เป็นปี ซึ่งเริ่มจากปีศูนย์ โดยสมมติว่าปีศูนย์คือปีที่มีการลงทุน ที่จะให้ผลตอบแทนในปีที่ 1 ถึงปีที่ 5 ในช่วงที่ 2 เป็นกระแสการไหลของเงินสด กรณีที่มีการลงทุนจะเห็นว่า ปี 0 เงินลงทุนในโครงการใหม่ 100,000 บาท ซึ่งจะให้ผลตอบแทนปีที่ 1 ถึงปีที่ 5 มีตั้งแต่ 60,000 บาท ถึง 122,000 บาท ในช่วงที่ 3 เป็นกระแสการไหลของ เงินสดในกรณี ไม่มีการลงทุน ดังนั้น การลงทุน ปีศูนย์จึงเท่ากับ 0 และผลตอบแทนที่ได้จากการดำเนินงานที่เป็นอยู่ในปีที่ 1 ถึงปีที่ 5 มีตั้งแต่ 40,000 บาทถึง 60,000 บาท ส่วนช่วงที่ 4 เป็นการพิจารณาความแตกต่างของกระแสเงินสดที่มีโครงการกับไม่มีโครงการหลังภาษี ซึ่งกระแสเงินสดเข้าสู่สุทธินี้ แสดงว่าถ้าธุรกิจลงทุนกระแสเงินสดเข้าจะเพิ่มขึ้นตลอดอายุของโครงการ ตามผลต่างดังกล่าว ซึ่งตัวเลขในช่วงที่ 4 นี้จะถูกนำไปประเมินผลต่อไปว่าสมควรลงทุนในโครงการนั้นหรือไม่

3. การวิเคราะห์กระแสการไหลของเงินสด

จากที่ทราบแล้วว่ากระแสการไหลของเงินสดประกอบด้วย เงินสดจ่ายหรือกระแสเงินสดออก (Cash Outflow) กับ เงินสดรับ หรือกระแสเงินสดเข้า (Cash Inflow) ตลอดอายุของโครงการ ดังกล่าวแล้วในตาราง 1 วิธีการวิเคราะห์กระแสเงินสดออกและกระแสเงินสดเข้า ทำได้ดังนี้

ก. กระแสเงินสดออก (Cash Outflow)

หมายถึง เงินสดที่จ่ายลงทุน ในโครงการหนึ่งซึ่งประกอบด้วย

1. ต้นทุนรวมของการลงทุนใหม่ (Total Cost of The New Investment) ได้แก่ ราคาเครื่องจักร ค่าขนส่ง ค่าติดตั้ง และค่าใช้จ่ายอื่นที่เกี่ยวข้อง
2. ภาษีที่ประหยัดได้จากการได้รับการเครดิตภาษีจากการลงทุน (Investment Tax Credit) เครดิตภาษีการลงทุน คือ ประโยชน์ด้านภาษีที่ธุรกิจได้รับจากการซื้อสินทรัพย์ลงทุน กล่าวคือ การซื้อสินทรัพย์ลงทุน จะสามารถลดภาษีเงินได้ของบริษัทลงได้ เรียกว่า เครดิตภาษีได้ ซึ่งวิธีการนี้เป็นการสนับสนุน

ธุรกิจให้มีการลงทุน ในสินทรัพย์และช่วยให้มีการสร้างงานเกิดขึ้น ตัวอย่าง กฎหมายกำหนดให้อัตราการเครดิตภาษีการลงทุน 4 ล้านบาทในอุปกรณ์การพิมพ์ เป็น 7% สมมติว่า ธุรกิจทำการลงทุนในปีหนึ่ง ซึ่งมีภาษีเงินได้ที่ต้องจ่าย 1 ล้าน 5 แสนบาท ภาษีที่ต้องจ่ายจริงจะจ่ายเพียง 1,220,000 บาท ดังนี้

ภาษีที่ต้องจ่ายจริง	1,500,000
หัก เครดิตภาษีการลงทุน	
$(\frac{7}{100} \times 4,000,000)$	(280,000)
ภาษีที่ต้องจ่าย	1,220,000

เครดิตภาษีการลงทุนจำนวนหนึ่งนี้จะมีผลทำให้เงินที่จ่ายลงทุนเริ่มแรกของโครงการในข้อ 1 ลดลง

3. การเปลี่ยนแปลงในความต้องการเงินทุนหมุนเวียน ธุรกิจอาจพิจารณาการซื้อสินทรัพย์ถาวร เช่น เครื่องจักรว่ามีประสิทธิภาพในการผลิตมากกว่าเครื่องจักรเก่า การผลิตได้มากกว่าจะทำให้ธุรกิจมีสินค้าคงเหลือเพิ่มขึ้น สินค้าที่ขายเพิ่มขึ้นทำให้ยอดลูกหนี้เพิ่มขึ้น จึงจำเป็นที่ธุรกิจ ต้องจัดหาเงินทุนมาลงทุนเป็นทุนหมุนเวียนในสินค้าคงเหลือและลูกหนี้ ถือไว้ในปีศูนย์จัดเป็นกระแสเงินสดออกอย่างหนึ่ง ต่อเมื่อหมดอายุของโครงการแล้วธุรกิจจึงจะหลุดพ้นจากการผูกพันในเงินทุนหมุนเวียนจำนวนนี้ เงินทุนหมุนเวียนที่หลุดพ้นไม่ต้องลงทุนอีกต่อไป จัดเป็นเงินสดเข้าในปีสุดท้ายของโครงการ

แต่บางครั้ง การลงทุนในโครงการหนึ่งจะทำให้ธุรกิจเป็นอิสระจากเงินทุนหมุนเวียนได้ กล่าวคือ เครื่องจักรใหม่อาจมีประสิทธิภาพมากกว่าเครื่องจักรเก่าไม่จำเป็นต้องเก็บสินค้าคงเหลือไว้ขายมากนัก เพราะเครื่องจักรสามารถผลิตสินค้าได้ตามความต้องการทำให้ไม่จำเป็นต้องหาเงินทุนมาลงทุนหมุนเวียนสำหรับการลงทุนในโครงการใหม่นี้ และยังช่วยลดเงินทุนหมุนเวียนที่มีอยู่ได้ด้วย กรณีเช่นนี้เรียกว่าธุรกิจเป็นอิสระจากเงินทุนหมุนเวียน เสมือนหนึ่งเป็นเงินสดเข้า ในปีศูนย์ และเป็นเงินสดจ่ายออกหลังจากหมดอายุของโครงการในปีสุดท้าย

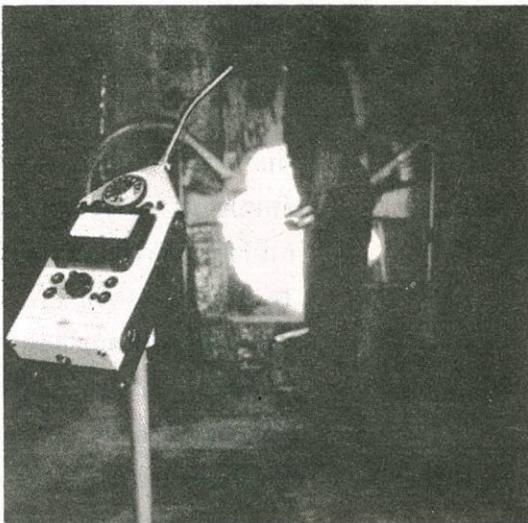
ตาราง 2 ผลกระทบจากการผูกพันหรือเป็นอิสระในเงินทุนหมุนเวียน

**ถ้าต้องเพิ่มเงินทุนหมุนเวียน
เป็นเงินทุน ในปี ศูนย์
เป็นเงินเข้า ในปี สุดท้าย**

**ถ้าสามารถลดเงินทุนหมุนเวียน
เสมือนเป็นเงินเข้าในปี ศูนย์
และเป็น เงินออกในปี สุดท้าย**

สรุปการเปลี่ยนแปลงในความต้องการเงินทุน
หมุนเวียน ได้จากตาราง 2

4. เงินสดรับจากการขายสินทรัพย์ถาวร
ที่มีอยู่ หมายถึง ราคาขายสินทรัพย์ หรือ เงินรับจาก
การขายหักต้นทุนในการขนย้ายสินทรัพย์นั้น ซึ่งอาจจะ
เป็นราคาเท่ากับ หรือ ไม่เท่ากับราคาตามบัญชีของ
สินทรัพย์ก็ได้ เช่น เครื่องจักรเก่ามีราคาตามบัญชี 100,000
บาท ธุรกิจสามารถขายเครื่องจักรเก่าได้ในราคา
160,000 บาท เงินสดรับจากการขายเครื่องจักรนี้คือราคา
ที่ขายได้จริงเท่ากับ 160,000 บาท แต่ถ้าธุรกิจขาย
เครื่องจักรเก่านี้ได้เพียง 60,000 บาท เงินสดรับจาก
การขายเครื่องจักรนี้ก็เท่ากับ 60,000 บาทเป็นต้น
เงินสดรับจากการขายสินทรัพย์ถาวรเดิม จะมีผลทำให้
เงินจ่ายลงทุนในข้อ 1 ลดลง



5. ผลด้านภาษีจากการขาดทุนหรือกำไร
ในการขายสินทรัพย์ที่มีอยู่ จะทำให้เกิดรายได้จากการ

ประหยัดภาษี หรือ ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียภาษีเพิ่ม ซึ่งจะ
ทำให้เงินจ่ายลงทุน ในข้อ 1 เพิ่มขึ้นหรือลดลง ดังนี้

ตัวอย่าง 1 - ค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียภาษีเพิ่ม ซึ่งจะทำให้เงินจ่ายลงทุนในข้อ 1 เพิ่มขึ้น

ราคาตามบัญชี (Book Value) ของสินทรัพย์ที่มีอยู่	100,000
เงินสดรับจากการขายสินทรัพย์	160,000
กำไรจากการขายสินทรัพย์	60,000
กำไรเป็นรายได้ต้องเสียภาษีสมมติอัตราภาษี 50%	
ดังนั้นธุรกิจมีค่าภาษีที่ต้องเสียเพิ่ม ($\frac{50}{100} \times 60,000$)	30,000

ตัวอย่าง 2 - รายได้จากการประหยัดภาษี ซึ่งจะทำให้เงินจ่ายลงทุนในข้อ 1 ลดลง

ราคาตามบัญชี (Book Value) ของสินทรัพย์ที่มีอยู่	100,000
เงินสดรับจากการขายสินทรัพย์	60,000
ขาดทุนจากการขายสินทรัพย์	40,000
ขาดทุนเป็นค่าใช้จ่ายที่สามารถประหยัดภาษีได้	
ดังนั้นรายได้จากการประหยัดภาษี ($\frac{50}{100} \times 40,000$)	20,000
สรุปเงินสดจ่ายลงทุนสุทธิจากทั้งหมด 5 ข้อ ดังนี้	

$$NCO = TC - TTC \pm W.C - \text{Cash}_{\text{exist}} \pm \text{Taxes}$$

NCO	=	เงินสดจ่ายลงทุนสุทธิ (Not Cash Outlay)
TC	=	ต้นทุนรวมจากการลงทุน (Total Cost) จากข้อ 1
TTC	=	ภาษีที่ประหยัดได้จากการเครดิตภาษีการลงทุน (Tax Savings from Investment Tax Credit) จากข้อ 2
W.C	=	เงินลงทุนในทุนหมุนเวียน (Working Capital) จากข้อ 3
Cash _{exist}	=	เงินสดรับจากการขายสินทรัพย์ที่มีอยู่ (Net Cash Received from Replacing Existing machine) จากข้อ 4
Taxes	=	รายได้จากการประหยัดภาษีกรณีขาดทุนจากการขายสินทรัพย์เดิม หรือค่าภาษีที่ต้องเสียเพิ่มกรณี กำไรจากการขายสินทรัพย์เดิม

ตัวอย่าง 3 - การคำนวณเงินสดจ่ายลงทุนเริ่มแรกโครงการ

สมมติธุรกิจต้องการลงทุนซื้อเครื่องจักร ราคา 235,000 บาท การซื้อครั้งนี้มี ค่าติดตั้งและค่าขนส่ง 20,000 บาท และได้รับการเครดิตภาษีจากการลงทุนเป็นเงิน 15,000 บาท เครื่องจักรใหม่มีกำลังการผลิตมากกว่าเครื่องจักรเก่า ทำให้ธุรกิจต้องลงทุนเพิ่ม 20,000 บาท สำหรับสินค้าคงคลังที่ได้จากเครื่องจักรใหม่ เครื่องจักรใหม่มีอายุโครงการ 4 ปี และจะมีราคาตามบัญชีเหลืออยู่ 40,000 บาท คาดว่าจะขายได้ ราคา 30,000 บาท ส่วนเครื่องจักรเก่ามีราคาตามบัญชีเหลืออยู่ขณะนี้ 80,000 บาท คาดว่าจะขายได้ราคา 40,000 บาท อัตราภาษี 50%

เครื่องจักรราคา	=	235,000 บาท	
ค่าติดตั้ง + ขนส่ง	=	20,000 บาท	
∴ TC	=	235,000 + 20,000 = 255,000 บาท(1)
ITC	=	-15,000 บาท	
W.C	=	+20,000 บาท	

ราคาบัญชีเครื่องจักรเก่า	=	80,000 บาท	
ราคาขายเครื่องจักรเก่า	=	40,000 บาท	
ขาดทุนจากการขายเครื่องจักรเก่า	=	$80,000 - 40,000 = 40,000$ บาท	
ขาดทุนประหยัดภาษี 50%	=	$\frac{50}{100} \times 40,000 = 20,000$ บาท	
Cash _{exist}	=	-40,000(4)
Taxes	=	-20,000(5)
∴ เงินสดจ่ายลงทุนเริ่มโครงการ	=	$255,000 - 15,000 + 20,000 - 40,000 - 20,000$	
	=	200,000 บาท	

ข. กระแสเงินสดเข้า (Cash Inflow) หมายถึง เงินสดเข้าเพิ่มขึ้นหลังภัยดังกล่าวแล้วในตาราง 1 เงินสดเข้านี้อาจหมายความไว้ 2 นัย คือ

1. รายได้ส่วนเพิ่ม (Additional Revenues) เมื่อธุรกิจเข้าสู่ตลาดหนึ่ง จะทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้นรายรับเงินสดที่เกินจากรายจ่ายเงินสด นั่นก็คือ เงินสดเข้าสู่สุทธิ ตัวอย่าง เช่น ธุรกิจพยากรณ์ว่าจะมียอดขายเพิ่ม 120,000 บาท และมีรายจ่ายเงินสดเพิ่ม 90,000 บาท หมายความว่า เงินสดเข้าสู่สุทธิที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 30,000 บาท เป็นต้น

2. เงินสดที่ประหยัดได้จากการดำเนินงาน (Cash Savings on Operations) ในบางครั้งโครงการลงทุนที่สร้างขึ้นเพื่อลดต้นทุนในการดำเนินงาน ธุรกิจ

อาจมีรายจ่ายปกติปีละ 50,000 บาท สำหรับการดำเนินงานในเครื่องจักรใหญ่เครื่องหนึ่ง แต่ถ้าซื้อเครื่องจักรใหม่ราคา 80,000 บาท จะมีต้นทุนการดำเนินงาน 40,000 บาท นั่นคือ สามารถลดต้นทุนการดำเนินงานได้ 10,000 บาท ($50,000 - 40,000$) กล่าวได้ว่าเงินสดที่ประหยัดได้จำนวนนี้ เสมือนหนึ่ง เป็นเงินสดเข้าอย่างหนึ่ง

สรุปได้ว่ากระแสเงินสดเข้าอาจหมายถึง รายได้ส่วนเพิ่ม รายได้เงินสดในที่นี้มีได้หมายถึงกำไรสุทธิจากข้อมูลทางบัญชี แต่หมายถึงกำไรสุทธิบวกค่าเสื่อมราคา ซึ่งมีได้มีการจ่ายเงินออกไปจริง รวมกันจึงจะถือได้ว่าเป็นเงินสดเข้า หรืออาจหมายถึง การประหยัดเงินสดที่จ่ายออกไปในการดำเนินงาน

ตัวอย่าง 4 - การคำนวณกระแสเงินสดเข้าตลอดอายุของโครงการ

ใช้โจทย์จากตัวอย่าง 3 คำนวณกระแสเงินสดเข้าตลอดอายุโครงการ 4 ปี โดยมีข้อมูลเพิ่มเติมคือ เครื่องจักรเก่า ยังสามารถใช้งานได้ ถ้าไม่ซื้อเครื่องจักรใหม่และถ้าใช้งานไปอีก 4 ปีแล้วขายจะขายได้ราคา 10,000 บาท โดยราคาซากตามบัญชีเป็น ศูนย์ คิดค่าเสื่อมราคาปีละ 20,000 บาท ส่วนเครื่องจักรใหม่ เป็นเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพมากกว่าเครื่องจักรเก่า สามารถผลิตสินค้าได้เพิ่มขึ้น โดยต้นทุนต่ำลง การผลิตสินค้าได้เพิ่มขึ้น ทำให้รายได้ของธุรกิจเพิ่มจาก 400,000 บาทเป็น 450,000 บาท และต้นทุนลดลงจาก 210,000 บาท เป็น 170,000 บาท การคิดค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ใช้วิธีเส้นตรง (Straight - line Method)

ขั้นที่ 1 คำนวณค่าเสื่อมราคาสินทรัพย์ที่ซื้อ

ตามวิธีเส้นตรง :

$$\text{ค่าเสื่อมราคา/ปี} = \frac{\text{ต้นทุนสินทรัพย์} - \text{ค่าซาก}}{\text{อายุการใช้งาน}}$$

$$\begin{aligned} \therefore \text{ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรใหม่} &= \frac{255,000 - 40,000}{4} = \frac{215,000}{4} \\ &= 53,750 \text{ บาท/ปี} \end{aligned}$$

ขั้นที่ 2 คำนวณกระแสเงินสดเข้าหลังภาษีรายปี

กระแสเงินสดเข้าหลังภาษีรายปีในที่นี้คือ กำไรสุทธิบวกค่าเสื่อมราคา ซึ่งคำนวณได้ดังนี้

	เครื่องจักรใหม่	เครื่องจักรเก่า
รายได้แต่ละปี	450,000	400,000
หัก ต้นทุนดำเนินการรายปี	<u>170,000</u>	<u>210,000</u>
กำไรก่อนภาษีและค่าเสื่อมราคา	280,000	190,000
หัก ค่าเสื่อมราคา	<u>53,750</u>	<u>20,000</u>
กำไรก่อนภาษี	226,250	170,000
หัก ภาษีเงินได้	<u>113,125</u>	<u>85,000</u>
กำไรสุทธิ	113,125	85,000
บวก ค่าเสื่อมราคากลับเข้าไป	<u>53,750</u>	<u>20,000</u>
เงินสดเข้ารายปี	<u>166,875</u>	<u>105,000</u>

ฉะนั้น อายุโครงการ 4 ปี เงินสดเข้ารายปีตลอดเวลา 4 ปี ของเครื่องจักรใหม่เท่ากับ 166,875 บาท ของเครื่องจักรเก่าเท่ากับ 105,000 บาท

ขั้นที่ 3 ผลกระทบเงินสดเข้าจากการขายเครื่องจักรในที่สุดท้ายของโครงการ

	เครื่องจักรใหม่	เครื่องจักรเก่า
ราคาซากตามบัญชีในปีที่ 4	40,000	0
ราคาเงินสดที่ขายได้	<u>30,000</u>	<u>10,000</u>
กำไร (ขาดทุน) จากการขายในปีที่ 4	<u>(10,000)</u>	<u>10,000</u>
ภาษีที่ประหยัดได้ (ภาษีที่เสียเพิ่ม)	5,000	(5,000)
บวก เงินสดที่รับจากการขาย	<u>30,000</u>	<u>10,000</u>
เงินสดเข้าจากการขายเครื่องจักร	<u>35,000</u>	<u>5,000</u>

ดังนั้น เงินสดเข้าในปีสุดท้ายของโครงการเป็นดังนี้

	เครื่องจักรใหม่	เครื่องจักรเก่า
เงินสดเข้ารายปีปกติจากขั้นที่ 2	166,875	105,000
เงินเข้าจากเงินทุนหมุนเวียน	20,000	
เงินสดเข้าจากการขายเครื่องจักร	<u>35,000</u>	<u>5,000</u>
เงินสดเข้าปีสุดท้ายของโครงการ	<u>221,875</u>	<u>110,000</u>

ขั้นที่ 4 คำนวณเงินสดเข้าเพิ่มขึ้นหลังภาษี ตลอดอายุโครงการ

(1) ปีที่	(2) เครื่องจักรใหม่	(3) เครื่องจักรเก่า	(4) = (2) - (3) เงินสดเข้าเพิ่มขึ้นหลังภาษี
1	166,875	105,000	61,875
2	166,875	105,000	61,875
3	166,875	105,000	61,875
4	221,875	110,000	111,875

เงินสดเข้าเพิ่มขึ้นหลังภาษีที่ตลอดอายุโครงการนี้จะถูกนำไปวิเคราะห์ต่อไปว่าคุ้มกับเงินสดจ่ายลงทุนหรือไม่

4. การวิเคราะห์โครงการลงทุน

ก่อนทำการวิเคราะห์ว่าโครงการลงทุนนั้น ๆ ควรยอมรับ (Accept) หรือปฏิเสธ (Reject) ต้องกำหนดผลตอบแทนขั้นต่ำที่ต้องการเสียก่อน เกณฑ์วัดผลตอบแทนของโครงการลงทุนในที่นี้ใช้ค่าของทุนของธุรกิจเป็นตัววัด สำหรับวิธีวิเคราะห์โครงการลงทุนมีดังนี้

1. วิธีระยะคืนทุน (Payback Method)
2. วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value - NPV Method)

3. วิธีผลตอบแทนภายในของโครงการ (Internal Rate of Return - IRR Method)

4. วิธีดัชนีกำไร (Profitability Index - PI Method)

1. วิธีระยะคืนทุน (Payback Method)

คือ การคำนวณระยะเวลาที่ธุรกิจลงทุนในสินทรัพย์ถาวรไปแล้ว ได้รับผลตอบแทนกลับคืนมา รวมกันเป็นจำนวนกี่ปี จึงจะเท่ากับเงินที่จ่ายลงทุนเริ่มแรก ซึ่งสามารถคำนวณได้ดังนี้

Value - NPV Method)

ตัวอย่าง 5 กิจการต้องการลงทุนซื้ออุปกรณ์ใช้ในสำนักงานที่มีราคา 50,000 บาท พร้อมค่าติดตั้งและขนส่ง ซึ่งจะช่วยให้อุปกรณ์ประหยัดต้นทุนดำเนินงาน ได้เป็นเวลา 5 ปี

ปีที่	ต้นทุนดำเนินงานที่ประหยัดได้
1	20,000
2	16,000
3	12,000
4	10,000
5	8,000

ให้คำนวณหาระยะเวลาคืนทุนของอุปกรณ์นี้

การคำนวณ - ใช้การสะสมต้นทุนดำเนินงานที่ประหยัดได้ไปจนกว่าจะได้จำนวนคุ้มกับเงินจ่ายลงทุน ซึ่งจะได้ว่า ถ้าสะสมต้นทุนดำเนินงานที่ประหยัดได้เป็นเวลา 3 ปี จะสะสมจำนวนเงินได้ 48,000 บาท ขาดอีก 2,000 บาท จึงจะเท่ากับเงินจ่ายลงทุน แสดงว่าใช้เวลาฟื้นทุน 3 ปี กับอีกไม่กี่เดือน ในปีที่ 4 เทียบบัญชีได้ตรงค่าได้ $= \frac{2,000}{10,000} = \frac{1}{5}$ ของระยะเวลาในปีที่ 4 รวมแล้วใช้ระยะเวลาฟื้นทุนเท่ากับ 3.2 ปี ถ้าซื้ออุปกรณ์นี้

ตัวอย่าง 6 ปรากฏว่ากิจการเดียวกันนี้ ถ้าวางทุนซื้ออุปกรณ์ใช้ในสำนักงานอย่างเดียวกันแต่คนละแบบที่มีราคา 50,000 บาท เท่ากันพร้อมค่าติดตั้งและขนส่ง จะช่วยให้กิจการประหยัดต้นทุนดำเนินงานได้ปีละ 20,000 บาท เป็นเวลา 5 ปี ให้คำนวณหาระยะเวลาฟื้นฟูของอุปกรณ์นี้

การคำนวณ - ในกรณีที่ผลตอบแทนหรือเงินสดเข้าเท่ากันทุกปี สามารถคำนวณระยะเวลาฟื้นฟูได้จากสูตร

$$\begin{aligned} \text{ระยะเวลาฟื้นฟู} &= \frac{\text{จำนวนเงินลงทุนเริ่มแรก}}{\text{เงินสดเข้ารายปี}} \\ &= \frac{50,000}{20,000} = 2.5 \text{ ปี} \end{aligned}$$

ดังนั้น ระยะเวลาฟื้นฟูของอุปกรณ์นี้ = 2.5 ปี

สำหรับการตัดสินใจในกรณีต้องเลือกว่าจะลงทุนในโครงการใด มีหลักการพิจารณาว่า จะเลือกโครงการที่มีระยะฟื้นฟูเร็วที่สุด ในบรรดาโครงการต่าง ๆ ที่มีลักษณะเหมือนกัน ดังนั้น จากตัวอย่าง 5 และตัวอย่าง 6 ถ้าให้ตัดสินใจว่าควรเลือกอุปกรณ์ใด คำตอบ คือ เลือกลงทุนในอุปกรณ์จากตัวอย่าง 6 เพราะมีระยะฟื้นฟูเร็วที่สุด

วิธีระยะฟื้นฟูเป็นวิธีคำนวณได้รวดเร็ว และเป็นวิธีวิเคราะห์การจ่ายลงทุนได้อย่างคร่าว ๆ ถ้าระยะเวลาฟื้นฟูน้อยกว่าอายุของโครงการ แสดงว่าควรยอมรับโครงการนั้น แต่ถ้ามีหลายโครงการควรเลือกโครงการที่สามารถฟื้นฟูได้เร็วที่สุด จัดได้ว่าเป็นวิธีการกลั่นกรองโครงการวิธีหนึ่งที่สามารถใช้ได้ แต่มีข้อบกพร่องคือ ในการตัดสินใจเลือกโครงการ ไม่คำนึงถึงรายได้หลังระยะเวลาฟื้นฟู และทำให้มองข้ามโครงการดีที่ต้องใช้เวลาฟื้นฟูนานกว่า นอกจากนี้ที่สำคัญคือการสะสมผลตอบแทนแต่ละปีให้เท่ากับจำนวนเงินจ่ายลงทุนในปีศูนย์ ไม่ได้คำนึงถึงค่าของเงินที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา จึงควรเปลี่ยนผลตอบแทนที่ได้รับแต่ละปีให้เป็นเงินที่มีค่าเท่ากับเวลาปีศูนย์เสียก่อนจึงจะสะสมผลตอบแทนแต่ละปีไปเทียบกับจำนวนเงินจ่ายลงทุน ในปีศูนย์ได้ เราเรียกวิธีระยะฟื้นฟูที่คำนึงถึงค่าของเงินตามเวลาว่า Discounted Payback Method ซึ่งวิธีเทียบผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตกลับมาเป็นค่าของเงินในปีที่ลงทุนใช้วิธีการเดียวกับ

วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ที่จะกล่าวต่อไป

2. วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value - NPV Method) คือ การคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ซึ่งเป็นผลต่างระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตกับจำนวนเงินจ่ายลงทุนเริ่มแรกของโครงการ โดยมีข้อสมมุติว่า ค่าของเงินในเวลาต่างกันย่อมมีค่าไม่เท่ากัน ดังนั้นการพิจารณาผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตว่าคุ้มกับเงินจ่ายลงทุนหรือไม่ ควรเทียบหรือลด (Discounted) จำนวนเงินในอนาคตกลับมาเป็นมูลค่าในปัจจุบันเสียก่อน จึงจะสามารถเปรียบเทียบกับเงินจ่ายลงทุนในปัจจุบันได้ เราเรียกวิธีการเช่นนี้ว่า วิธี DCF (Discounted Cash-Flow Method) อย่างหนึ่ง การคำนวณ NPV เริ่มจาก

1. คำนวณมูลค่าปัจจุบันของเงินสดเข้าตลอดอายุโครงการ โดยนำผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตมาลดค่าของเงินให้เป็นค่าของเงินในปัจจุบัน สำหรับอัตราส่วนที่นำมาลด (Discounted Rate) ใช้ค่าของทุนของธุรกิจ ดังนี้

ก. ถ้าผลตอบแทนหรือเงินสดเข้าแต่ละปีไม่เท่ากัน ต้องคำนวณหามูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนต่อละปี แล้วนำมาบวกกันทุกปี จึงจะได้มูลค่าปัจจุบันของเงินสดเข้าทั้งหมด จากสูตร

$$PV = \frac{X}{(1 + i)^n}$$

คำจำกัดความ; PV = มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทน
 X = ผลตอบแทน
 i = อัตราส่วนลด
 n = ระยะเวลา

ในการคำนวณเราสามารถเปิดตารางสำเร็จของค่า
 ปัจจุบัน (PVIF - Present Value Interest Factor)
 ได้โดยต้องทราบอัตราดอกเบี้ย (i) และเวลา (N) เช่น
 เงิน 1 บาท อัตราดอกเบี้ย 16% เวลาที่ 3 แฟกเตอร์
 ดอกเบี้ยจะเท่ากับ 0.641 เป็นต้น (ดูตาราง 3)

$$\frac{1}{(1 + i)^n}$$

ซึ่งเรียกว่า แฟกเตอร์ดอกเบี้ยของมูลค่า

ตาราง 3 มูลค่าปัจจุบันของเงิน 1 บาท ในปีที่

n	14%	16%	18%
1	0.877	0.862	0.847
2	0.769	0.743	0.718
3	0.675	0.641	0.609
4	0.592	0.552	0.516
5	0.519	0.476	0.437

เมื่อทราบแฟกเตอร์ดอกเบี้ยแล้วจะทำให้การคำนวณสะดวกขึ้นเพียงนำไปคูณผลตอบแทนก็จะได้
 มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทน ฉะนั้นจึงสามารถเขียนสูตรการคำนวณได้ใหม่ว่า

$$PV = X (PVIF \text{ ที่ } i\% \text{ ปีที่ } n)$$

ตัวอย่าง 7 จงคำนวณมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทน 4 ปี ดังนี้

ปีที่	ผลตอบแทน
1	600
2	1,200
3	1,600
4	1,800

ณ. ค่าของทุนเท่ากับ 16% (PVIF)

(1) ปีที่	(2) ผลตอบแทน	(3) PVIF ที่ 16%	(4) = (2) × (3) มูลค่าปัจจุบัน
1	600	0.862	517.2
2	1,200	0.743	891.6
3	1,600	0.641	1,025.6
4	1,800	0.552	993.6
รวมมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนทั้งหมด			<u>3,428</u>

ข. ถ้าผลตอบแทนหรือเงินสดเข้าแต่ละปีเท่ากัน (Annuity) สามารถคำนวณหามูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนทั้งหมด จากสูตร

$$PV = \frac{A(1 - (1 + i)^{-n})}{i}$$

A = เงินสดเข้ารายปี ปีละเท่า ๆ กัน (Annuity)

สำหรับ $\frac{1 - (1 + i)^{-n}}{i}$ สามารถเปิดตารางสำเร็จได้เรียกว่า ตารางแฟกเตอร์ดอกเบี้ยมูลค่าปัจจุบัน

ของ Annuity (PVIFA - Present Value Interest Factor of an Annuity)

การเปิดตารางสำเร็จหาค่า PVIFA ต้องทราบอัตราดอกเบี้ย (i) และระยะเวลาที่ได้รับผลตอบแทน (n) เช่น เงินจำนวนเท่ากันแต่ละปี 1 บาท อัตราดอกเบี้ย 16% เป็นเวลา 4 ปี แฟกเตอร์ดอกเบี้ยของ Annuity เท่ากับ 2.798 เป็นต้น (ดูตาราง 4)

ตาราง 4 มูลค่าปัจจุบันของ Annuity ของเงิน 1 บาท n ปี

n	14%	16%	18%
1	0.877	0.862	0.847
2	1.647	1.605	1.566
3	2.322	2.246	2.174
4	2.914	2.798	2.690
5	3.433	3.274	3.127

เมื่อทราบแฟกเตอร์ดอกเบี้ยแล้ว นำไปคูณกับ Annuity จะได้มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนทั้งหมดเลย ไม่ต้องหามูลค่าปัจจุบันแต่ละปี แล้วนำมารวมกัน เพราะตาราง PVIFA เป็นแฟกเตอร์ที่สะสมค่าเป็นเวลา n ปี ไม่ใช่แฟกเตอร์ดอกเบี้ยทีละปีเหมือนตาราง PVIF ฉะนั้นสูตรการหามูลค่าปัจจุบันของ Annuity เป็นดังนี้

$$PV = A (\text{PVIFA ที่ } i\% \text{ n ปี})$$

ตัวอย่าง 8 จงคำนวณมูลค่าปัจจุบันของ ผลตอบแทนแต่ละปีที่เท่ากับ 2,000 บาท เป็นเวลา 4 ปี ค่าของทุนเท่ากับ 16%

$$\begin{aligned} PV &= 2,000 (\text{PVIFA ที่ } 16\% \text{ 4 ปี}) \\ &= 2,000 \times 2.798 \\ &= 2,000 \times 2.798 = 5,596 \text{ บาท} \end{aligned}$$

หมายเหตุ ตัวอย่าง 8 นี้ สามารถคำนวณได้เช่นเดียวกับตัวอย่าง 7 ถ้าใช้แฟกเตอร์ดอกเบี้ยจากตาราง PVIF ซึ่งจะได้คำตอบใกล้เคียงกัน

2. **คำนวณมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV)** โดยเอามูลค่าปัจจุบันของเงินเข้าที่คำนวณได้จากข้อ 1 ลบจำนวนเงินจ่ายลงทุนเริ่มแรกของโครงการจะได้ค่า NPV เป็นบวก ถ้ามูลค่าปัจจุบันของเงินเข้า มากกว่าเงินจ่ายลงทุน แต่ถ้ามูลค่าปัจจุบันของเงินเข้าน้อยกว่าเงินจ่ายลงทุน จะได้ค่า NPV เป็นลบ

$$NPV = \text{มูลค่าปัจจุบันของเงินเข้า} - \text{เงินจ่ายลงทุน}$$

หลักการพิจารณาเลือกโครงการ

1. ถ้า NPV เป็นบวก จะยอมรับ (Accept) โครงการนั้น
2. ถ้า NPV เป็นลบ จะปฏิเสธ (Reject) โครงการนั้น

ตัวอย่าง 9 ให้พิจารณาโครงการ 2 โครงการที่ใช้เงินลงทุนเท่ากัน 100,000 บาท ที่ให้ผลตอบแทน ดังนี้

ปีที่	โครงการ A	โครงการ B
1	50,000	-
2	50,000	-
3	50,000	-
4	50,000	300,000

ค่าของทุนเท่ากับ 16%

โครงการ A - ใช้ตาราง PVIFA

$$\begin{aligned} NPV &= PV \text{ ของเงินเข้า} - \text{เงินจ่ายลงทุน} \\ &= 50,000 (\text{PVIFA ที่ } i = 16\% \text{ } n = 4 \text{ ปี}) - 100,000 \\ &= 50,000 (2.798) - 100,000 \\ &= 139,900 - 100,000 = +39,900 \text{ บาท} \end{aligned}$$

โครงการ B - ใช้ตาราง PVIF

$$\begin{aligned} NPV &= 300,000 (\text{PVIF ที่ } i = 16\% \text{ ปีที่ } 4) - 100,000 \\ &= 300,000 (.552) - 100,000 \\ &= 165,600 - 100,000 \\ &= +65,600 \text{ บาท} \end{aligned}$$

จะเห็นว่าทั้งสองโครงการต่างก็ให้ค่า NPV เป็นบวก ฉะนั้น ควรยอมรับทั้งสองโครงการ แต่ถ้าต้องเลือกเพียงโครงการเดียว ควรเลือกโครงการที่มีค่า NPV เป็นบวกสูงสุด คือโครงการ B

3. วิธีอัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return - IRR Method) เป็นอัตราผลตอบแทนของโครงการนั้นอย่างต่ำ ที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนทั้งหมด เท่ากับจำนวนเงินจ่ายลงทุนเริ่มแรกของโครงการ อัตราผลตอบแทนนี้จะนำมาลดค่าของผลตอบแทนในอนาคตกลับมาเป็นมูลค่าในปัจจุบัน เทียบเงินจ่ายลงทุนเริ่มแรกแล้ว มูลค่าปัจจุบันสุทธิจะเท่ากับศูนย์พอดี

วิธีการคำนวณอัตราผลตอบแทนภายในใช้วิธีลองผิดลองถูก (Trial and Error) โดยสมมติอัตราผลตอบแทนที่จะทำให้ได้ค่าปัจจุบัน ของเงินเข้า (PV ของเงินเข้า) ใกล้เคียงเงินจ่ายลงทุนมากที่สุด แล้วนำมาเทียบบัญชีวิธีไตรยางค์ ดังนี้

ตัวอย่าง 10 โครงการหนึ่งใช้เงินลงทุนเริ่มแรก 90,000 บาท โดยจะให้ผลตอบแทนเป็นเวลา 3 ปี 80,000 บาท 30,000 บาท และ 10,000 บาทตามลำดับให้คำนวณหา IRR ของโครงการ

ปี	เงินสดเข้า	สมมติ IRR = 22%		สมมติ IRR = 24%	
		PVIF 22%	มูลค่าปัจจุบัน	PVIF 24%	มูลค่าปัจจุบัน
1	80,000	.820	65,600	.806	64,480
2	30,000	.672	20,160	.650	19,500
3	10,000	.551	5,510	.524	5,240
			<u>91,270</u>		<u>89,220</u>
		PV ของเงินเข้า			

จะเห็นว่า IRR 22% จะให้ค่า PV ของเงินเข้ามากกว่าเงินจ่ายลงทุน 90,000 บาท ส่วน IRR 24% จะให้ค่า PV ของเงินเข้าน้อยกว่า 90,000 บาท แสดงว่า IRR ที่ให้ค่า PV ของเงินเข้าเท่ากับเงินจ่ายลงทุนพอดี จะอยู่ระหว่าง IRR 22% และ 24% โดยใช้การเทียบบัญชีวิธีไตรยางค์

IRR	มูลค่าปัจจุบันของเงินเข้า	
22%	91,270	91,270
อัตราจริง		90,000
24%	<u>89,220</u>	
ผลต่าง	<u>2,050</u>	<u>1,270</u>

ผลต่าง PV ของเงินเข้า 2,050 IRR ต่างกัน $24 - 22 = 2\%$

ผลต่าง PV ของเงินเข้า 1,270 IRR ต่างกัน $= \frac{2}{2,050} \times 1,270 = 1.2\%$

ดังนั้น IRR ของโครงการนี้อยู่ระหว่าง 22% และ 24% เท่ากับ $22\% + 1.2\% = 23.2\%$

ตัวอย่าง 11 โครงการหนึ่งใช้เงินลงทุนเริ่มแรก 6,074,000 บาท โดยจะให้ผลตอบแทนเป็นเวลา 4 ปี ปีละเท่า ๆ กัน เท่ากับ 1,800,000 บาท ให้คำนวณหา IRR ของโครงการ จากที่ทราบว่าค่า IRR ของโครงการจะทำให้;

$$\begin{aligned}
 \text{PV ของเงินเข้า} &= \text{เงินจ่ายลงทุน} \\
 \text{ผลตอบแทนรายปี (PVIFA ที่ } i\% \text{ n ปี)} &= \text{เงินจ่ายลงทุน} \\
 \text{PVIFA ที่ } i\% \text{ n ปี} &= \frac{\text{เงินจ่ายลงทุน}}{\text{ผลตอบแทนรายปี}} \\
 &= \frac{6,074,000}{1,800,000} = 3.374
 \end{aligned}$$

เปิดตาราง PVIFA ที่ 4 ปี ค่าแฟกเตอร์ดอกเบี้ย 3.374 อยู่ที่อัตราที่ % จะได้แฟกเตอร์ 3.374 อยู่ระหว่างอัตรา 6% กับ 8% ดังนี้

IRR	แฟกเตอร์ดอกเบี้ยของมูลค่าปัจจุบัน	
6%	3.465	3.465
อัตราจริง		3.374
8%	<u>3.312</u>	
ผลต่าง	<u>.153</u>	<u>.091</u>

แฟกเตอร์ดอกเบี้ยต่างกันอยู่ .153 IRR ต่างกัน $8 - 6 = 2\%$

แฟกเตอร์ดอกเบี้ยต่างกันอยู่ .091 IRR ต่างกัน $\frac{2}{.153} \times .091 = 1.2\%$

แฟกเตอร์ดอกเบี้ย 3.374 จะได้ค่า IRR อยู่ระหว่าง 6% และ 8% เท่ากับ $6\% + 1.2 = 7.2\%$

การตัดสินใจ สำหรับการตัดสินใจว่าควรยอมรับ IRR ของโครงการใด มีหลักว่า

1. จะยอมรับ IRR ของโครงการที่มีค่าสูงกว่าค่าของทุน
2. จะปฏิเสธ IRR ของโครงการที่มีค่าต่ำกว่าค่าของทุน

สำหรับวิธี IRR ซึ่งมีการลดค่าของเงินในอนาคตจัดเป็นวิธี DCF (Discounted Cash Flow Method) อีกวิธีหนึ่งนอกจากวิธี NPV และยังมีอีกวิธีหนึ่งที่เป็นวิธี DCF คือวิธีดัชนีกำไรที่จะกล่าวต่อไป

4. **วิธีดัชนีกำไร (Profitability Index Method)** เป็นดัชนีความสามารถทำกำไรของโครงการหรือเป็นอัตราส่วนกำไร - ต้นทุน (Benefit - Cost Ratio) ของโครงการ ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทน หาดด้วยเงินจ่ายลงทุนเริ่มแรกของโครงการ เขียนเป็นสูตรได้ว่า

$$\text{PI} = \frac{\text{PV ของเงินเข้า}}{\text{เงินจ่ายลงทุน}}$$

ตัวอย่าง 12 มีโครงการลงทุน 2 โครงการ ที่คำนวณหา PI ได้ดังนี้

	โครงการ A	โครงการ B
PV ของเงินเข้า	20,000	8,000
เงินจ่ายลงทุนเริ่มแรก	15,000	5,000
NPV	5,000	3,000
ดัชนีกำไร	1.33	1.6

หลักการตัดสินใจจะยอมรับโครงการ ที่มีดัชนีมากกว่าหรือเท่ากับ 1 และจะปฏิเสธโครงการที่มีดัชนีต่ำกว่า 1 เสมอ ซึ่งหลักการตัดสินใจของวิธี PI จะให้ผลลัพธ์เหมือนกับวิธี NPV ถ้าเป็นโครงการจ่ายลงทุนที่เท่ากัน แต่ถ้าเป็นโครงการจ่ายลงทุนที่ไม่เท่ากัน จากตัวอย่าง 12 วิธี NPV วิเคราะห์ได้ว่าโครงการ A และ B ต่างให้ค่า NPV เป็นบวกทั้งคู่ ซึ่งควรยอมรับทั้งสองโครงการ แต่ไม่สามารถตัดสินใจได้ว่าควรเลือกโครงการใด เพราะเงินจ่ายลงทุนไม่เท่ากัน แต่วิธี PI สามารถบอกได้ว่าควรเลือกลงทุนโครงการ B แม้เงินจ่ายลงทุนไม่เท่ากัน ดังนั้นวิธี PI จึงเป็นวิธีเปรียบเทียบโครงการลงทุนที่ไม่เท่ากันได้

5. การจัดลำดับโครงการ (Ranking of Proposal)

เมื่อการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุนเสร็จสิ้นลง และมีทางเลือกลงทุนในโครงการต่าง ๆ มากมาย ธุรกิจต้องเลือกโครงการที่เหมาะสมลงทุน ดังต่อไปนี้

1. Mutually Exclusive Projects เป็นการเลือกลงทุนในโครงการที่เหมือนกันเพียงโครงการเดียวเท่านั้น ตัวอย่างเช่น ชนิดของโครงการที่จำเป็นในการขนส่งสินค้าไปยังคลังสินค้า 2 โครงการคือ รถยกที่สามารถขนสินค้าและเคลื่อนย้ายได้ กับสายพานที่ใช้ขนส่งสินค้าไปยังคลังสินค้า ถ้าธุรกิจยอมรับลงทุนในโครงการหนึ่งก็ต้องตัดอีกโครงการหนึ่งทิ้งไป

2. Contingent Projects โครงการร่างข้อเสนอหนึ่งจะมีประโยชน์ต่อเมื่อมีการยอมรับลงทุนในโครงการ

อื่น ตัวอย่างเช่น ธุรกิจกำลังจะพิจารณาสร้างอาคารสำนักงานใหม่และลานจอดรถใหม่ ถ้าธุรกิจไม่สร้างอาคารใหม่ก็ไม่มีความจำเป็นต้องสร้างลานจอดรถ แต่ถ้าธุรกิจสร้างอาคารใหม่และไม่มีลานจอดรถ เจ้าหน้าที่มาทำงานก็ไม่มีที่จอดรถ ลักษณะเช่นนี้เรียกว่าโครงการต่อเนื่อง

3. Capital Rationing ตามปกติธุรกิจจะมีโครงการร่างข้อเสนอลงทุนมากกว่าเงินที่สามารถลงทุนได้ กรณีนี้ โครงการที่ต้องการลงทุนมากที่สุดเท่านั้นที่จะได้รับการพิจารณาการจัดลำดับตามสัดส่วนเงินทุน จะเกิดขึ้นเมื่อปรากฏว่าโครงการที่สมควรลงทุนมีมากกว่าเงินที่สามารถลงทุน วิธีการจัดลำดับจะนำโครงการมาเรียงลำดับตามความสำคัญ หรือ ความเหมาะสมในการลงทุนจากสูงสุดไปต่ำสุด แล้วเลือกจุดที่ตัดทิ้งโครงการร่างข้อเสนอลงทุนที่อยู่ก่อนจุดตัดออกนี้ จะได้รับการลงทุน โครงการร่างข้อเสนอลงทุนที่อยู่ต่ำจากจุดตัดทิ้ง จะถูกปฏิเสธการลงทุนหรือยืดเวลาออกไปในการลงทุน จุดตัดทิ้งนี้ (Cutoff Point) จะถูกเลือกภายหลัง พิจารณาจำนวนโครงการ, เป้าหมายของธุรกิจ และความสามารถในการจัดหาเงินมาลงทุนในงบประมาณจ่ายลงทุนอย่างรอบคอบแล้ว

ตัวอย่าง 13 การจัดลำดับโครงการตามดัชนีการทำกำไร

	โครงการ					
	3	6	1	2	5	4
เงินลงทุนเริ่มแรก	400,000	100,000	175,000	125,000	200,000	100,000
ดัชนีการทำกำไร	1.25	1.17	1.16	1.14	1.09	1.05

ถ้าธุรกิจมีงบประมาณจ่ายลงทุน 1 ล้านบาท และแต่ละโครงการเป็นอิสระแก่กัน ธุรกิจควรเลือกโครงการที่สามารถทำได้ ตามการจัดลำดับโครงการดังกล่าว ซึ่งจะลงทุนได้เพียง 5 โครงการเท่านั้น แม้โครงการที่ 4 จะให้ดัชนีกำไรมากกว่า 1 และควรลงทุนก็ตาม

ตัวอย่าง 14 การจัดลำดับโครงการตามวิธีวิเคราะห์โครงการ 3 วิธี

โครงการ	เงินจ่ายลงทุนเริ่มแรก	มูลค่าปัจจุบันสุทธิ	ดัชนีทำกำไร	อัตราผลตอบแทนภายใน
A	1,000,000	+ 27,146	1.27	16%
B	500,000	+ 11,216	1.22	15%
C	400,000	+ 18,636	1.47	20%
D	300,000	+ 21,624	1.72	25%
E	200,000	+ 3,560	1.18	14%
F	100,000	+ 877	1.09	12%

จัดลำดับโครงการ

จัดลำดับโครงการตามมูลค่าปัจจุบันสุทธิ

- A
- D
- C
- B
- E
- F

จัดลำดับโครงการตามดัชนีกำไรและตามอัตราผลตอบแทนภายใน

- D
- C
- A
- B
- E
- F

ในตัวอย่างที่ 14 นี้ จะเห็นว่าการจัดลำดับตามวิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิจะแตกต่างจากวิธีดัชนีทำกำไรและวิธีอัตราผลตอบแทนภายใน ทำให้การจัดลำดับนี้ไม่สามารถชี้ให้เห็นอย่างเด่นชัดว่าโครงการไหนสมควรลงทุน

เพราะตามวิธี NPV โครงการ A จัดอยู่ในอันดับหนึ่งตามด้วยโครงการ D และ C และอื่น ๆ แต่ตามวิธีวิเคราะห์โครงการอีก 2 วิธี จัดโครงการ D อยู่ในอันดับหนึ่ง ตามด้วยโครงการ C และ A และอื่น ๆ ดังนั้นวิธีการที่ดีที่สุดกรณีเงินทุนมีจำกัด คือ สามารถจ่ายลงทุนได้ 1 ล้านบาท ควรเลือกตัดสินใจลงทุนในโครงการเดียวหรือหลายโครงการไม่เกิน 1 ล้านบาท ที่ให้ค่าผลงานของมูลค่าปัจจุบันสุทธิมากที่สุด ดังนี้

การจัดลำดับโครงการ

โครงการลงทุน	ผลรวมมูลค่าปัจจุบันสุทธิ
C,D,E และ F	44,697
B, D และ E	36,400
B, C และ F	30,729
A	27,146

ฉะนั้นคำตอบของตัวอย่างนี้คือ เลือกจ่ายลงทุนใน 4 โครงการ C, D, E และ F¹ หลังจากเปรียบเทียบวิธีการวิเคราะห์โครงการทั้ง 3 วิธีแล้ว

ดังนั้นการจัดลำดับโครงการไม่ได้แสดงโครงการลงทุนที่เหมาะสมในจำนวนเงินลงทุนคงที่ตามลำดับเสมอไปไปตามตัวอย่าง 13 แต่ผู้บริหารอาจต้องจัดกลุ่มของโครงการลงทุนให้เหมาะสม แล้วนำมาจัดลำดับอีกทีหนึ่งตามตัวอย่าง 14 วิธีการจัดลำดับที่ยืดหยุ่นได้เช่นนี้กล่าวได้ว่าเป็นวิธีการคัดเลือกโครงการที่สมเหตุผลผลที่จะตัดโครงการที่ไม่ต้องการออกไป

¹ ในกรณีนี้ การพิจารณากลุ่มของโครงการที่เหมาะสมในการลงทุน อาจใช้วิธี Linear Programming หรือ Interger Programming ซึ่งอ่านเพิ่มเติมได้จาก H. Martin Weingartner - Mathematical Programming and the Analysis of Capital Budgeting Problems (Englewood Cliffs, H.J. Prentice Hall, Inc, 1963)

สรุป

งบประมาณจ่ายลงทุน คือ การวิเคราะห์การลงทุนในสินทรัพย์ถาวร ซึ่งมีความสำคัญเพราะธุรกิจมีเงินทุนจำกัด การลงทุนมีผลต่ออนาคตในระยะยาว เกี่ยวข้องกับการพยากรณ์ยอดขายและกำลังการผลิต ดังนั้นนโยบายจ่ายลงทุนต้องคำนึงถึงการประมาณการข้อมูลของโครงการ การตรวจสอบโครงการและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบในการวางแผนของโครงการ

สำหรับขั้นตอนการจัดทำงบประมาณจ่ายลงทุน เริ่มจากพิจารณาชนิดของโครงการว่า เป็นโครงการประเภทไหน การทดแทน การขยายตัว การกระจายความเสี่ยง วิจัยพัฒนาและอื่น ๆ แล้วจึงทำการประเมินข้อมูลของโครงการโดยใช้วิธีกระแสเงินสดเป็นตัววิเคราะห์กระแสเงินสดออก กระแสเงินสดเข้าตลอดอายุของโครงการ จากนั้นใช้ค่าของทุนของธุรกิจเป็นอัตราผลตอบแทนขั้นต่ำ ในการวิเคราะห์การลงทุนในโครงการ วิธีวิเคราะห์โครงการที่กล่าวถึงมี 4 วิธีคือ วิธีระยะพื่นทุน เป็นการหาจำนวนปีที่คุ้มทุน วิธีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ เป็นการคำนวณหามูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการ วิธีอัตราผลตอบแทนภายใน เป็นการคำนวณหาอัตราเปอร์เซ็นต์ผลตอบแทนของโครงการ และวิธีดัชนีกำไร เป็นการคำนวณหาดัชนีของการทำกำไร

โครงการนั้น โดยมีหลักการ วิเคราะห์ว่า จะยอมรับโครงการที่มีระยะฟื้นฟูสั้นที่สุด ที่ได้ค่าปัจจุบันสุทธิเป็นบวก อัตราผลตอบแทนภายในมากกว่าค่าของทุน และดัชนีกำไรสูงกว่าหนึ่ง ถ้าตรงข้ามจากที่กล่าวจะปฏิเสธโครงการนั้น

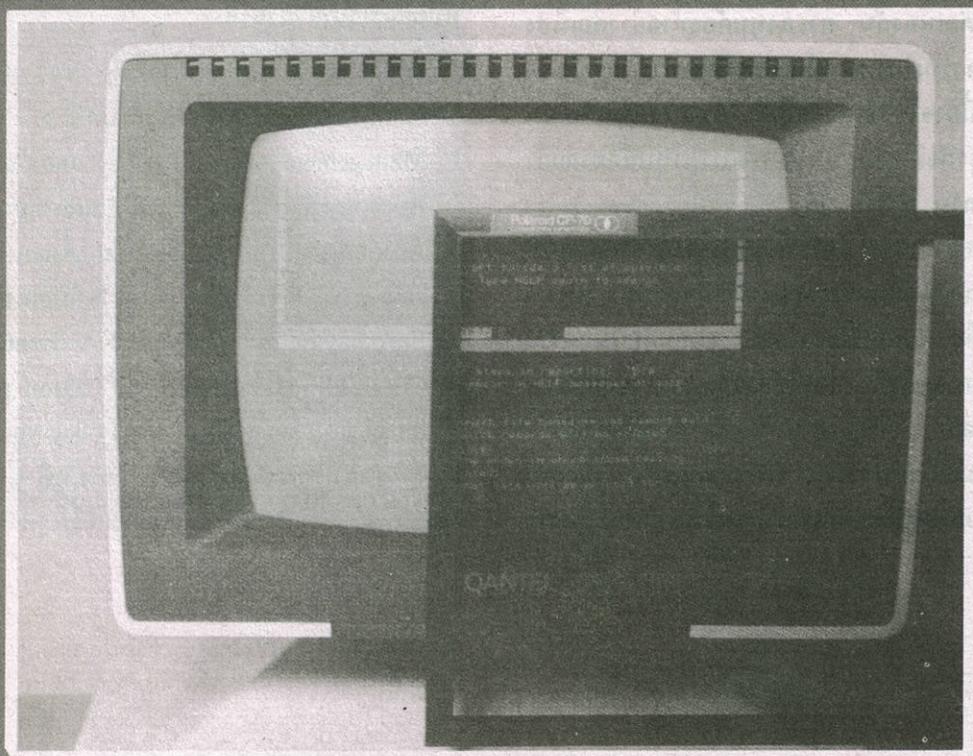
ส่วนการพิจารณาว่าโครงการไหน เหมาะสมลงทุน ควรจัดลำดับโครงการว่าเป็นโครงการเหมือนกัน หรือโครงการต่อเนื่องกัน ถ้าเป็นโครงการเหมือนกันควรเลือกลงทุนในโครงการที่ดีที่สุดเพียงโครงการเดียว แต่ถ้าเป็นโครงการต่อเนื่องกัน การลงทุนต้องทำอย่างต่อเนื่อง จะเลือกลงทุนโครงการใดเพียงโครงการเดียวไม่ได้ นอกจากนี้อาจใช้วิธีการจัดลำดับโครงการตามสัดส่วนเงินทุนที่ธุรกิจมี หากธุรกิจมีโครงการลงทุนที่ดีมากกว่าเงินทุนที่สามารถลงทุนได้

ซึ่งการวิเคราะห์การทำงานประมาณจ่ายลงทุนที่กล่าวถึงในที่นี้ เป็นการวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับตัวเงินของโครงการคือ เงินสดเข้าของโครงการว่าคุ้มกับเงินสดจ่ายของโครงการหรือไม่ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) มาพิจารณาไม่ได้พิจารณาถึงข้อมูลที่ไม่เกี่ยวกับตัวเงิน (Nonmonetary Items) เช่น ความปลอดภัยของโรงงาน ความสะดวกสบายในการ

ทำงาน สวัสดิการของพนักงาน เป็นต้น ซึ่งปรากฏว่าการลงทุนในหลายโครงการ ไม่สามารถทำการวิเคราะห์เชิงปริมาณได้ แต่เป็นโครงการที่สมควรลงทุน ซึ่งให้ผลตอบแทนที่วัดออกมาเป็นตัวเงินไม่ได้ (Intangible Benefit) ดังกล่าว ดังนั้น ในการตัดสินใจจ่ายลงทุน ผู้บริหารควรพิจารณาให้รอบคอบทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพพร้อมกัน

แปลและเรียบเรียงจาก

1. Financial Decision Making ของ John J. Hampton Second Edition บทที่ 3
2. Management Accounting Text and Cases ของ Anthony and Reece Fifth Edition บทที่ 9
3. Accounting for Managerial Analysis ของ James M. Fremagen Third Edition บทที่ 17
4. Introduction to Management Accounting ของ Charles T. Horngren Fifth Edition บทที่ 11
5. Financial Management and Policy ของ James C. Van Horne Sixth Edition บทที่ 5



มารู้จัก คอมพิวเตอร์ กันเถอะ

จุรินทร์ ศรีธรรมรัตน์กุล

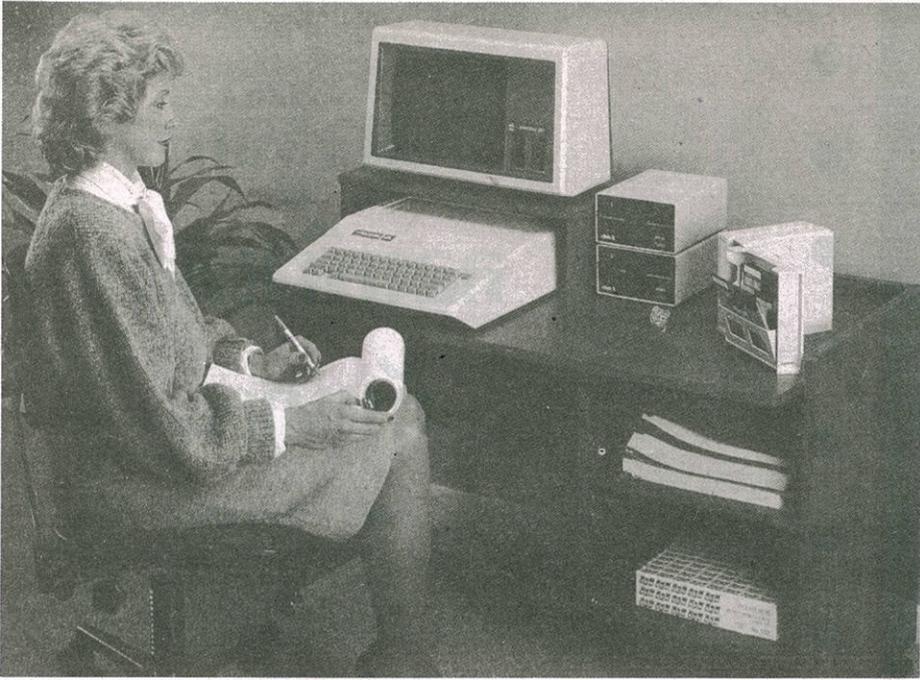
บทนำ (Introduction)

คำว่าคอมพิวเตอร์นั้นมาจากภาษาละตินว่า “Com-putare” ซึ่งหมายถึง “to compute” กล่าวโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว คอมพิวเตอร์ก็คือ เครื่องคำนวณ (Calculator) นั่นเอง เพียงแต่มีคุณลักษณะพิเศษซึ่งทำให้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องคำนวณชนิดพิเศษ คุณลักษณะพิเศษนี้ คือ

1. ความเร็ว (Speed) การทำงานของส่วนประกอบภายในคอมพิวเตอร์นั้นเป็น ระบบวงจรอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Circuit System) ซึ่งมีความเร็วในการทำงานสูงมาก

2. หน่วยความจำภายใน (Internal Memory) หน่วยความจำนี้ ถูกใช้เพื่อเก็บข้อมูล (Data) และคำสั่ง (Instruction) ให้กับคอมพิวเตอร์ และคอมพิวเตอร์จะทำงานตามคำสั่งที่ผู้เขียนคำสั่งโปรแกรมไว้ โดยผู้ควบคุมไม่ต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เลย

3. ความถูกต้อง (Precision) การทำงานของคอมพิวเตอร์นั้นมีความถูกต้องเป็นที่เชื่อถือได้ และผลลัพธ์ ที่ได้จากการคำนวณอ่านได้ละเอียดตามความต้องการ ความผิดพลาดใด ๆ ก็ตามในการใช้คอมพิวเตอร์อยู่ที่การป้อนข้อมูลผิด หรือการเขียนโปรแกรมไม่ถูกต้องเท่านั้น



ประเภทของคอมพิวเตอร์ (Type of Computer)

แบ่งได้หลายประเภทตามหลักการแบ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. แบ่งตามลักษณะของข้อมูล ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

ก. **Analog Computer** เป็นคอมพิวเตอร์ที่ทำงานโดยใช้หลักการวัด (Measure) เป็นการวัดกระบวนการทางกายภาพ โดยอาศัยการเปลี่ยนแปลงของระดับกระแสไฟฟ้า ดังนั้นคอมพิวเตอร์ชนิดนี้จึงรับข้อมูลในลักษณะของ ปริมาณที่มีค่าต่อเนื่อง (Continuous) ปริมาณดังกล่าวได้แก่ ค่าของความดัน, ความเร็ว และอุณหภูมิ ซึ่งจะแสดงผลออกมาทางจอหน้าปัทม์

ข. **digital Computer** เป็นคอมพิวเตอร์ที่ทำงานโดยใช้ หลักการนับ (Count) ดังนั้น คอมพิวเตอร์ชนิดนี้จึงรับข้อมูลในลักษณะของ ตัวเลข และให้ผลลัพธ์ออกมาเป็นตัวเลข เช่นกัน ดังนั้นผลลัพธ์ที่ได้จึงแม่นยำกว่า Analog Computer

ค. **Hybrid Computer** คอมพิวเตอร์ชนิดนี้เป็นการรวมเอา Analog Computer และ Digital Computer มาผสมกัน เพื่อสร้าง และให้สามารถนำไปใช้ใน งานวิจัย และ งานกระบวนการควบคุมต่าง ๆ

ทางวิทยาศาสตร์ หรือ ทางอุตสาหกรรมตัวอย่างเช่น การเดินทางของยานอวกาศ จะใช้ Analog Computer กับงานที่เกี่ยวกับการหมุนตัวของยานอวกาศ และจะใช้ Digital Computer กับงานที่เกี่ยวกับการคำนวณระยะทางของยานอวกาศ เป็นต้น

2. แบ่งตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

ก. **General-Purpose Computer** เป็นคอมพิวเตอร์ที่ใช้ได้กับงานหลาย ๆ ประเภท เช่น งานด้านธุรกิจ งานวิจัย และสามารถทำงานได้กับภาษาคอมพิวเตอร์ได้หลายภาษา

ข. **Special-Purpose Computer** เป็นคอมพิวเตอร์ที่ใช้ได้กับงานเฉพาะอย่างโดยไม่สามารถนำไปใช้กับงานประเภทอื่นได้ด้วยอย่างเช่น คอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการตรวจโรค หรือ ในการสำรวจแหล่งทรัพยากร เป็นต้น

ส่วนประกอบของคอมพิวเตอร์ (computer Components)

แบ่งเป็นส่วนย่อย ๆ ได้เป็น 5 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. **หน่วยรับข้อมูล (Input Unit)** เป็นหน่วยที่รับข้อมูล และคำสั่งเข้าสู่หน่วยประมวลผลกลาง (Central Processing Unit) หรือ รับข้อมูลเข้าสู่เครื่องพร้อมโปรแกรม เพื่อส่งไปเก็บไว้ในหน่วยความจำหลัก (Main Storage) ตัวอย่างของหน่วยรับข้อมูล ได้แก่ เครื่องอ่านบัตร (Card Reader) เครื่องอ่านแผ่นดิสเก็ต (Disk Drive) และ เครื่องอ่านเทปแม่เหล็ก (Magnetic Reader) เป็นต้น

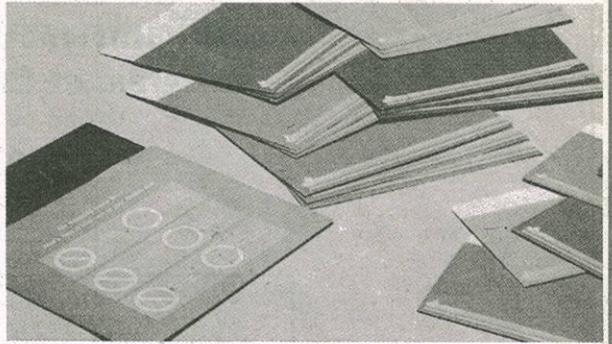
2. **หน่วยความจำ (Main Memory)** ทำหน้าที่เก็บข้อมูล คำสั่ง โปรแกรม และ ผลลัพธ์ที่ได้ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 **หน่วยความจำหลัก (Main Storage)** บางครั้งเรียกว่า หน่วยความจำภายใน (Internal Storage) หรือ หน่วยความจำเบื้องต้น (Primary Storage) เป็นหน่วยความจำที่อยู่ในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อเก็บข้อมูล และคำสั่งต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการทำงาน

2.2 **หน่วยความจำภายนอก (External Storage)** บางครั้งเรียกว่า หน่วยความจำสำรอง (Secondary Storage) เป็นหน่วยความจำที่เก็บข้อมูล และคำสั่งต่าง ๆ ไว้ภายนอกเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งสามารถแบ่งตามประเภทของการเก็บ และการอ่านข้อมูล ได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

ก. **Sequential Access** ประกอบด้วยหน่วยเก็บเทปแม่เหล็กทุกชนิด ในการค้นหาตำแหน่งของ Record ใด ๆ จะต้องอ่าน Record ที่อยู่ก่อน Record ที่เราต้องการ ตามลำดับไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะพบตัวอย่างของหน่วยความจำภายนอกชนิดนี้ ได้แก่ Magnetic Tape, Cartridge Tape, และ Video Tape เป็นต้น

ข. **Direct Access** เป็นการหา Record ได้โดยตรง โดยไม่ต้องผ่าน Record อื่น ๆ เลย เหมือนกับการที่เราย้ายเข็มเครื่องเล่นจานเสียง เพื่อจะฟังเพลงที่เราต้องการ ตัวอย่างของหน่วยความจำภายนอกชนิดนี้



ได้แก่ Disk Storage, Drum และ Data Cell เป็นต้น

3. **หน่วยคำนวณและตรรก (Arithmetic and Logic Unit)** หรือเรียกย่อ ๆ ว่า หน่วย ALU หน่วยนี้ทำหน้าที่ในการคำนวณ และปฏิบัติการทางตรรก ซึ่งได้แก่ การบวกลบคูณหาร การเปรียบเทียบค่า มากกว่า น้อยกว่า หรือเท่ากัน ของค่าสองค่า และการตัดสินใจ นิพจน์ (Expression) ไหนถูกหรือผิด เป็นต้น

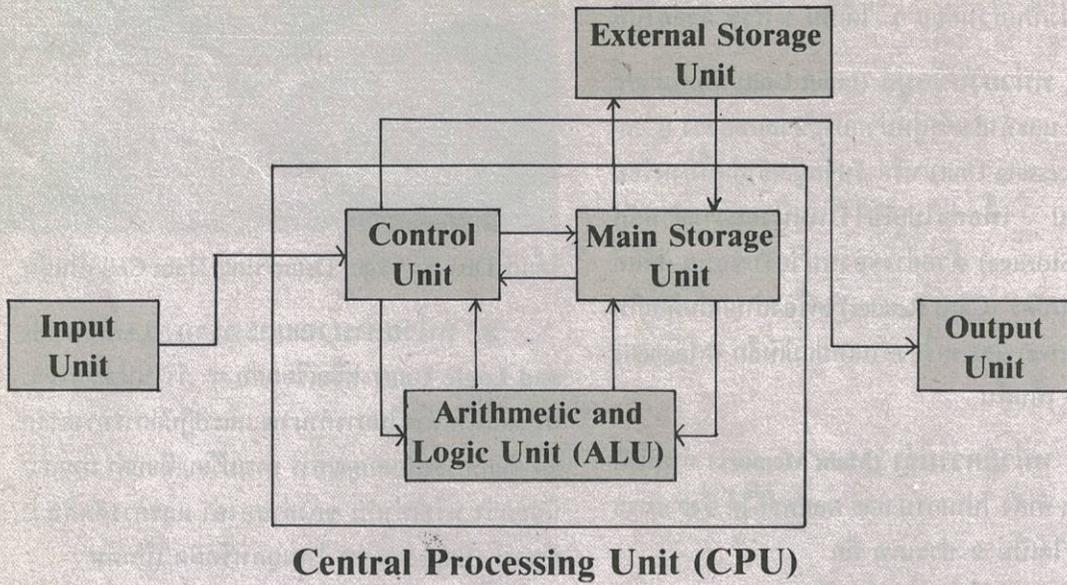
4. **หน่วยควบคุม (Control Unit)** หน่วยนี้ทำหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานของหน่วยอื่น ๆ และสั่งงานให้หน่วยอื่น ๆ ปฏิบัติงานให้เป็นที่ยอมรับของหน้าที่ของหน่วยนี้พอจะสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ดึงข้อมูล และคำสั่งจาก Storage
2. แสดง และแปล (Interpret) คำสั่งที่ Programmer สั่งให้หน่วยนี้ทำงาน
3. ควบคุมเครื่องมือ Input/Output (I/O) ในการรับข้อมูล และแสดงผล และถ่ายทอดคำสั่งเข้าสู่ และออกจาก Main Storage
4. ควบคุมการปฏิบัติงานของโปรแกรม

5. **หน่วยแสดงผล (Output Unit)** เป็นหน่วยแสดงผลลัพธ์ และข้อมูลออกจากหน่วยความจำ อาจออกมาในรูปกระดาษ หรือจอภาพ หน่วยแสดงผลนี้ ได้แก่ เครื่องพิมพ์ (Printer) และจอภาพ CRT (Cathod Ray Tube) เป็นต้น

ส่วนประกอบของหน่วยความจำหลัก หน่วยคำนวณ และตรรก และ หน่วยควบคุม รวมเรียกว่า หน่วยประมวลผลกลาง (Central Processing Unit) หรือ เรียกย่อ ๆ ว่า CPU ซึ่งหน่วยนี้จะเกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลโดยตรง

แผนผังแสดงระบบของคอมพิวเตอร์ (Diagram of Computer System)



ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นเรื่องที่ควรรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ ผู้เขียนคิดว่าข้อเขียนนี้คงช่วยให้ผู้อ่านหลาย ๆ ท่านพอที่รู้จักคอมพิวเตอร์มากขึ้น ในโอกาสหน้าจะเป็นการแนะนำเกี่ยวกับการนำคอมพิวเตอร์ไปใช้กับงานด้านต่าง ๆ เช่น ในด้านธุรกิจ และ ในวงการศึกษา เป็นต้น

หนังสืออ้างอิง

วัชรภรณ์ สุริยาภิวัฒน์, คอมพิวเตอร์เบื้องต้น และเทคนิคการเขียนโปรแกรม, ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

ศิริพร สาเททอง, วัชรภรณ์ สุริยาภิวัฒน์ และ ศิริชัย พงษ์วิชัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์, โครงการการศึกษาต่อเนื่อง, ฝ่าวิชาการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Kindred, Alton R., **Introduction to Computer**, Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, U.S.A., 1976

Cougerr, J. Daniel and Mcfadden, Fred R., **First Course in Data Processing with Basic, Cobol, Fortran and RPG**, John Wiley & Sons Inc., New York, U.S.A. 1981.

เกี่ยวกับผู้เขียน

จุนินทร์ ศรีธรรมรัตน์กุล

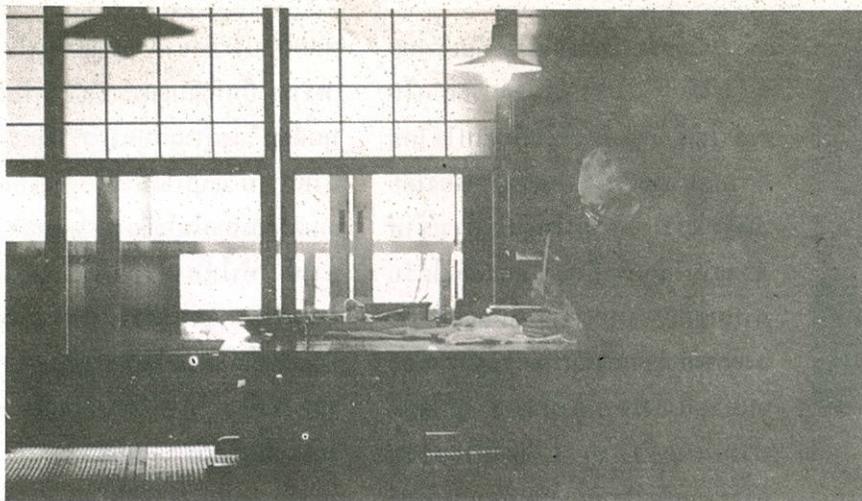
อาจารย์ประจำแผนกบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

การศึกษา

วท.บ. (บริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
M.S. (Economic Research) North Texas State University, U.S.A.

ประสบการณ์การทำงาน

- Programmer บริษัท สหมิตรเครื่องกล จำกัด
- พนักงานขายคอมพิวเตอร์ บริษัท เบทาโกรคอมพิวเตอร์ จำกัด
- อาจารย์ประจำแผนกบริการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต



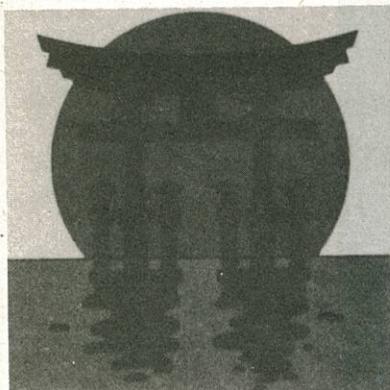
การบริหารคนแบบญี่ปุ่น ๆ

ปราโมทย์ อธิธิกุล

ถ้าเราย้อนหลังไปดูประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่นในช่วงที่ญี่ปุ่นเริ่มเปิดประตูประเทศกับโลกภายนอก นับแต่พลเรือ-จัตวาเพอร์รี่ของสหรัฐได้นำเรือรบเข้าไปเจรจากับญี่ปุ่น แบบเดียวกับที่ประเทศไทยถูกกระทบกระเทือนในลักษณะเดียวกันในสมัยต้น ๆ ของกรุงรัตนโกสินทร์

ญี่ปุ่นได้ตระหนักถึงภัยอันตรายจากประเทศตะวันตกเช่นเดียวกับประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งพระองค์ท่านได้ทรงเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารราชการแผ่นดินจากแบบจตุสดมภ์มาเป็นระบบกระทรวงทบวงกรมแผนใหม่และได้นำวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เริ่มสร้างประปา ไฟฟ้า รถไฟ ตัดถนน พลิกโฉมหน้าของประเทศมาเป็นแบบสมัยใหม่เพื่อให้หลุดจากการเป็นเหยื่อของลัทธิล่าอาณานิคมซึ่งกำลังระบอบหนักไปทั่วภาคพื้นเอเชีย





มีผู้กล่าวว่าประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นได้พลิกโฉมหน้าของประเทศในเวลาไล่เลี่ยกัน แต่ญี่ปุ่นก้าวไปได้ไกลกว่ามาก แต่ผิอญญี่ปุ่นถูกปกครองโดยลัทธิทหาร จึงทำให้ญี่ปุ่นก้าวเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่สอง และต้องได้รับการสูญเสียอย่างมหาศาล ญี่ปุ่นถูกทำลายลงอย่างย่อยยับทั้งสภาพเศรษฐกิจตลอดจนขวัญกำลังใจ เมืองใหญ่ ๆ ถูกโจมตีทางอากาศ 1 ใน 4 ของประชาชนปราศจากที่อยู่อาศัย โรงงานส่วนใหญ่กลายเป็นกองรูลี เกิดเงินเฟ้ออย่างรุนแรงขาดอาหารเครื่องอุปโภคบริโภค ชาวญี่ปุ่นในขณะนั้นอยู่อย่างสิ้นหวัง ขาดกำลังใจ

แต่ก็นับเป็นโชคดีของญี่ปุ่นในช่วงที่ถูกสหรัฐอเมริกาควบคุมในระยะหลังสงคราม อเมริกาได้เพาะลัทธิประชาธิปไตยให้ญี่ปุ่นอย่างมั่นคง หลักการบริหารสมัยใหม่ได้ถูกนำมาใช้ในญี่ปุ่นแต่การบริหารงานแบบของญี่ปุ่นเองก็เป็นแบบอย่างที่ดีศึกษาเหมือนกัน ญี่ปุ่นได้นำระบบบริหารแผนใหม่เข้ามาผสมผสานกับระบบบริหารของญี่ปุ่นเอง ซึ่งยังคงรักษาไว้ใ่อีกหลายมุมหลายด้าน นอก

นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังถือว่าโชคดีอีกอย่างหนึ่ง ที่สงครามเกาหลีมีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจของญี่ปุ่นพลิกฟื้นขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง กอร์ปทั้งสหรัฐก็เป็นพี่เลี้ยงประคับประคองเด็กซี้โรคคนนี้ให้เจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วจนกลายมาเป็นยักษ์ใหญ่ในทางเศรษฐกิจของโลก

ในทศวรรษที่ผ่านมา อัตราการเจริญเติบโตของญี่ปุ่นสูงขึ้นถึงร้อยละ 10-12 ต่อปี จากการประมาณการของนักเศรษฐศาสตร์ชั้นนำได้คาดการณ์ว่าในปี 2543 ญี่ปุ่นจะเป็นประเทศที่มี

ผลผลิตประชาชาติรวมสูงที่สุดในโลก เพราะญี่ปุ่นพัฒนาประเทศไปพร้อมกันทุกด้าน ทั้งด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ญี่ปุ่นได้นำเครื่องจักรกลการเกษตรและเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาใช้ ทำให้สามารถเพิ่มผลผลิตทางเกษตรจนสามารถเลี้ยงประชากรภายในประเทศได้ ผลผลิตทางอุตสาหกรรมระหว่างปี พ.ศ. 2479 เทียบกับ พ.ศ. 2513 เพิ่มขึ้นถึง 10 เท่าตัว การขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมเป็นไปอย่างรวดเร็ว ไม่มีอุปสรรคใดใดมาหยุดยั้งการขยายตัวนี้ได้เลย

สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นให้ความสนใจเฉพาะอุตสาหกรรมใช้แรงงาน เช่น อุตสาหกรรมทอผ้าและของเล่น เป็นต้น และในระยะหลังสงครามโลกครั้งที่สองตอนแรก ๆ ญี่ปุ่นยังส่งสินค้าอุตสาหกรรมเหล่านี้เป็นสินค้าส่งออกอยู่ แต่ภายในระยะเวลาไม่นานนักญี่ปุ่นได้กลายมาเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น อุตสาหกรรมเคมี อุตสาหกรรมเหล็กและอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

ในขณะที่อุตสาหกรรมต่าง ๆ พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว การพัฒนาด้านคมนาคมและการขนส่งสินค้าก็ได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว กองเรือสินค้าของญี่ปุ่นได้รับการจัดอันดับให้เป็นหนึ่งในประเทศยักษ์ใหญ่ในการเดินเรือ นอกจากนั้น การพัฒนาการคมนาคมภายในประเทศก็ก้าวหน้าไปอย่างเต็มที่

สภาพการเจริญเติบโตของประเทศที่เป็นไปอย่างน่าอัศจรรย์เช่นนี้ หากได้เกิดจากการที่ญี่ปุ่นร่ำรวยทางทรัพยากรธรรมชาติไม่ แท้ที่จริงแล้วเกิดจากความสามารถของชาวญี่ปุ่นเอง ญี่ปุ่นเป็น

ประเทศที่ขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับอุตสาหกรรมญี่ปุ่นมีสภาพเศรษฐกิจที่ทรุดโทรมอย่างที่สุด หลังสงครามโลกครั้งที่สอง แต่ญี่ปุ่นก็สามารถเอาชนะอุปสรรคต่างๆ ได้ ทั้งนี้ เพราะคนญี่ปุ่นมีลักษณะผิดกับชนชาติอื่นในแง่ที่ว่า คนญี่ปุ่นมีความรักชาติ มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และการทำงาน ผู้มีพรสวรรค์และความสามารถมีโอกาสมากมายในการแสดงความสามารถและช่วยพัฒนาประเทศ ความชำนาญ ความอดทน ความมีระเบียบวินัยของชาวญี่ปุ่นเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ

นักเศรษฐศาสตร์ได้พยายามวิเคราะห์สาเหตุความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ทำให้ญี่ปุ่นเติบโตมาจนเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจประเทศหนึ่งในโลกนั้น พอจะสรุปได้ว่า

1. คนญี่ปุ่นยอมอุทิศตนเพื่อทำงานหนักในโรงงานอุตสาหกรรมและแรงงานทางภาคเกษตรกรรมได้หันเหมาเป็นแรงงานทางด้านภาคอุตสาหกรรม
 2. การเพิ่มทุนในการอุตสาหกรรมและการใช้ทุนอย่างมีประสิทธิภาพ
 3. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการผลิตและการบริหารอย่างกว้างขวาง
 4. การรับเทคโนโลยีและวิวัฒนาการใหม่ๆ จากต่างประเทศมาใช้ตลอดเวลาและนำมาปรับปรุงดัดแปลงให้เหมาะสมกับประเทศ
 5. การทำงานเป็นทีม
 6. การผลิตโดยอาศัยการสร้างโรงงานขนาดใหญ่
- เท่าที่อาร์มภพทมาทั้งหมดนี้ เป็น

การมองในภาพกว้างๆ แต่ข้อเขียนนี้มุ่งที่จะมองในด้านบริหาร ซึ่งถือว่าเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้งานทุกอย่างเดินไปได้ ฉะนั้น จึงขอให้เราวิเคราะห์เพียงมุมแคบๆ ว่าคนญี่ปุ่นเขาบริหารงานกันอย่างไร เพื่อจะได้้นำข้อดีมาใช้เพื่อเป็นประโยชน์แก่ประเทศของเราบ้าง

ลักษณะนิสัยของคนญี่ปุ่นนั้น สืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่มาจากลัทธิขงจื๊อ คนญี่ปุ่นจึงมีวิญญูณของการเป็นนักต่อสู้มีความเป็นชาตินิยม มีความกล้าเสียอยู่ในตัว ผู้ก่อตั้งโรงงานฮอนด้าเคยกล่าวไว้เมื่อตอนตั้งโรงงานว่า “แม้ว่าผมจะต้องล้มละลายเพราะการขยายตัวอย่างรวดเร็วของโรงงาน แต่ถ้าโรงงานของผมจะยังอยู่เพื่อรับใช้ประเทศชาติต่อไปผมก็จะยอมเสีย”

คนญี่ปุ่นยอมอุทิศตนเพื่อทำงานหนักในโรงงานอุตสาหกรรม ในขณะที่เดียวกันระบบการบริหารงานของญี่ปุ่นเน้นมากในเรื่องการบริหารคนซึ่งเรื่องนี้ก็ตรงกับการบริหารงานในแบบตะวันตกในปัจจุบัน ที่เน้นเรื่องคนเป็นสำคัญ

ญี่ปุ่นมีระบบการจ้างงานตลอดชีพ นั่นก็หมายความว่าเมื่อบริษัทได้รับคนเข้าทำงาน เขาผู้นั้นก็จะได้รับการว่าจ้างจนกว่าจะถึงเกษียณอายุคือเมื่ออายุ 55 ปี ปีเตอร์ดรักเกอร์ ปรมาจารย์ด้านบริหารได้ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่าระบบการจ้างงานตลอดชีพของญี่ปุ่นมีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อความก้าวหน้าของประเทศ

ในสหรัฐอเมริกาปัจจัยสำคัญในการบริหารคือเงิน ส่วนปัจจัยสำคัญทางการบริหารของญี่ปุ่น คือการบริหารบุคคล ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากการว่าจ้างงานตลอดชีพนั่นเอง

การรับพนักงานของบริษัทใหญ่ๆ

โดยทั่วๆ ไป จะทำโดยการสอบคัดเลือก มีการสอบข้อเขียน ซึ่งประกอบด้วยข้อสอบประเภทวิชาการและการทดสอบความรู้ความสามารถทั่วไปหรือเกี่ยวกับความคิดเห็น ผู้ที่ผ่านข้อเขียนก็จะได้รับการสอบสัมภาษณ์ การตัดสินใจรับหรือไม่รับนั้นจะอยู่ที่การสอบสัมภาษณ์ ผู้ที่จบจากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของญี่ปุ่น เช่น มหาวิทยาลัยโตเกียว อาจได้รับการยกเว้นไม่ต้องสอบข้อเขียน

พนักงานที่บริษัทรับเข้าทำงานนั้น โดยปกติจะรับจากคนหนุ่มคนสาวที่เพิ่งจบจากมหาวิทยาลัยหรือโรงเรียนการช่างบางบริษัทที่มีขนาดใหญ่มาก ๆ ก็อาจมีโรงเรียนการช่างของตนเอง

ปริญญาจากมหาวิทยาลัย จึงเป็นสิ่งที่คุณหนุ่มคนสาวปรารถนา มหาวิทยาลัยญี่ปุ่นมีอยู่มากมาย แต่ก็มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงมากอยู่เพียงไม่กี่แห่ง ที่มีผู้นิยมกันมากที่สุดต้องใช้วิธีสอบคัดเลือกเข้าไป มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับมากที่สุดก็คือ มหาวิทยาลัยโตเกียว

นอกเหนือจากการรับสมัครสอบคัดเลือกแล้วบริษัทบางแห่งยังติดต่อไปทางมหาวิทยาลัยหรืออาจารย์ที่มีชื่อเสียงให้เป็นผู้แนะนำมาให้ จึงทำให้นักศึกษาที่เรียนดีที่สุดในชั้นของตอนได้ทำงานในบริษัทชั้นนำในวงการนั้นๆ ด้วย

บัณฑิตใหม่จากมหาวิทยาลัยก็จะอยู่บนบันไดเลื่อนขั้นแรกของการเป็นนักบริหารเนื่องจากระบบบริหารของญี่ปุ่นนั้นเน้นระบบอาวุโสในการทำงานเป็นประการแรก ความสามารถและผลงานมีความสำคัญเป็นอันดับรอง แต่โดยที่ระบบการบริหารงานของญี่ปุ่น

เน้นการทำงานเป็นทีม ความสามารถ
ส่วนตัวบุคคลจึงไม่สำคัญนัก

ผู้ที่ได้รับคัดเลือกเข้าทำงานใหม่นั้นก็จะได้รับการอบรมขั้นพื้นฐานสำหรับการเป็นนักบริหารชั่วระยะเวลาหนึ่ง อาจจะเป็น 1-2 เดือน การอบรมจะประกอบไปด้วยการอบรมปฐมนิเทศก์ เชื่อมชมโรงงาน แนะนำโครงสร้างของบริษัท และยังอบรมหลักการบริหารและงานด้านวิศวกรรมด้วย

การอบรมของบริษัทญี่ปุ่นนั้นจะกระทำอย่างต่อเนื่องกันไปตลอดเวลา บริษัทใหญ่ ๆ เช่น บริษัทอิซาดิ ยังเน้นการฝึกอบรมด้านการพัฒนาบุคลิกภาพ และท่าทีของพนักงานทุกคนด้วย นอกจากนี้ยังสอนในด้านระเบียบวินัย สำหรับการทำงานและการติดต่อกับผู้บังคับบัญชาอีกด้วย

พนักงานฝึกหัดเหล่านี้จะถูกโยกย้ายไปทำงานในหน่วยงานต่าง ๆ ทุก ๆ 2 หรือ 3 ปี ถ้าเป็นบริษัทใหญ่ ๆ ก็จะได้รับโยกย้ายไปยังสำนักงานหรือบริษัทในเครือ ทั้งนี้ เพื่อเหตุผลที่จะให้พนักงานใหม่เหล่านี้ได้มีประสบการณ์ในบริษัทกว้างขวางขึ้น เพื่อพวกเขาจะได้เป็นทรัพยากรอันมีค่าของบริษัทในอนาคตต่อไป ในขณะที่ทำงานอยู่นั้นพวกเขาจะถูกเฝ้ามองและจัดระดับอย่างละเอียด ๆ และผู้ที่มีความสามารถก็จะได้รับการเลื่อนตำแหน่งเร็วกว่าเพื่อนในรุ่นเดียวกัน ผู้ที่จะก้าวไปเร็วที่สุดจะได้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ และนั่นย่อมหมายถึงประธานคณะกรรมการบริหารในอนาคตอีกด้วย

บริษัทญี่ปุ่นเน้นนักบริหารที่มีความรู้ความสามารถและจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ดีสามารถเข้ากับคนอื่น ๆ



ได้ นอกจากนั้น ภูมิหลังของครอบครัวยังต้องถูกตรวจสอบอย่างละเอียดอีกด้วย เพื่อดูว่ามีญาติพี่น้องมีโรคเกี่ยวกับสมองหรือสุขภาพจิตหรือไม่ เพราะนักบริหารจะต้องมีการตัดสินใจและต้องอดทนต่อสภาพที่มีความกดดันมาก ๆ ได้ นอกจากนี้ สภาพจิตใจก็อาจจะได้รับการทดสอบตอนสัมภาษณ์และดูถึงความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้ร่วมงาน ตลอดจนความสัมพันธ์กับพนักงานคนอื่น ๆ ในบริษัทอีกด้วย

ในปัจจุบัน บริษัทขนาดใหญ่โดยทั่วไปมักจะบริหารโดยนักบริหารอาชีพ เจ้าของกิจการมักไม่ได้บริหารด้วยตนเอง นักบริหารอาชีพเหล่านี้มีความกระตือรือร้นในการบริหารโดยมีเป้าหมายสำคัญ คือการเติบโตของบริษัท

เนื่องจากการบริหารทำโดยนักบริหารอาชีพ และนักบริหารของญี่ปุ่นจะต้องปลูกฝังขึ้นมาจากภายในบริษัทเอง ดังนั้น การฝึกอบรมด้านการบริหารจึงได้รับการเอาใจใส่และให้ความสำคัญ

เป็นพิเศษ หลักสูตรการฝึกอบรมและการจัดสัมมนาผู้บริหารได้รับการจัดขึ้นทั้งระดับภายในบริษัท และระหว่างบริษัทต่าง ๆ ในประเทศ การฝึกอบรมและสัมมนาเหล่านี้ได้รับความสนใจจากผู้บริหารเป็นอย่างมาก การจัดอบรมและสัมมนาด้านบริหารในญี่ปุ่นมีมากเป็นอันดับสองรองจากสหรัฐอเมริกา

ในปี พ.ศ. 2493 รัฐบาลญี่ปุ่นได้ตั้งคณะกรรมการปรับปรุงการบริหารขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการบริหารองค์การให้ทันสมัย คณะกรรมการนี้ได้ศึกษาวิธีทำงานและเทคนิคของบริษัทใหญ่ ๆ ในสหรัฐอเมริกาแล้วได้ให้ข้อเสนอแนะที่สำคัญไว้ 3 ประการคือ

1. การใช้ระบบควบคุมแบบสมัยใหม่
 2. การวางแผนด้านกำไร
 3. การกระจายอำนาจการบริหาร
- โดยที่ในระยะต้นของการพัฒนาอุตสาหกรรมญี่ปุ่นได้ใกล้ชิดอเมริกามากจึงได้นำเอาระบบบริหารของอเมริกา

มาใช้มากและประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาอย่างสูง 4 ปัญหาหลัก คือ

1. การคิดค้นเทคโนโลยีใหม่ ๆ
2. การพัฒนาทางอุตสาหกรรม
3. การปกครองระบอบประชาธิปไตย และ

4. การต่างประเทศ

ระบบบริหารสมัยใหม่จากสหรัฐอเมริกาถูกนำมาประยุกต์ใช้โดยปราศจากการต่อต้านจากคนทุกระดับ และไม่ก่อให้เกิดปัญหาในด้านวัฒนธรรมและประเพณีเลย

บริษัทใหญ่ ๆ ในญี่ปุ่นนั้นมีความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น โคโนซุเกะ มัทสึซึตะ

ประธานกรรมการและผู้ก่อตั้งบริษัท มัทสึซึตะ อิเล็กทริกอินดัสเตรียล จำกัด บริษัทชั้นนำของญี่ปุ่นและชั้นนำของโลก ได้กล่าวเน้นถึงความสำคัญของทรัพยากรมนุษย์ไว้เป็นอย่างมาก เขาถือว่าทุกคนในบริษัทของเขาคือสมบัติล้ำค่า เขาต้องการ “ความเชี่ยวชาญระดับสูงในการบริหารงาน และความร่วมมือกับผู้อื่นได้” แต่เขาก็ยอมรับว่าคุณสมบัติทั้งสองอันได้แก่ทักษะในการบริหารกับมนุษยสัมพันธ์ การบริหารงานนั้นบางทีไปด้วยกันยาก คนบางคนมีความรู้ทางวิชาการมากมายจนคิดว่าคนอื่นสู้ตัวไม่ได้ก็เกิดการหลงตัวเองขึ้นมาคิดว่าตนเองเป็นผู้มีไอคิว 180 ต้องคบกับคนพวกเดียวกัน ผลสุดท้ายความมีมนุษยสัมพันธ์ก็จะหายไป ในทางกลับกันคนบางคนมีมนุษยสัมพันธ์ดีเข้ากับคนทุกคนได้เขาพยายามทำดีกับทุก ๆ คน เพราะเขาต้องการให้ทุกคนรักเขาแต่เขาอาจไม่มีทักษะในการบริหารก็ได้”

มัทสึซึตะเป็นผู้ที่มองโลกในแง่ดีปรัชญาทางการบริหารคนของเขาคือ “พยายามตั้งใจหาคุณสมบัติส่วนที่ดีของคนแต่ละคนให้พบและอย่าได้พยายามจับผิดเขา” การมองคนในแง่ดีนั้นทำให้เรามีจิตใจสบายมากกว่า แต่ถ้ามองเขาในแง่ร้าย เราก็จะอยู่ในอาการวิตกกังวลไม่กล้ามอบงานสิ่งใดให้เขา ถ้าผู้จัดการขาดความไว้วางใจและเชื่อมั่นในตัวลูกน้องแล้วก็จะเป็นการขัดขวางการกระทำที่ต้องอาศัยความฉับพลัน หรือทำให้ไม่อาจตัดสินใจอย่างมีเหตุผลได้ และบริษัทของเขาจะมีอันเป็นต้องประสบเคราะห์ภัยเข้าสักวันหนึ่ง ผู้จัดการควรที่จะให้ความสนใจอย่างน้อยเจ็ดสิบเปอร์เซ็นต์ต่อข้อดีของลูกน้อง อีกสามสิบ

เปอร์เซ็นต์ให้กับส่วนที่ต้องปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงก็พอแล้ว ส่วนผู้ที่เป็นลูกจ้างก็ควรมองจุดเด่นในตัวผู้จัดการเท่าที่จะทำได้ การมองโลกในแง่ดีของทั้งสองฝ่ายจะเพิ่มพูนผลประโยชน์ให้แก่ทีมงาน และทำให้ทุกคนร่วมกันทำงานเพื่อให้บริษัทก้าวหน้าไปได้

มัทสึซึตะ มีความเห็นว่าเมื่อบริษัทยังเล็กอยู่การฝึกงานเฉพาะจุดย่อมเป็นการเพียงพอที่จะเห็นภาพทั้งหมดได้แต่เมื่อบริษัทเติบโตขึ้น การทำงานต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษและมีการแข่งขันอย่างมากขึ้น การฝึกงานในฝ่ายที่ตนถนัดยังคงเป็นประโยชน์อยู่แต่ไม่อาจเตรียมคนให้รอบรู้พอที่จะทำงานกับบริษัทในระยะยาวได้

ในแง่ธุรกิจก็เช่นเดียวกันกับแพทย์ฝึกหัด คือ จะต้องมีความรู้และประสบการณ์ในการรักษาอย่างกว้าง ๆ นอกเหนือจากความรู้ในด้านที่เขานัดเป็นพิเศษ แม้ว่าเขาจะรอบรู้ทฤษฎีสักเท่าไรก็ไม่อาจรักษาคนไข้ได้อย่างมั่นใจได้ ถ้าแพทย์ผู้นั้นไม่เคียรักษาจริง ๆ มาก่อน เช่นเดียวกันผู้ที่สำเร็จการศึกษาทางธุรกิจจะเรียกว่าเป็นนักธุรกิจยังไม่ได้จนกว่าเขาจะประสบการณ์ในเชิงปฏิบัติจริง ๆ เสียก่อน

การฝึกงานสำหรับผู้จบมหาวิทยาลัยเป็นเพียงหนทางหนึ่งในการฝึกฝนตนเองซึ่งมีอยู่หลายวิธี ข้อควรจำที่สำคัญคือนักธุรกิจและวิศวกรเปรียบเสมือนแพทย์ฝึกหัดมากกว่านักวิชาการหรือนักทฤษฎี

การที่ญี่ปุ่นประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจโดยไต่เต้าขึ้นมาจากประเทศที่สูญเสียทุกสิ่งทุกอย่างหลังสงครามและภายในสามสิบปีเศษ ญี่ปุ่น



ได้ยื่นผกาดในฐานะเป็นเจ้าของเศรษฐกิจของโลกประเทศหนึ่ง ซึ่งทุกชาติต้องจับตามองอย่างชนิดไม่วางตานั่น เป็นเรื่องที่น่าศึกษาว่ามีสาเหตุอะไรบ้างที่ทำให้เป็นเช่นนั้น มีผู้สนใจทำการศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดไว้มากไม่สามารถจะนำมากล่าวได้หมดทุกแง่มุมในที่นี้ได้ สิ่งที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งที่ญี่ปุ่นมี คือ ญี่ปุ่นมีทรัพยากรมนุษย์ที่เฉลียวฉลาด คนงานล้วนเป็นผู้มีการศึกษาสูง สภาพการรู้หนังสือของคนญี่ปุ่นติดอยู่ในอันดับเกือบสูงสุดในโลก ชาวญี่ปุ่นมีลักษณะที่เหมือนกันคือมีความร่วมมือร่วมใจกันทำงานมีระเบียบวินัยและพร้อมเสมอที่จะทำงานหนักเพื่อพัฒนาประเทศ ข้อได้เปรียบเหล่านี้มีผลนำไปสู่การบริหารงานที่กระทำอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

จึงกล่าวสั้น ๆ ได้ว่า ความสำเร็จของประเทศญี่ปุ่นนั้นเนื่องมาจากญี่ปุ่นมีทรัพยากรมนุษย์ที่เฉลียวฉลาดนั่นเอง

หนังสืออ้างอิง

1. "71 สัจพจน์ของการบริหารแบบญี่ปุ่น" ปรัชญาการทำงานของ Kanosuke Matsushita ประทาน - ผู้ก่อตั้งบริษัทมัทสึชิตะ อิเล็กตริก อินดัสเตรียล จำกัด แปลและเรียบเรียงโดยพินทุสร ติวตานนท์ พิมพ์ที่สำนักพิมพ์ กรุณา - จตุพร
2. "ทำธุรกิจแบบญี่ปุ่น" - หลักจิตวิทยาและปรัชญาในการดำเนินธุรกิจที่ประสบความสำเร็จของชาวญี่ปุ่น โดยบอย เดอมองเตอะ เรียบเรียงโดย อำนวยชัย ปฏิพัทธ์เผ่าพงศ์ จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดยบริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด
3. "นี่แหละญี่ปุ่น" เบื้องหลังความสำเร็จทางเศรษฐกิจที่น่าศึกษา โดย เอ็ม.เค. รัสตอมจิ และ เอส.เอ.ซาปรี เรียบเรียงโดย ดร.พิชิต สุขเจริญพงษ์ จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดยบริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด

เกี่ยวกับผู้เขียน

ปราโมทย์ อิทริกุล

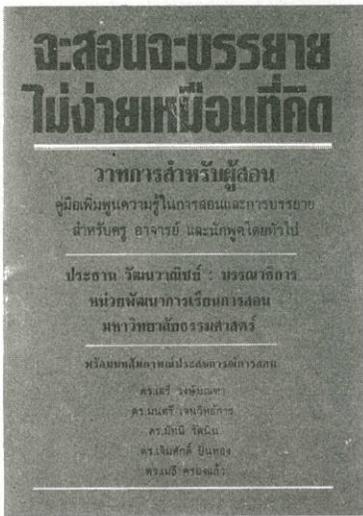
อาจารย์ประจำคณะบริหารธุรกิจ., ผู้ช่วยงานบัณฑิตวิทยาลัย

- ร.บ. (มธ.), พบ.ม. (บริหารงานบุคคล) NIDA, M.B.A. (Personnel Management) Fairleigh Dickinson University, New Jersey, U.S.A.

ประสบการณ์

- หัวหน้ากองบริหารงานบุคคล ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
- ผู้จัดการสำนักบริหารบริษัทอุตสาหกรรมวิวัฒน์ จำกัด
- นายกสมวณการบริหารงานบุคคล รัฐวิสาหกิจ

แนะนำหนังสือ



จะสอนจะบรรยายไม่ง่ายเหมือนที่คิด

ประธาน วัฒนวาณิชย์ บรรณาธิการ

สำนักพิมพ์ประกายพริก จัดพิมพ์

พิมพ์ครั้งที่ 1 ธันวาคม 2529

228 หน้า ราคา 40 บาท

สุพดี บรรจงเต็ม ผู้แนะนำ

การสอน เป็นวิชาชีพที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ โดยอาศัยการสื่อความหมายด้วยคำพูดและการเรียนจะดำเนินไปด้วยดี เมื่อผู้สอนและผู้เรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทั้งนี้ วิธีการที่จะทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจ และมีประสิทธิภาพนั้นมีหลายวิธี กล่าวคือ อาจจะเป็น การบรรยาย การอภิปราย การฝึกปฏิบัติ หรือการให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเอง

หนังสือวาทกรรมสำหรับผู้สอนเล่มนี้ หน่วยงานพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดพิมพ์ขึ้นเผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งผู้รวบรวมได้กล่าวไว้ในคำนำว่า “เกิดจากความพยายามที่จะรวบรวมบทความเกี่ยวกับการสอนแบบบรรยาย และหลักการพูดซึ่งเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ไว้ด้วยกัน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์สำหรับครู อาจารย์ และผู้สอนโดยทั่วไป” ดังนั้น สารของหนังสือจึงมุ่งเน้นที่การสอนแบบบรรยาย ซึ่งเป็นเทคนิคการสอนที่นิยมใช้กันอย่างกว้างขวางในมหาวิทยาลัย ถึงแม้ว่าหลายคนอาจจะแย้งว่า การสอนแบบบรรยายในปัจจุบันล้าสมัย และไม่จำเป็นแล้วเพราะตำหรับตำราต่าง ๆ มีมากมาย ราคาถูกและหาซื้อได้ง่ายตามตลาด อีกทั้งยังมีระบบการสอนโดยใช้เทปโทรทัศน์ที่ทันสมัยอีกด้วย แต่อย่าลืมว่าทั้งหนังสือและโทรทัศน์นั้นจะมาแทนการบรรยายไม่ได้เลยเพราะทั้งสองสิ่งไม่สามารถโต้ตอบกับผู้เรียนได้ อย่างไรก็ตาม การบรรยายนั้นหลาย

คนก็อาจจะคิดว่าเป็นวิธีการสอนที่ง่ายที่สุด (แต่ก็ไม่ง่ายเหมือนที่คิด ดังชื่อเรื่องของหนังสือ) ปลอดภัยที่สุด และผู้สอนสามารถควบคุมเนื้อหาของบทเรียนได้มากที่สุดด้วย ดังเช่นที่อาจารย์ประกอบ คุปรัตน์ ได้กล่าวไว้ว่า การสอนแบบบรรยายนั้นเปรียบเสมือน “เกลียดตัวกินไข่เกลียดปลาไหลกินน้ำแกง” (หน้า 33) ผู้รวบรวมได้จัดเนื้อหาภายในเล่มออกเป็น 4 ภาค คือ

ภาค 1 : การสอนแบบบรรยาย กล่าวถึง รูปแบบทั่วไปของการสอนแบบบรรยาย พร้อมทั้งเทคนิคในการบรรยาย การเตรียมตัวสอน การทดลองและประเมินผล หรือแก้ไขส่วนที่บกพร่องและฝึกฝนส่วนที่ดีในการสอนแบบบรรยาย ซึ่งความสำเร็จในการสอนจะมีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถในการพูดในอันที่จะสื่อความหมาย ก่อให้เกิดการเรียนรู้ กระตุ้นความคิด และสร้าง ความสนใจให้แก่ผู้ฟัง

ส่วนที่น่าสนใจในภาคแรกนี้ คือ บทสัมภาษณ์ประสบการณ์การสอนจากอาจารย์คณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งล้วนเป็นผู้ที่ทำการสอนมานาน ได้แก่ ดร.เสรี วงษ์มณฑา ดร.มนตรี เจนวิทย์การ ดร.มัทนี รัตนิน ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง และ ดร.เมธี ครอบแก้ว ซึ่งแต่ละท่านก็ให้ทัศนะเกี่ยวกับการสอนในมหาวิทยาลัยที่แตกต่างกันออกไป ดังตัวอย่าง

ดร.มนตรี “...ผมคิดว่าเป็นนักแสดงคนหนึ่ง ที่ต้องทำให้นักศึกษาคิดใจ และติดตามการแสดง คือ ฟังบรรยายตลอดไป

ผมก็พยายามเตรียมให้ดีที่สุด ข้อหนึ่งก็คือว่าในช่วงแรก ๆ การแต่งตัวของผู้บรรยายนี้สำคัญ แต่ไม่ใช่แต่งตัวแบบดาราต่าง ๆ ที่เขาออกงาน คือ แต่งตัวที่เหมาะสม... หรือแต่งตัวยังงี้ก็ได้ที่จะทำให้นักศึกษามีความรู้สึกประทับใจ ไม่ใช่มุ่งกางเกงขู้นไปสอน..." (หน้า 58)

ดร.เสรี "...เริ่มต้นด้วยวิธีการทำให้เด็กสบายใจในการที่ได้เรียนในห้องนั้น ด้วยการนำเอาเรื่องราวที่มันเกิดขึ้นเมื่อวานนี้ เมื่อสัปดาห์ที่แล้ว หรืออะไรต่าง ๆ ที่เรากับเด็กน่าจะรู้ร่วมกัน มาพูดคุยกัน... เด็กจะมีความรู้สึกว่าเรานั้นเป็นกันเองกับเขา นั่นถือว่าเป็นเรื่องของการเตรียมบรรยากาศในห้องเรียนนะครับ..." (หน้า 63-64)

ดร.เจิมศักดิ์ "...การศึกษาเป็นขบวนการสร้างความมั่นใจในตัวเองให้นักศึกษา ไม่ใช่ให้กับตัวอาจารย์ เมื่อเขามั่นใจแล้วไม่ว่าการพูดหรือการแสดงออกก็จะตามมาเอง แล้วการมีส่วนร่วมของนักศึกษาก็จะตามมาด้วย..." (หน้า 93-94)

นอกจากนั้น ในภาคนี้ยังมีรายงานการศึกษาทัศนะของผู้เรียนที่มีต่อการสอนแบบบรรยาย ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับทัศนะที่มีต่อการสอนแบบต่าง ๆ คุณลักษณะของผู้บรรยายที่ดี เนื้อหาการบรรยายที่น่าสนใจ วิธีการบรรยายที่ดีและอุปกรณ์การสอนแบบบรรยาย

ภาค 2 : วาทกรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์การพูดในที่ชุมชน ปัจจัยสำคัญแห่งการพูดที่สัมฤทธิ์ผล หลักเกณฑ์เบื้องต้นของการพูดเพื่อบอกให้ทราบ การพูด

เพื่อจรรโลงใจในโอกาสต่าง ๆ เช่น การกล่าวปราศรัย การกล่าววาทะในโอกาสต่าง ๆ การกล่าวแสดงความยินดีหรือโมติโรจิต นอกจากนี้ ยังกล่าวถึง การขยายความเพื่อเพิ่มรายละเอียด การใช้อารมณ์ขันในการพูดอย่างเหมาะสม การแก้ไขความประหม่าในการพูด ขบวนการเกิดเสียงหรือคำพูด และการสร้างความสนใจของผู้ฟัง ซึ่งสมิต สัจฉกร ได้สรุปหลักของการพูดทุกวัตถุประสงค์ว่า "จงสื่อสารเฉพาะสารที่ควรสื่อ และต้องใช้ "สารชื่อ" ในการสื่อสาร เพราะเรามีได้สื่อสารเพียงวันหนึ่งวันเดียว หากแต่หวังให้การสื่อสารในวันนี้มีผลในวันข้างหน้าและตลอดไป" (หน้า 167)

ภาค 3 : ภาคผนวก เกี่ยวกับอวัยวะต่าง ๆ ที่ใช้ในการพูด การประเมินผลการพูด และน้ำเสียงและบุคลิกในการพูด

หนังสือเล่มนี้ยังมีส่วนที่น่าสนใจอีกส่วนหนึ่ง คือ ในตอนท้ายหน้าหรือท้ายบทความ ผู้รวบรวมได้คัดลอกสุนทรพจน์ของบุคคลสำคัญ ๆ ของนานาประเทศ เช่น ฟรานซิส เบคอน นางอินทรีรา คานธี นางกูราซอน อากิวิน เป็นต้น กล่าวได้ว่าเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับอาจารย์ผู้สอนในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอาจารย์ที่เพิ่งเริ่มทำการสอนใหม่ ๆ เพราะท่านผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ล้วนเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และมีประสบการณ์สอนในมหาวิทยาลัยเป็นอย่างดี



วิเคราะห์นายทุนธนาคารพาณิชย์ของไทย พ.ศ. 2475-2516

พรรณิ บัวเล็ก ผู้แต่ง

สำนักพิมพ์สร้างสรรค์ ร่วมกับ โครงการหนังสือเล่ม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดพิมพ์พิมพ์ครั้งแรก ธันวาคม 2529 หน้า 307 หน้า ราคา 69 บาท สุปตี บรรจงแถม ผู้แนะนำ

การอยู่ร่วมกันในสังคมไทย จำเป็นอย่างยิ่งที่เราทุกคนในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม จะต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับการเคลื่อนไหวของสังคม ซึ่งเกิดขึ้นหลากหลายและรวดเร็วมาก ในทศวรรษที่ผ่านมา ซึ่งการศึกษานี้ จะช่วยให้เราเข้าใจสภาพปัจจุบันดียิ่งขึ้น และพร้อมที่จะยอมรับหรือหาทางออกที่ดีแห่งอนาคตได้ ดังเช่น เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 อันมีผลกระทบ



กระเทือนในหลายวงการ ทำให้เกิดนักประวัติศาสตร์แนวใหม่หลายท่านที่ได้พยายามศึกษาวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อประวัติศาสตร์ไทยยุคใหม่คือ “ทุน”

บรรดานักคิด นักเขียน ต่างก็ให้ความสนใจเรื่องทุนกันมาก ดังเช่นที่สำนักพิมพ์สร้างสรรค์ได้จัดกลุ่มงานค้นคว้าเรื่องทุนในสังคมไทยในช่วงระยะหลังออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

กลุ่มที่ 1 งานค้นคว้าที่มุ่งอธิบายภาพรวม ๆ ของทุนไทยโดยให้ความสนใจในเรื่องพัฒนาการลักษณะพิเศษเฉพาะและโครงสร้างความสัมพันธ์ทั้งภายในกลุ่มทุนเองและระหว่างกลุ่มทุนกับผู้กุมอำนาจรัฐ งานที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ “ต้นกำเนิดชนชั้นนายทุนไทย” ของ สิริลักษณ์ ศักดิ์เกรียงไกร; “วิเคราะห์ลักษณะการเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดใหญ่ในประเทศ” ของ เกริกเกียรติ พิพัฒน์-เสรีธรรม; “ทุนนิยมขุนนางไทย (2475-2503)” ของ สังคีต พิริยะรังสรรค์;

“การสะสมทุนและการพัฒนาของอุตสาหกรรมในประเทศไทย” ของอาภิรชา ชูเออิโร และ “ทุนขุนนางและการเมืองไทยปัจจุบัน” ของ ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ เป็นต้น

กลุ่มที่ 2 งานค้นคว้าเรื่องการขยายตัวของทุนในส่วนภูมิภาค ได้แก่ “เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต” ของ ฉัตรทิพย์ นาถสุภา; “การขยายตัวของทุนนิยมในภาคกลาง” ของ วิทยากร เชียงกุล; “ทุนนิยมท้องถิ่นภาคใต้” ของ ภาวดี ทรงประเสริฐ และ “ทุนนิยมท้องถิ่นภาคเหนือ” ของ ปลายอ้อ ชนะนันท์ เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 งานค้นคว้าที่ศึกษาอิทธิพลของทุนต่างชาติต่อพัฒนาการของระบบทุนนิยมไทยโดยอาศัยทฤษฎีจักรวรรดินิยม ทฤษฎีพึ่งพิง และทฤษฎีวิเคราะห์ระบบโลก ได้แก่ “Political Economy of Dependence Capitalist-Development...” ของ GRIT PERM-TANJIT; งานหลาย ๆ ชิ้นของ สุธี

ประศาสน์ เศรษฐ และวิเคราะห์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทยในฐานะประเทศทุนนิยมบริวาร” ของ วรวิทย์ เจริญเลิศ เป็นต้น (หน้า 10, หน้า 11)

หนังสือเล่มนี้เป็นผลผลิตจากงานค้นคว้าศึกษาวิจัยของคุณ พรณี บัวเล็ก ที่พยายามจะเสนอภาพความเป็นมาของกลุ่มนายทุนธนาคารพาณิชย์ของไทย ในช่วง พ.ศ. 2475-2516 ตลอดจนความสัมพันธ์ทางธุรกิจของ 4 ตระกูลใหญ่ คือ “ห้วงหลี”, “ถ้ำข่า”, “โสภณพานิช” และ “เตชะไพบูลย์” ซึ่งกลุ่มธุรกิจเหล่านี้ได้อาศัยอำนาจอิทธิพลทางการเมืองคุ้มครองการแสวงหาผลกำไรทางการค้าและการดำเนินธุรกิจทางการเงินต่าง ๆ อย่างสืบเนื่องมาตลอดช่วงนี้ จนปัจจุบันสามารถขยาย “อาณาจักรธุรกิจ” ของกลุ่มครอบครัว กลุ่มตระกูลออกไปกว้างขวางยิ่ง และกลายมาเป็นตัวดึงกลุ่มทุนต่าง ๆ ให้เข้ามารวมศูนย์ที่ธนาคารพาณิชย์

4 บท 4 ยุคสมัย

ผู้เขียนได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 บทดังนี้

บทที่ 1 ว่าด้วยจักรวรรดินิยมกับการกำเนิดนายทุนธนาคารพาณิชย์ไทย (พ.ศ. 2431-2475) ผู้เขียนได้กล่าวถึงกำเนิดธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2403-2475 ซึ่งเป็นช่วงที่กิจการค้าระหว่างประเทศของไทยเจริญขึ้นมาก อังกฤษเป็นชาติแรกที่เข้ามาลงทุนกิจการธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ทำให้เกิดการกู่มีที่เป็นระบบขึ้น และ

ต่อมาเกิดนายทุนธนาคารพาณิชย์ไทยขึ้นมา ทำให้เราได้รู้จัก “ธนาคารสยามกัมมาจล” และ “ธนาคารชาวจีน” อันเป็นจุดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการควบคุมการเงินของไทยในระบอบนั้น ดังคำแสดงความคิดเห็นของพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย ผู้จัดตั้งธนาคารพาณิชย์แห่งแรกของไทยตอนหนึ่งว่า “การแบ่งกัของบ้านเมืองไม่ต้องสงสัยว่าถ้าไทยมีอำนาจในการนี้เพียงใดก็เท่ากับเป็นไทยแต่ตัวขึ้นเพียงนั้น พี่แนนซ์เป็นเครื่องมือป้องกันผลประโยชน์ของบ้านเมืองฝ่ายการพลเรือน ทหารเป็นเครื่องรักษาผลประโยชน์ในการออกฉกรรจ์ กำลังทั้งสองฝ่ายนี้เมื่อพร้อมกันจึงนับว่าเป็นกำลังถ้าขาดฝ่ายหนึ่งก็ไม่เป็นองค์...” (หน้า 7)

บทที่ 2 ว่าด้วยโฉมหน้าใหม่ของนายทุนธนาคารพาณิชย์ภายใต้การปกครองของคณะราษฎร (พ.ศ. 2475-2490) โดยกล่าวถึงนโยบายและการดำเนินงานของคณะราษฎรซึ่งเป็นยุคที่เศรษฐกิจของประเทศไทยได้ทรุดโทรมลงอย่างหนัก ชาวจีนเข้ามาคุมเศรษฐกิจไทย และสร้างปัญหาให้สังคมไทยมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องธุรกิจข้าว ยุคนี้ได้เกิดธนาคารที่เป็นกิจการส่วนบุคคลและลักษณะรัฐวิสาหกิจของรัฐขึ้นหลายธนาคารด้วยกัน คือ ธนาคารเอเซียฯ ธนาคารมณฑล ธนาคารนครหลวงฯ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยการจำกัด ธนาคารกรุงเทพจำกัด ธนาคารกสิกรไทย จำกัด และธนาคารแห่งประเทศไทย

หรือ “แบงก์ชาติ” นอกจากนี้ผู้เขียนได้กล่าวถึงทิศทางและพฤติกรรมในการดำเนินธุรกิจของกลุ่มผู้ลงทุนในธนาคารพาณิชย์ในขณะนี้ คือ ธุรกิจของตระกูลหวังหลี ตระกูลลำซำ และตระกูลโสภณพนิช

บทที่ 3 กล่าวถึงการอุปถัมภ์และการแสวงหาผลประโยชน์ของกลุ่มนายธนาคารพาณิชย์กับกลุ่มเศรษฐกิจการเมือง เผ่า ผิน และสฤทธ์ (พ.ศ. 2491-2500) ซึ่งในปี 2490 เกิดการรัฐประหารเปลี่ยนแปลงการปกครอง คณะรัฐประหารมีการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจทั้งในรูปการรื้อสร้างและเข้าควบคุมวิสาหกิจของรัฐ การสร้างวิสาหกิจส่วนตัว และการเข้าคุ้มครองธุรกิจของพ่อค้า อย่างกว้างขวางที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อเป็นการสร้างฐานทางเศรษฐกิจของตนเองด้วย หลังจากนั้นในช่วงปี 2491-2493 ซึ่งเป็นยุคที่เศรษฐกิจและการค้าต่างประเทศของไทยเฟื่องฟู เรียกกันว่า “Korean Boom” ทำให้เกิดธนาคารพาณิชย์ใหม่อีก 5 แห่ง และมีการจัดสร้างตัวทางธุรกิจของตระกูลเดชะไพฑูริย์ในขณะนี้ด้วย

บทที่ 4 ว่าด้วยการพัฒนาเข้าสู่ทุนผูกขาดภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (พ.ศ. 2501-2516) ซึ่งในปี 2500 เกิดการรัฐประหารอีกครั้งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้ควบคุมอำนาจรัฐได้นำเอาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาใช้ โดยเน้นหนักไปในทางการขยายธุรกิจส่วนตัวและพรรคพวกของตนมากขึ้น มีธนาคารพาณิชย์

อยู่ทั้งหมด 16 แห่ง แต่ตกอยู่ภายใต้การดำเนินงานของคนไม่กี่กลุ่ม อีกทั้งยังผูกขาดเงินทุนธุรกิจสำคัญ ๆ ของสังคม จนในสังคมมีความต้องการสินเชื่อสูงมาก จึงเป็นเหตุให้เกิดบริษัทเงินทุนถึง 53 บริษัทในปี 2516 ทำให้คนส่วนใหญ่ของประเทศเผชิญกับปัญหาความยากจนตลอดมานับตั้งแต่เศรษฐกิจไทยเข้าผูกพันกับการค้าระหว่างประเทศ ผู้เขียนศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องนี้ได้อย่างละเอียดลึกซึ้ง ข้อมูลบางตอนต้องอาศัยแปลจากเอกสารภาษาจีน ดังปรากฏในส่วนที่เป็นเชิงอรรถ และบรรณานุกรมท้ายเล่มจำนวน 49 หน้า ในตอนต้นเล่มยังมีภาพประกอบบรรณานายทุนและภาพกิจการในสมัยนั้น กล่าวได้ว่าหนังสือเล่มนี้จะให้ข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์และแนวการวิเคราะห์ว่าด้วย “ทุนในสังคมไทย” แก่ผู้อ่าน แม้ว่าฉบับพิมพ์ครั้งแรกนี้จะมีการพิสูจน์อักษรผิดอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ได้ทำให้ข้อมูลเปลี่ยนแปลงไป ความดีของหนังสือเล่มนี้คือ ข้อมูลบางส่วนของเรื่องนี้ได้ถูกนำไปเขียนเป็นบทภาพยนตร์โทรทัศน์เรื่อง “ชาติมังกร ร.ศ. 123” นอกจากนั้นผู้เขียนยังได้รับเชิญจาก Chinese University of Hong Kong ให้ร่วมเสนอบทความต่อที่ประชุมทางวิชาการระดับนานาชาติว่าด้วย “ธนาคารคนจีน และการสร้างชาติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” ฉะนั้น หนังสือนี้จึงเหมาะสำหรับนักวิชาการ หรือบุคคลทั่วไปที่สนใจเกี่ยวกับนายทุนไทย

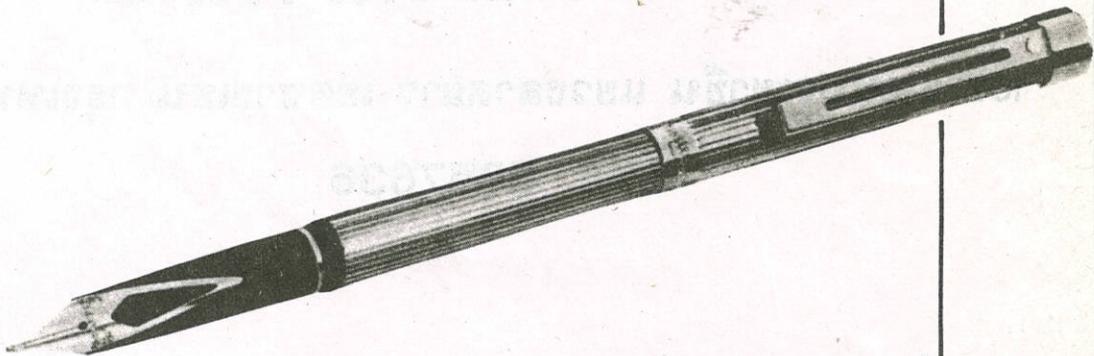
จากบรรณาธิการ

ท่านผู้อ่านที่เคารพ

วารสารมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ฉบับที่ 3 นี้ เป็นฉบับครบ 1 ปี เนื้อหาสาระประกอบด้วยบทความที่ครอบคลุมวิชาการทั้งด้านบริหารธุรกิจ บัญชี เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และการแนะนำหนังสือ สิ่งที่ยกย่องบรรณาธิการขอจากท่านก็คือคำติชมและบทความที่ท่านผู้สนใจจะกรุณาส่งมาเพื่อให้กองบรรณาธิการพิจารณานำลงวารสารนี้

อีกไม่นานคงได้พบกันอีก ในฉบับขึ้นรอบปีที่ 2

อรสา กุมารี ปุ่กุต



อภินันทนาการจาก

ห้างหุ้นส่วนจำกัด **รัตนฟ้า**

486/131-2 ศูนย์การค้าราชเทวี ถนนเพชรบุรี กรุงเทพฯ

โทร. 2159252

รับจ้างเหมาก่อสร้างอาคาร และงานโยธาทุกประเภท

อภินันทนาการจาก

ห้างหุ้นส่วนจำกัด **ศิลานคร**

167 ถนนประชาชื่น แขวงลาดยาว เขตบางเขน กรุงเทพฯ

โทร. 5857636

รับจ้างเหมาก่อสร้างอาคาร และงานโยธาทุกประเภท

อภินันทนาการจาก

กานดา เบเกอรี่

1895/69 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตบางเขน
กรุงเทพฯ

โทร. 579-1752

บริการอาหารไทย-ฝรั่ง รับสั่งทำเค้กปีใหม่ วันเกิด และในวาระต่างๆ
รับเลี้ยงน้ำชา-อาหาร-อาหารกล่อง ในและนอกสถานที่

● เค้ก อาหาร ถูกใจ ไปกานดา ทุกสาขา รอพบคุณ ●

อภินันทนาการจาก

ร้าน สุวรรณภา

1323/3 ถนนประชาชื่น แขวงบางซื่อ เขตดุสิต กรุงเทพฯ

โทร. 5896637

บริการส่งน้ำแข็ง นอกสถานที่



บริษัท เอ.พี.ยูเนี่ยน(ประเทศไทย)จำกัด
A.P. UNION (THAILAND) CO., LTD.

1559 ถ.พระราม 4 ตรงข้ามโรงแรมแมนดาริน ปทุมวัน กทม.
โทร. 2154177, 2151587, 2802600-01, 2802272

ผู้สั่ง และจำหน่ายผลิตภัณฑ์



FUJI CHEMICAL INDUSTRIAL CO., LTD.



OJI PAPER CO., LTD.

"UNION OFFSET MASTER"

"ARGO OFFSET MASTER"

"LITH - KOTE"
MULTI GRAIN

- แม่พิมพ์ กระดาษ ออฟเซ็ท
- ผงถ่ายเพลท ดีเวลลอปเปอร์,
โทนเนอร์, ริมูฟเวอร์
- นำมาใช้สำหรับพิมพ์เพลทกระดาษ
- แม่พิมพ์อลูมิเนียม สำเร็จรูปทั้ง NEGATIVE
และ POSITIVE
- นำมาใช้กับแทนพิมพ์ออฟเซ็ท
- ฝ้ายางสำหรับเครื่องพิมพ์ออฟเซ็ท 3-4 ชั้น
- ฝ้ายุ่มลู่ก้นทุกขนาด

อนันันทนาการจาก

ห้างหุ้นส่วนจำกัด **โรงพิมพ์ ศรีสยาม**

450-452 ซอยปทุมวัน (สี่แยกปทุมวัน) ถนนพญาไท
เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ

โทร. 2153105, 2153084, 2153985

รับพิมพ์ระบบออฟเซ็ท - เลตเตอร์เพลท (บล็อก)

ด้วยความปรารถนาดี

จาก

โรงแรม และ บังกะโล พัทยา 11

ซอย 11 (ตรงข้ามสโมสรถเรือใบ) เมืองพัทยา จ.ชลบุรี

มีห้องปรับอากาศ 70 ห้อง สระว่ายน้ำ
ห้องอาหาร และ *Coffee Shop*
ไว้ออต้อนรับท่าน

อัตราค่าที่พัก : มีตั้งแต่ 150 ถึง 500 บาท

โทร. (038) 428425, 429239, 429650

กรุงเทพฯ โทร. 2782150, 2794367, 5252413

ด้วยความปรารถนาดี จาก

ห้างหุ้นส่วนจำกัด
แคร์ แอนด์ คลีน



498/5-6 ถนนพระราม 5 แขวงถนนนครไชยศรี เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร

โทร. 2412146, 2410596, 2434425

- รับเหมาทำความสะอาดภายในอาคารสำนักงานต่าง ๆ ทั่วไป
- ผู้แทนจำหน่าย : เครื่องขัดพื้น เครื่องดูดฝุ่นและดูดน้ำ เครื่องซักพรม และอุปกรณ์ทำความสะอาด ทุกชนิด
- ผู้แทนจำหน่าย : น้ำยาทำความสะอาดทุกชนิด อาทิ น้ำยาล้างพื้น น้ำยาเคลือบเงาพื้น น้ำยาดับกลิ่นและฆ่าเชื้อ น้ำยาทำความสะอาดประจำวัน น้ำยาขจัดคราบสนิมและตะกอนในห้องน้ำ น้ำยาเช็ดกระจก สบู่ น้ำ และแชมพูซักพรม เป็นต้น

เคลือบสีเฟล็ก

96/13 เขตพญาไท ถนนดินแดง กรุงเทพฯ 4

โทร. 2452709

รับถ่ายฟิล์ม แยกสี ทำเพลทออฟเซต
ทุกชนิด พร้อมปรีฟ
ด้วยเครื่องสแกนเนอร์
แบบสี่สี ห้าสี หกสี สีธรรมชาติ หรือ
สีพิเศษ เราสร้างสรรค์ งานดี
มีคุณภาพตรงต่อเวลา

ด้วยอภินันทนาการ

จาก

มิตรภาพการพิมพ์

108-109 ตรอกข้ามโรงภาพยนตร์พีรามิต อ.ปากช่อง

จ.นครราชสีมา

โทร. 311085

รับพิมพ์ งานพิมพ์ทุกชนิด

ด้วยความปรารถนาดี

จาก

บริษัท พิมพ์สวย จำกัด

พิมพ์สวย พิมพ์เร็ว พิมพ์ถูก



บริการรับจัดพิมพ์ตำรา หนังสือคู่มือ สื่อการศึกษา
ออกแบบ การ์ด นามบัตร เอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ทุกชนิด

1029/7 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน
(สนามเป้า) เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทร. 270-0673, 278-1544

ต้องการงานสวย คิดถึงพิมพ์สวย

บริษัท
เอดิสัน เพรส โปรดักส์
จำกัด

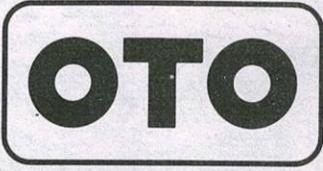


94/10 ซอยมีสุวรรณ 1 ถนนสุขุมวิท 71 พระโขนง กทม. 10110
โทร. 391-4386, 391-0081



บริษัท นานชัยอุตสาหกรรม จำกัด

ห้างหุ้นส่วนจำกัดนานชัย



Ink for Gestetner



A 1 0 5 2 9

400 ml (14 fl oz)



International
ASIA AWARD
SINGAPORE 1985

ครั้งที่ 5 ปี 1985
ณ. ประเทศสิงคโปร์

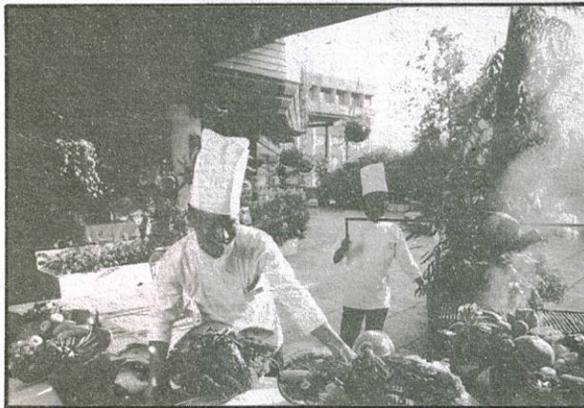
เลขที่ 797 ถนนสีลม(ใกล้วัดแขก) กรุงเทพฯ 5

โทร. 236-4273, 236-4396, 415-2691

ที่...โรงแรมแอมบาสซาเดอร์

รวมความบันเทิง และอาหารอร่อย ให้ท่าน มากกว่า

ไม่ว่าจะเป็นอาหารไทย.จีน.ญี่ปุ่น.ฝรั่ง.สารพัดอร่อย
และสถานบันเทิงที่ให้ความสุขประทับใจกว่า



สารพัดอร่อย...

ห้องอาหารไทย คริวไทย, ห้องอาหารฝรั่งเศส เลอว็องโดม, ห้องอาหารจีน ซ่งเต้, แต้จิ๋ว, แมนดาริน, หม้อไฟ ๕ ตุ๊ก, ห้องอาหารญี่ปุ่น โตกุทว่า, ซูชิโบ๊ท, ห้องอาหารทะเล แอมบาสซาเดอร์ ซีฟู้ด, แอมบาสซาเดอร์ ทาเวิร์น, พาสต้า-พาสต้า, ฟู้ดเซ็นเตอร์, บางกะปิ เทอเรส

สารพัดสนุก...

เดอะคลับ, ดิกเคนส์คลับ, ฟลามิงโก ดิสโกเทค, สโมสรคัทลียา, ฟอรั่มเลาจน์



โรงแรมแอมบาสซาเดอร์

๑๗๑ ถนนสุขุมวิท กทม. ๑๐๑๑๐ โทร. ๒๕๑-๐๕๐๕, ๒๕๑-๕๑๕๑-๗๐

ไม ผลิต

กล้องถ่ายรูป โทรทัศน์ วิทยุนาฬิกา เครื่องคิดเลข เครื่องพิมพ์ดีด ฯลฯ

มิต้า ผลิต

เครื่องถ่ายเอกสารเพียงอย่างเดียวให้ตีเย็บ

บริษัทผลิตเครื่องถ่ายเอกสารทั่วไป ต่างก็ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้ามากมายหลายอย่าง จนขาดความชำนาญเฉพาะด้าน แต่ มิต้า....ไม่

ปรัชญาสุดยอดของ มิต้าคือ มุ่งมั่นค้นคว้า พัฒนา ผลิตเครื่องถ่ายเอกสารเพียงอย่างเดียวให้ตีเย็บ กว่า 50 ปีมาแล้ว ฉะนั้น มิต้า ทุกรุ่นทุกแบบ จึงมีประสิทธิภาพที่สูงกว่าและให้ต้นทุนในการถ่ายต่ำกว่าเครื่องถ่ายเอกสารอื่นๆ ทุกยี่ห้อ



มิต้า เป็นหนึ่งเรื่องเครื่องถ่ายเอกสาร

บริษัท มิต้า (ประเทศไทย) จำกัด



11-13-15 ถนนทรัพย์สินฯ กรุงเทพฯ 10500 โทร. 235-4941-5, 234-8715, 234-0888, 233-0596

เครือข่ายของมิต้าทั่วโลก... ญี่ปุ่น อเมริกา แคนาดา ฝรั่งเศส สเปน อังกฤษ อิตาลี ซองกง ออสเตรเลีย ประเทศไทย



วารสาร

ธุรกิจบัณฑิตย์

ใบสมัครสมาชิก

ชื่อ.....นามสกุล.....

ในนาม (ชื่อสถาบัน).....

ที่อยู่/บ้านเลขที่.....ต.รอก/ซอย.....

ถนน.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

ขอบอกรับเป็นสมาชิก “วารสารมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์”

1 ปี (3 เล่ม) ราคา 70 บาท

10 เล่ม ราคา 200 บาท

พร้อมกันนี้ได้ส่งเงินทาง ธนาคาร ตัวแลกเงิน

ในนามอาจารย์อรรณ สุทธิพิทักษ์ ส่งจ่าย ปณ.ดุสิต มาเรียบร้อยแล้ว

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร

สำนักงาน : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

110/1-4 ประชาชื่น กทม.

589-2334-8 ต่อ 341

ด้วยความปรารถนาดี จาก

ไพธินทร์ วิทคน้อย

238/1 หมู่ 17 ประเวศ พระโขนง กท 10110

โทรศัพท์ 321-4102

รับทำเครื่องหมายโรงเรียน หัวเข็มขัด
กระดุม เข็มกลัดเสื้อ เข็มสมาคม
สายเข็มขัดโลหะแบบต่าง ๆ ทุกชนิด

: ฝีมือปรานีดี ราคาเป็นกันเอง



TRUNK MAIN COMPANY LIMITED.

"WHERE THE PIPES ARE LAID"



WATER POWER COMPANY LIMITED.

"PUT THE POWER IN THE BUILDINGS"



200 THOSAPOL BLDG , RACHADAPHISEK RD , HUAIKHUANG , BANGKOK .10310 ...

TELEX : 72252 THAIWAL - 6C,D - TH . TEL. 2776875 , 2778495 .